

Sökaren

– tidskrift för livsfrågor –

PELLE STRINDLUND OCH ANNIKA SPALDE HAR SKRIVIT BOKEN
"VARJE VARELSE ETT GUDS ORD", SOM HANDLAR OM DJURRÄTT
UTIFRÅN EN KRISTEN TRO.

DE ANSER ATT ALLT I BIBELN MÅSTE SES I LJUSET AV KÄRLEKS-
BUDET.

ETT KRISTET FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL DJUREN BÖR PRÄGLAS AV
OMSORG OM DEM. MÄNNISKAN SKALL VARA DJURENS BESKYD-
DARE.

MÄNNISKAN SKALL HÄRSKA RÄTTFÄRDIGT ÖVER ANDRA ARTER.

FOTO HENDRIK ZEITLER

LEONARD JACOBSON

närvarons apostel

Reportage Agneta Milde

Läs om mannen som lämnade juridiken för att arbeta i närvarons tjänst. Leonard fick ett spontant uppvaknande från sinnets tyranni till närvarons frid 1981. Det och flera andliga genombrott ledde till att han tog på sig uppgiften som väckare på heltid. Han ville nå de människor som är beredda att vakna upp och hans enkla program har transformerat tusentals liv.

”Kristus-medvetande är att vara ett med Gud och allt som finns. Man känner Guds närvaro i allt. Jag är här och upplever Gud.”

Tack vare rykten från Danmark och med hjälp av Quantum Seminars Sverige, fick vi hit Leonard Jacobson till Stockholm. Du som läser det här kommer troligen att sälla dig till skaran som önskar att han snart skall komma igen, men vi lär få vänta till nästa vår. Denna australiensare är nu bosatt i Santa Cruz i Kalifornien. Där tycker han att han hittar flest människor som är mogna att vakna upp.

– Amerikanerna är beredda att bli knäppa, sa Leonard under en intervju nyligen. Om hundra personer lyssnar på mig, kanske tio är seriösa.

– Vad tyckte du om svenskarna?

– De var ärliga och uppriktiga, men också hämmade.

Det fundamentala valet

Vi skojade lite om ”Enlightenment Business”, men Leonard tyckte inte att han hade framgång varken med affärsfolket eller dem som lagt sig vinn om att söka upplysning.

– Det är svårast att väcka upp människor som befinner sig på den andliga vägen. De har fått ett andligt ego. Sant uppvaknande är mycket enkelt, men kräver total dedikation. Väldigt få människor

har valt att grunda sig i det innevarande ögonblicket som en bas för livet. De människor som lyckats ordna ett väldigt bekvämt liv kommer inte att vakna upp.

– Kanske är det femtio personer som jag har hjälpt till fullt uppvaknande, men tusentals människor har fått sina liv transformerade.

Leonard pratade om att det handlar om att göra det fundamentala valet. De flesta väljer att leva i sinnets värld, där de själva är skaparen, framför det innevarande ögonblickets värld, där Gud är skaparen.

– Det kosmiska skämtet är att vi har fått en fri vilja för att upptäcka hur lång tid det tar för oss att ge upp den.

Leonard hänvisar inte till någon guru och kallar inte sina möten för satsanger. När han talar om Gud är han noga med att påpeka att det inte är religionernas Gud han har i åtanke. Det är inte egot som skall praktisera religion utan alla måste bli som Buddha eller Jesus. Trots att han själv aldrig ägnat sig åt någon religiös utövning utan mera uppfattade sig själv som agnostiker, var han säker på att det var Gud

som talade till honom under de speciella tillfällen som han kallar sina uppvaknanden.

– Vid det allra första tillfället upplevde jag ett enormt öppnande av hjärtat. Senare kom övergången till Kristusmedvetande och efter det Gudsmedvetande. Kristusmedvetande är att vara ett med Gud och allt som finns. Man känner Guds närvaro i allt. Jag är här och upplever Gud. I Gudsmedvetande försvinner den som upplever.

Närvarons dolda skatter

För att vara en man som försvunnit känns Leonard väldigt enkel och alldaglig. Under det första kvällsföredraget på Hälsans hus i Stockholm imponerade han dock med sin skärpa och klarhet. Det var härligt att se hur envist han kunde bearbeta någon i publiken och alla som kände denna ”någon” upplevde ett positivt resultat. En kvinna, som inte kände denna reporter, kommenterade att även jag gått igenom en metamorfos. Vad var det då som Leonard lärde ut?

Det första viktiga åtagandet var att försiktigt komma ihåg att komma ut ur det förflutna och framtiden och ta oss till det som alltid är närvarande. Vi fick träna

på blommor och gardiner och vad som helst som var verkligt till skillnad från tankarnas överkliga värld.

En man klagade på att det kändes tråkigt och Leonard kontrade:

– Om du väljer närvaron även om den verkar alldaglig, så kommer den att avslöja sina gömda skatter. Gud är den tysta närvaron och du är Guds förkämpe och återskaparen av himlen på jorden.

De gömda skatterna kan visa sig i oss som kärlek, accepterande, passion, klarhet och frid. Den yttre världen kan inte annat än vara en reflektor av den inre världen, men bara nu.

Det säkraste tecknet på att en person lever i närvaron är att det inte finns någon kamp och inget dömande, enligt Leonard. Man behöver inte längre hoppas på något. Egots favorittrick för att hålla oss fångslade är att utlova framtida belöningar.

Leonards viktiga teser

Om det första steget till uppvaknande är att träda in i det innevarande ögonblicket, handlar det andra om att göra arbetet med sig själv. Vi behöver bli uppmärksammade på vad det är som drar ut oss ur närvaron.

1. TRÄD IN I DET INNEVARANDE ÖGONBLICKET!

2. ARBETA BORT DET SOM HINDRAR DIN NÄRVARO

Man behöver upptäcka alla sidor hos egot och skapa en fungerande relation med sitt ego.

– Hur fungerar egot? Upptäck alla tricks som kan vara ånger, fördömande och löften inför framtiden. Egot väntar på sin sanna mästare och det är någon utan dömande.

Det lät lovande det där om att egot kan lämna över spakarna, om en sann mästare med stor närvaro visar sig. Enligt Leonard räcker det dock inte med en liten stund då och då. För att egot skall känna sig lugnt behöver jag vara fundamentalt närvarande i det dagliga livet. Egot kommer att testa mig och det är därför jag måste vara hängiven i arbetet med mig själv.

2 A LÄR DIG HUR EGOT FUNGERAR OCH VILKA TRICKS DET HAR!

Alla fula sidor som visar sig i mig behöver jag ärligt titta på. Tillsammans med någon som är närvarande kan jag berätta om min avundsjuka, min tävlingsmani och mina rädslor. Det går också bra att bekänna inför ett träd. Huvudsaken är att allt avslöjas.

2 B BEKÄNN ÄRLIGT ALLA DINA FULA SIDOR. AVSLÖJA ALLT!

Undanstoptrade känslor behöver också komma fram och Leonard tipsar den seriösa att be en bön om att livet skall gestalta sig så att allt som gömts undan visar sig, så att vi kan leva i kärlek, sanning och enhet. Bönesvaret kan innebära en tuff tid med mycket att ta hand om. Kanske är hindren så stora att vi behöver hjälp av någon som Leonard att via närvaron urladda dessa känslor. Under Sverigebesöket fick han många sådana sittningar inbokade och i Danmark, där han blivit mera känd, stod folk i kö. Under intervjun sa Leonard att det ofta inte behövs mer än en timme med honom för att släppa förlamande känslor sen

inkarnationer tillbaka. De vanligaste känslorna är kopplade till familjen.

– Närvaron är en dörr till det sanna förflutna. Man går in där och helar det fullständigt. Det kan vara ouppklarade saker med föräldrarna och andra trauman.

2 C ALLA GÖMDA KÄNSLOR MÅSTE FRAM!

Något som de flesta har problem med är att vi snärjer in oss i andra människor. Vi söker desperat efter kärlek och accepterande från andra och ju större rädsla för separation vi har desto mer separation får vi uppleva.

– Om någon älskar dig, har det med dig att göra?

Under intervjun frågade jag hur en människa är som lyckats trassla sig ur sina beroenden.

– Den människan präglas av djup avspänning och är hel och fridfull i sig själv. I det innevarande ögonblicket finns inga problem eller rädslor. Man ser överflödet i allt och får mer överflöd i sitt liv.

2 D LEV FRI OCH OBEROENDE AV VAD ANDRA MÄNNISKOR TYCKER OM DIG!

Eftersom Leonard skämtat om den indiska varianten av upplysning, där man behöver två vårdare som tar hand om ens jordiska behov, måste jag naturligtvis fråga om han varit med om det själv.

– Ja, det höll i sig 3-4 veckor. Du kan lära dig att hantera det. Vad jag lär ut är ett gradvist uppvaknande. Ibland kommer en peak-upplevelse som är underbar och kan leda till uppvaknande, men man kan också komma vilse.

Gud delade ut ett uppdrag

För Leonards egen del var det ett spontant uppvaknande för tjugofem år sedan som ändrade allt i hans liv. Han upplevde det som att han fick en inblick i en evig dimension och uppenbarelser som gav honom en nyckel till människans natur. Redan under denna första upplevelse, som följdes av flera, upplevde Leonard det som att Gud bad honom säga sanningen om Jesus.

För Leonards del var det ett spontant uppvaknande för tjugofem år sedan som ändrade allt i hans liv. Han upplevde det som att han fick en inblick i en evig dimension och uppenbarelser som gav honom en nyckel till människans natur.

Var inte en kristen.
Var en Kristus.
Var inte en buddhist.
Var en Buddha.

Leonard

Att gå uppvaknandets väg handlar inte om att bli den du är. Snarare handlar det om att inte längre vara den du inte är.

Leonard

Han avböjde och kände att Gud i sin stora kärlek accepterade ett nej. Tre år senare kom en stark erfarenhet av en evig dimension som öppnade upp sig och efter att himmelriket på jorden uppenbarat sig kom han plötsligt in i en annan dimension där Jesu korsfästelse visades för honom i detalj.

– Under denna erfarenhet uppenbarades sanningen om Jesus och vad som hände honom på korset, hans lära och mission, vad som senare hände honom och hur det har påverkat vårt medvetande. Vi är delar av Kristi återkomst.

Leonards tredje bok behandlar detta ämne. De som deltog i en heldags workshop med Leonard fick höra när han läste upp sin egen nyskrivna pjäs, där berättelsen om Jesu liv fick ett annat innehåll än det vi är vana vid. I övrigt var det mest undervisning, praktiska övningar och allehanda utmaningar som den dagen bjöd på.

Egot behövs

Sedan 1983 har Leonard arbetat heltid med att hjälpa människor hitta hem till sig själva.

Stämningen på hans föredrag var mjuk och humoristisk.

– Jag älskar ditt ego, kunde Leonard utropa till någon som klagade på sitt ego. Egot kommer inte att försvinna. Det får bara försättas i "on hold", som när man går över från ett telefonsamtal till ett annat.

– Ego, jag behöver dig. Jag kommer inte ens ihåg mitt namn utan dig!

Endast ett föredrag räckte för att Nina, 38, skulle påverkas starkt. Hon har varit på satsanger och liknande i 20 års tid.

– Leonard är den som berört mig mest och jag gick djupare än jag nånsin varit med om. Nu är det ju bara att vara närvarande med det man har framför sig för stunden. När jag diskar, så diskar jag. Det finns en känsla av att vara helt hemma i kroppen och i stället för ett blisstillstånd är det nu totalt jordat. Det gillar jag.

Bosse, 50, deltog även i seminariet.

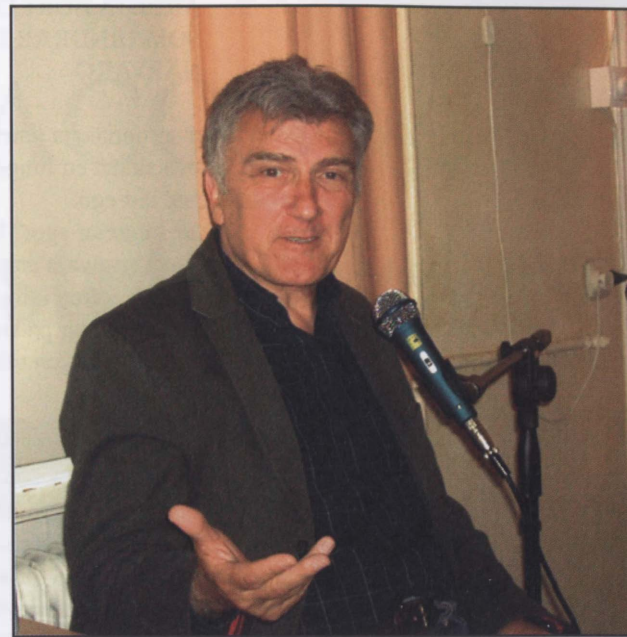
– Skallen har lugnat ner sig. Tankarna är inte lika högljudda längre och det har kommit ett medvetande om att vara i nuet. Jag har träffat flera olika gurus och visst har det känts bra, men det här är första gången jag sett en märkbar skillnad i livet. Just nu har jag dessutom en väldigt tuff period, men jag har slutat kämpa och låter bara det ske som sker. Man skulle kunna tala om livet före Leonard och livet efter Leonard!

Annica, 40, satsade både på enskild session och heldagsseminarium.

– Det var slående hur hel i sig själv Leonard var, att han inte hade något behov av att imponera. Jag beställde healing och det innebar att jag fick svara på en massa frågor i början för att orsaken till mina problem skulle komma fram. Vi sökte kärnan.

– Leonard var effektiv som en laser. Hans metoder var minst sagt lite ovanliga, men påminde om "Resan". Jag fick mycket stöd i processen och allt kändes bra när jag var där. Efteråt har jag behövt fortsätta bearbetningen efter de råd jag fick.

www.leonardjacobson.com

Från Leonard Jacobsons tänkande

Att vakna upp betyder helt enkelt att vakna från tänkandets värld till det nuvarande ögonblickets värld.

I sanning, det finns inget liv utanför detta ögonblick.

Allt som någonsin hänt och allt som någonsin kommer att hända, händer nu.

Det nuvarande ögonblicket är porten till Gud, sanningen, kärleken och friheten.

Om tystnaden är porten, är kärleken nyckeln.

Vad du ser i mig är ditt själv!

Det enda syftet med att vara här är att vara här.

SÖKAREN

Adress Box 10
663 21 SKOGHALL
Telefon 054-51 89 00
Fax 054-51 89 02
E-post red@sokaren.se
PlusGiro 70 60 47-8
Bankgiro 372-8128
Hemsida på Internet www.sokaren.se

Redaktör och ansvarig utgivare Sven Magnusson

Prenumeration Helår (6 nr) 250:-
Halvår 150:-

Annonser Ring för prislista

Tryckeri Wallin & Dalholm
Lund

ISSN 0038-0504

INNEHÅLL:

Agneta Milde:
Leonard Jacobson 2

Annika Spalde
och Pelle Strindlund:
Ur boken "Varje varelse
ett Guds ord" 6

Tomas Einarsson:
Ur boken "Paradiset åter" 10

Håkan Blomqvist:
Krönika 13

Argneta Milde:
Mannen som blev förvandlad 14

Erland Lagerroth:
Den höga muren 16

Visdomsbladet 19

Lars Lundmark:
Vad hände med TM-flygarna? 20

Quantum Seminars 22

Vår underliga värld 24

Gunnar Martin Aronsson:
Da Vincikoden 26

Bokfloden 30

Karl-Erik Edris:
Slumpen och Big Bang 39

Inte bättre än så

Man läser om människans förtryck av djuren, hur otroligt grymt våra medvarelser behandlas inom stora delar av livsmedelsindustrin. De får leva hela sitt liv instängda i utrymmen som ofta är så små att de knappt kan röra sig. De göds för att snart dödas. Allt detta borde vara ytterligt fränstötande för en normalt kännande människa, tycker man. Men fränstött ett litet antal människor, som upprörs och försöker göra något åt de ständigt pågående brotten mot djuren, bryr sig människorna inte. Svensson, Olsson, Nilsson och Lundkvist blir inte berörda av de fruktansvärda händelserna utan låter dem fortgå. Och de fortsätter att äta delar av de dödade djurens kroppar.

Hur är detta möjligt?

Något annat svar finns inte än att människan inte är bättre än så.

Man läser om tortyr av djur under experiment i vetenskapens namn. Grymheterna förklaras vara "nödvändiga" för att vi skall kunna skaffa oss kunskap så att vi kan framställa medel mot sjukdomar (som vi i hög grad ådragit oss genom en felaktig livsföring). Och Pettersson, Karlsson, Larsson och Lindström, som ser snälla och trevliga ut, reagerar inte mot dessa brott mot djuren. Hur kan det vara så?

Det finns inget annat svar än: människan är inte bättre än så.

Man tar del av människans historia, som är en kriminalhistoria vilken fortsätter som sådan i vår egen tid: förföljelser, tortyr, utnyttjande, krig. Hur kan de ständiga brotten mot mänskligheten fortsätta?

Svaret är – människan är inte bättre än så.

Man läser om den ständigt pågående ateistiska förkunnelsen i den vetenskapliga världen, vilken inte skall ifrågasättas, fastän tron att världen tillkommit genom mekaniska slumpprocesser framstår som orimlig och övertygande har tillbakavisats av goda tänkare. Hur kan den ointelligenta och destruktiva ateismen, som borde vara död och begravnen, fortfarande förkunnas inte minst från akademiska lärostolar?

Man måste konstatera att människan inte är bättre än så.

Ändå tycker man att hon skulle kunna vara det.

Av naturen har människan fått en utomordentlig fysisk organism med en ypperlig hjärna – hon har inte själv byggt sin kropp, utan erhållit den av det universum där hon lever. Hon berömmar sig av sin intelligens med vilken hon skapat vetenskap och teknik – trots att intet av detta är hennes egen förtjänst.

Felet med människan är inte att hon saknar möjligheter att vara god och vis. De fysiska instrumenten har hon. Det är anden i hjärnan som inte förmår använda den till att skapa en god värld, fastän man tycker att anden är ett fragment av själva den gudomliga substansen, av världsgunden.

Människan är en sorglig företeelse med sina ständiga brott mot mänskligheten, mot djuren och naturen.

Hon är inte bättre än hon visar men har en potential för godhet och visdom.

SM

Ur boken *Varje varelse ett Guds ord* av Annika Spalde och Pelle Strindlund

VÖRDNAD FÖR LIVET

I sina memoarer ser Albert Schweitzer (1875–1965) tillbaka på sin barndom i ett fromt prästhem i ett litet samhälle på gränsen mellan Frankrike och Tyskland. "Redan innan jag börjat skolan föreföll det mig obegripligt att jag i min aftonbön skulle be endast för människor. Efter att min mor hade bett med mig och pussat mig god natt bad jag därför i hemlighet en egenhändig författad bön för alla levande varelser. Den löd: 'Älskade Gud. Beskydda och välsigna alla levande varelser. Bevara dem för allt ont och låt dem sova i stillhet!'

Som vuxen skulle Schweitzer komma att arbeta i en anda av gränsöverskridande engagemang. Han var en uppburen nytestamentlig forskare, nydanande Bachforskare och dessutom en framstående organist; verksamheter som han övergav för att arbeta som läkare i nuvarande Gabon på Afrikas västkust.

Vid hans klinik avvisades ingen, oavsett religion, hudfärg eller arttillhörighet. Det ointresse som västerländska intellektuella visat för djuren hade han inget tålamod med. När husmodern har skrubbat huset stänger hon dörren för att inte någon hund ska ta sig in och med sina tassavtryck ödelägga hennes arbete, skriver Schweitzer. På samma sätt har teologer och filosofer sett till att inga djur springer runt i deras etiska teorier. "De dumheter som de gör sig skyldiga till för att upprätthålla den traditionella trångsyntheten och upphöja den till princip, gränsar till det osannolika. De har antingen helt och hållet avfärdat all medkänsla med djuren eller så har de reducerat den till nära nog noll."

Under sitt arbete i Afrika sökte Schweitzer efter en ny etik, en samlande tanke om kunde vara vägledande för framtiden. Den kom till honom under en resa på Ogowéfloden. Pråmen som han satt på släpades långsamt uppströms av en bogserbåt. Han försökte göra anteckningar, men förmodade inte koncentrera tankarna. Han kände

sig uppgiven och trött. Den tredje dagen passerade de en liten ö mitt i den vida floden. Det var skymning, solen sjönk ner över djungeln. Längs en sandbank gick fyra flodhästar med sina ungar. Då träffade orden honom som en klar blix, skriver han. "Vördnad för livet", ett uttryck som han aldrig hade hört eller läst förut.

Käman i Schweitzers mystika, etiska vision fångas av satsen: "Jag är ett liv som vill leva, omgiven av andra liv som vill leva". Det som är gott enligt denna livshållning är att stödja livet. Ont är att utplåna och såra liv.

År 1952 tilldelades han Nobels fredspris. Etiken har sina rötter i medlidandet, sa han i sitt nobeltal på Oslos universitet. Och medlidandet, hävdade han, "antar inte sina verkliga dimensioner förrän det omfattar inte bara människan utan varje levande varelse."

(---)

EN JUDISK SNICKARES MATVANOR: OM BIBELANVÄNDNING OCH JESUS-TOLKNING

"Jag vet att det finns barn – och en gång i tiden var jag ett av dem – som tycker att det hade varit klädsammare för Jesus att inte ha ätit påskalammet", skriver gymnasielekturen och teologen Bo Nylund. "En Jesus som var vegetarian hade liksom passat bättre. Faktiskt fick jag för kort tid sedan ett litet fördjupningsarbete i religionskunskap från en gymnasist, som 'ur säker källa' visste berätta att 'påskalammet' är en felöversättning. Det handlade i själva verket om en helt vegetarisk rätt."

Nylund och hans student har inte varit ensamma om att reflektera över Jesus matvanor. När Annika förklarade för en vän, som skulle bjuda henne på middag, att hon inte åt fisk utbrast vännen: "Men Jesus delade ju ut fisk och bröd till folket!" På ett teologiskt seminarium reflekterade en av Pelles kurskamrater: "När jag var tonåring

och skulle ta ställning till om jag skulle bli vegetarian frågade jag mig vad min idol – Jesus – åt. Och han åt ju kött. Därför blev jag aldrig vegetarian." Det är ingen ovanlig tankegång. Andra kristna har försökt bemöta påståendet med att hävda att Jesus var vegetarian. En amerikansk djurrättsorganisation skapade rubriker när den på stora reklamskyltar förkunnade "Jesus var vegetarian! Följ Honom!" Också i litteraturen har frågan avhandlats. Nobelpristagaren José Saramago skildrar i romanen *Evangeliet enligt Jesus Kristus* hur Jesus vandrar mot templet i Jerusalem för att offra ett lamm, när han grips av avsmak inför allt blod och dödande. Han väljer att låta lammet leva, något som leder till reflektioner kring de egna matvanorna: "inom sig var han inte nöjd, hans problem skulle hädanefter bli den olösliga motsättningen mellan att äta lammen och att inte döda lammen".

(---)

"Jag gör som det står i Bibeln." "Här i församlingen är vi bibeltrogna." Kristna framställer ibland bibelläsning som en okomplicerad affär. Man läser på Bibelns sidor vad man ska tro och göra som kristen, konstigare än så är det inte. Man lyssnar till budskapet. Men Bibeln är en bok. Och som en religionshistoriker påpekar: ingen bok "säger" något. "Lägg örat intill boken så märker du att den är precis tyst! Det är den som läser boken som kan säga något, och då har innehållet passerat läsarens hjärna och mött de erfarenheter och kunskaper som är lagrade där!" All läsning är ofrånkomligen en fråga om tolkning.

(---)

KÄNNETECKEN FÖR GOD TOLKNING Bibeln kan anföras för en rad olika, sinsemellan motstridiga, åsikter. Det gör det viktigt att formulera riktlinjer för vad som är

en godtagbar tolkning av bibeltexter. Vilka tolkningar är acceptabla, vilka bör avvisas? Jesper Svartvik, bibelforskare och ledamot av Svenska kyrkans läronämnd, har gett ett sådant kriterium. "En vägledande princip bör rimligtvis vara att texttolkningen skall uppmuntra ett tänkesätt och ett handlande som återspeglar den gudomliga kärleken. Det bör understrykas att det inte är fråga om att människor i egen kraft skulle kunna frammana denna – det handlar snarare om att återspegla något förekommande."

Att ställa kärleken i centrum är en central kristen tolkningsprincip. Jesus gav uttryck för den. Det viktigaste budet i Bibeln var att älska Gud och sin nästa, hävdade han. Vid ett annat tillfälle sa han att det viktigaste i lagen var "rättvisa, barmhärtighet, trohet". Rättvisa och barmhärtighet, det är angelägna uttryck för kärlek.

(---)

Att utöva våld mot någon är inte förenligt med att återspegla den gudomliga kärleken. Det finns otaliga bibeltexter som ger stöd åt våldsanvändning: folk mord, koloniala krig, dödsstraff, våld mot homosexuella, barmisshandel, kvinnoförtryck – och våld mot djur. Enligt kärlekskriteriet bör sådana texter inte vara ledstjärnor för oss. Varje bibel användning som uppmuntrar till våld mot människa eller djur är förkastlig, anser vi.

En av Svartviks preciseringar av kärlekskriteriet är att något inte stämmer när en inflytelserik grupp "använder några få texter för att förtrycka, förnedra och förfölja en annan grupp". Svartvik syftar på de kristna som brukar Bibeln för att angripa homosexuell samlevnad. Men denna princip är också tillämplig på förtrycket av djuren. Människor åberopar några få bibeltexter för att spärra in, tvångsuppföda och döda medlemmar av andra arter.

(---)

VAD ÅT JESUS?

Bibelforskare har länge vetat att de fyra evangelierna inte är säkra källor till information om den historiske Jesus, den person som en gång vandrade omkring i Galiléen och Judéen. Evangelisterna var inte källkritiska forskare. Deras syfte var inte att skriva vad vi idag skulle beteckna som en historiskt korrekt biografi över Jesus liv. Bibelforskare brukar säga att evangelisterna – som var verksamma flera årtionden efter Jesus död – såg Jesus genom "uppståndelsens filter". De som skrev ner berättelser om honom trodde att han hade uppstått från de döda, att han var Guds son. Och de ville få

andra att tro detta.

Vår kunskap om vad den jordiske Jesus sa och gjorde är alltså begränsad. Att besvara frågan vad Jesus åt för mat blir därför till syvende och sist en fråga om mer eller mindre välgrundade antaganden. Några historiskt säkra slutsatser står inte att få.

Det finns bara en berättelse i evangelierna som beskriver hur Jesus äter animalisk föda. I slutet av Lukasevangeliet skildras hur den uppståndne Jesus överraskande visar sig för några lärjungar. "Se på mina händer och mina fötter, det är jag och ingen annan. Känn på mig och se på mig, en ande har inte kött och ben, och det kan ni se att jag har ... Finns det något att äta här?" De räckte honom en bit stekt fisk, och de såg hur han tog den och åt. Episoden har en motsvarighet i Johannesevangeliet sista kapitel där den uppståndne Jesus bjuder några lärjungar på fisk och bröd.

Många bibelforskare tror att de här berättelserna kom till som en följd av teologiska strider i den tidiga kristenheten. Det fanns grupperingar som hävdade att den jordiske Jesus hade varit av ren gudomlig natur. Hans fysiska kropp hade varit en synvilla, menade de, och följaktligen hade han uppstått som ande. De kristna som framhöll att Jesus hade haft en vanlig människas kropp och även uppstått kroppsligen svarade med skildringar av hur han åt mat sedan han återvänt från de döda. Också hans kropp hade återuppstått, var budskapet. En ren ande skulle inte tugga och svälja föda.

Men är det troligt att Jesus skulle framställas som en fiskätare i berättelser som uppkommit endast en eller ett par generationer efter hans död om han i det verkliga livet varit strikt vegetarian? Stephen Webb tror inte det, och drar försiktigt slutsatsen att Jesus antagligen åt fisk.

Judarna firade påsk till åminnelse av att Gud hade befriat dem från slaveriet i Egypten. Under högtiden slaktades lamm som äts vid den speciella påskmåltiden. Markus, Matteus och Lukas framställer Jesus sista måltid – nattvarden – som en sådan. Men i texterna nämns endast bröd och vin. Hur ska man förklara lammrättens frånvaro? Kanske lät evangelisterna bli att nämna den eftersom det var allmänt känt att lamm ingick i påskmåltiden. Det finns ju ingen anledning att berätta om det självklara. Enligt en annan teori äts inget lamm vid den sista måltiden av en speciell orsak: Jesus var lammet. Han var enligt denna teologi det nya offerlamm som skulle slaktas – korsfästas – i Guds nya befrielseverk. Det var en viktig teologisk poäng och den symboliken skulle

Foto © Hendrik Zeiler

Annika Spalde (f 1969) är diakon i Svenska kyrkan. Hon har lång erfarenhet som tränare i ickevåld och civil olydnad, främst verksam inom Catholic Worker- och plogbillsrörelsen.

Pelle Strindlund (f 1971) är teol. kand. Han har arbetat med fattiga i Texas, med ursprungsbefolkningen i Guatemala och som ekumenisk följeslagare i Palestina. Sedan många år är han aktiv inom den svenska djurrättsrörelsen.

försvagas om det fanns ett annat konkurrerande symboliskt lamm närvarande."

EN KRISTEN MÄNNISKAS FRIHET

Att Jesus åt som sin tids judar gjorde mest – inklusive kött – antar de flesta av dagens djurrättsvetare, bland dem Richard Alan Young, Stephen Webb och Andrew Linzey. Men det avgör inte saken, hävdar de. Det är en sak vad den jordiske Jesus åt, en annan vad kristna i dagens industriländer bör äta. I boken *Animal Theology* gör Linzey följande två reflektioner.

För det första: Kristet lärjungaskap kan inte bestå i att mekaniskt efterlikna den historiske Jesus, en jude som levde under det första århundradet i det östra Medelhavsområdet. Linzey hänvisar istället till den välkände teologen John Macquarries tankar. Vad det innebär att mogna som människa avgörs för en kristen alltid i förhållande till Jesus Kristus, i synnerhet hans självutgivande kärlek, konstaterar Macquarrie. Men Kristus är inte någon statisk och oföränderlig gestalt. Kristus är vad teologer kallar en "eskatologisk" gestalt, någon som alltid är framför oss. Enligt Macquarrie betyder läran om att Kristus ska komma åter "i härlighet" att allt inte är sagt. Det finns sidor och dimensioner av hans "kristusskap" som inte uppenbarades i den jordiske Jesus och som ännu inte till fullo begripts av hans

lärjungar. Slutsatsen blir att den som vill leva som kristen lärjunge inbjuds till friheter. Det fulla djupet av dessa är okänt. Det enda vi kan vara säkra på är att de alltid kommer att vara i samklang med självutgivande kärlek.

För det andra: Linzey tar fasta på den kristna läran om *inkarnationen*, ett latinskt ord som bokstavligen betyder ”i köttet”. Gud ”blev kött” – tog form – i Jesus av Nasaret, skriver Johannes i inledningen till sitt evangelium. Att Gud inkarnerar sig i Jesus innebär att Gud begränsar sig. Gud avstår från makt, härlighet, kunskap – allt det som är Guds egenskaper *innan* Gud låter sig bli människa. ”[Kristus Jesus] ägde Guds gestalt men vakade inte över sin jämlikhet med Gud utan avstod från allt och antog en tjänares gestalt då han blev som en av oss”, heter det i en nytestamentlig text.

Med utgångspunkt i inkarnations-tanken skriver Linzey att inget enda liv kan åskådliggöra, än mindre uttömma, alla möjligheter till självutgivande kärlek. Jesus förespråkade inte feminism, inte veganism, inte Israels frigörelse från kolonialmakten Rom. Att bekänna sig till den korsfäste Kristus är att bekänna sig till en Kristus som oundvikligen är begränsad av inkarnationen. ”Att vara på en plats vid ett tillfälle innebär att man inte kan vara överallt.”

Det är osäkert om det i Palestina på Jesus tid fanns någon etisk vegetarianism i vår bemärkelse, människor som av hänsyn till djuren bojkottar kött. Att inte äta kött förknippades med gnosticism, en religiös strömning som hade en negativ syn på skapelsen, kroppen och dess funktioner. Eftersom djur skapas genom sexuellt umgänge, och detta i sig var något ont, blev den som åt djurkött nersmutsad, menade gnostikerna. Att avstå från djurkött, alkohol och sex var ett sätt att svälta ut demoner ur kroppen.

Det är ironiskt, skriver bibelforskaren Richard Alan Young, att gnostikernas låga tankar om djur ledde dem till att avstå från kött, medan vår tids nedvärdering av djur leder till ohämmat köttätande. Den tidiga kyrkans ledare fördömde gnostikerna och deras asketiska köttbojkott. I samma anda bör kyrkan idag fördöma djurplågeri eftersom det också är ett sätt att nedvärdera Guds skapelse, hävdar Young. Djuren är viktiga som Guds skapade varelser och att inte döda dem är en följd av denna teologiska insikt. Att äta vegetariskt är ett sätt att bejaka skapelsen som något gott.

Också Stephen Webb anknyter till inkarnationen när han diskuterar vegetarianism och kristen tro. Som jude åt Jesus inte

griskött men de flesta av hans efterföljare verkar inte bry sig om det. Inte heller begränsar sig kristna till att äta mat från Melanöstern. Och det behöver vi inte. Snarare än att rätta oss efter Jesus dagliga vanor bör vi som kristna lyssna till hans berättelser och tillämpa dem idag. Lärjungaskap är att kreativt foga våra liv till hans. Frågan är enligt Webb inte vad Jesus åt för tvåtusen år sedan utan vad han skulle äta idag. Att vara vegetarian är inte ett krav för att vara kristen, skriver han. Men det är en följd av det kristna hoppet om en värld som genomsyras av fred och frid, när Gud ska vara allt i alla och allt våld ska upphöra.

Det fanns en rörelse av judiska Jesus-efterföljare i den tidigaste kyrkan som både var motståndare till djuroffer och köttätande. De levde i nuvarande Syrien och kallades evjoniter (”de fattiga” på hebreiska). I deras evangelium proklamerar Jesus: ”Jag har kommit för att avskaffa offren, och om ni inte avstår från att offra skall vreden inte vika ifrån er.” Många forskare tror att evjoniterna avhöll sig från att äta kött för att de värnade om sin andliga renhet, snarare än av hänsyn till djuren. En avvikande uppfattning representeras av amerikanen Keith Akers. Han tror att vegetarianismen var ett uttryck för deras avståndstagande från all våldsanvändning, en etik som de enligt Akers övertagit av Jesus från Nasaret. Eftersom evjoniterna distanserade sig både från den kristna kyrkan och från den tidens dominerande form av judendom var deras framtidsutsikter inte goda. De tynade bort och någon gång under fyrahundralet försvann de ut ur historien.

(---)

ATT FÖRFATTA EVANGELIUM

Många av Bibelns texter är tolkningar av andra bibeltexter. Det kan vara nyttigt, skriver Krister Stendahl, att tänka på Bibeln inte bara som ett föremål för tolkning utan också som en kontinuerlig tolkningsakt. När människor idag tolkar Bibeln gör de inget radikalt annorlunda än bibelförfattarna själva. Vi tillhör samma tolkande gemenskap. ”Så blir tolkarna en länk i den fortlöpande kedjan av tolkning, denna säregna konst av trohet och skaparförmåga som kännetecknar all levande tradition.”

Bibelns människor erfor Gud och berättade om sina erfarenheter. Men också idag ger sig det gudomliga mysteriet till känna. Vi som lever idag är i en lika privilegierad position som Mose, Lukas och Paulus. Gud är inte mindre aktiv nu än då. När

en kristen människa blir berörd av Gud och vill svara an på detta vänder hon sig till Jesus. Men vad betyder det att förhålla sig till Gud på det sätt som Jesus gjorde? Vad är det att vara gudstroende på hans vis? Det behövs ständigt nya frimodiga tolkningar av vad det innebär att ta till sig Jesus andlighet. Se på följande exempel.

Under senare delen av 300-talet levde Makarios från Alexandria som munk i öknen. En dag sökte en hyena upp honom och sträckte gråtande fram sin unge. Helgonet tog valpen i handen och undersökte den. När han upptäckte att det lilla djuret var blint på båda ögonen spottade han på dess ansikte, strök med fingrarna över ögonen – och genast kunde valpen se. Hon sprang till sin mamma, fann juvret och började dia. Med detta läkedom under inledades en vänskap mellan hyenan och Makarios. Sankt Kentigern av Glasgow (död ca 603) helade en rödhake som några pojkar elakt slitit sönder. Martin de Porres använde sina speciella krafter till att bota många djur, däribland en äsna som brutit ett ben. Sedan en man avlivat en gås för att göra en paj av honom uppväckte sankta Werburga (död ca 699) gåsen från döden.

Evangelierna vittnar om Jesus solidaritet med nedtrampade människor, men ingenstans helar han djur eller räddar harar undan jaktlag – den sorts handlingar som de medeltida helgonen ofta utför. Ändå känner vi igen den originelle profeten i helgonens engagemang för djuren. Hans sinnelag har förflyttats till ett annat socialt och kulturellt sammanhang. Något nytt har skapats. Helgonens liv är ett uttryck för den ”säregna konst av trohet och skaparförmåga” som Stendahl efterlyser.

Vi tror att varje kristen människa och varje kristen gemenskap har denna kallelse: att med sitt liv skriva en ny berättelse om den Gud som älskar och räddar.

(---)

DET DJURVÄNLIGA LANDET

Systematiskt djurplågeri är något som förekommer i östeuropeiska slakterier eller libanesiska hamnar, inte här. Svenskar behandlar djur väl, våra lagar är stränga. Detta är något vi gärna vill tro. Men det lidande som djur utsätts för i det svenska lantbruket är inte olycksfall i arbetet. Det är återkommande och planmässigt. Vi nöjer oss med ett exempel.

Slaktkycklingar kallas de fåglar som föds upp för att bli mat. De är framavlade med ett syfte: att gå upp i vikt så snabbt som möjligt. Men ben och leder hinner inte

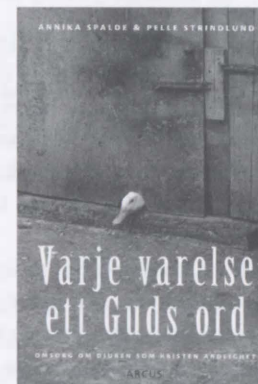
med när de växer i sådan extrem takt. I en i en svensk studie från 2003 konstaterades att drygt femton procent av kycklingarna hade försämrade rörelseförmåga. Det innebär att över tio miljoner kycklingar drabbas av detta varje år i Sverige. Engelska forskare gav halta kycklingar möjlighet att välja ett foder med smärtstillande medel. Kycklingarna valde detta, vilket tyder på att djuren verkligen har ont. Också ”friska” kycklingar har svårt att bära upp sin kropp.

Kycklingarna föds upp i hangarer, tiotusentals åt gången. De står trångt. Ofta är de så många som trettiosex per kvadratmeter. Golvet är täckt med spån. Det blir snart förorenat, med följd att många kycklingar får hudskador.

Fågeln betraktas som en maskin som så snabbt som möjligt ska omvandla foder till kycklingkött. För att kycklingarna ska jobba – äta! – så mycket som möjligt är belysningen på 22 timmar om dygnet. Att djuren sover är ur kycklingindustrins perspektiv onödigt.

Inte heller slutet är vackert. Efter fem veckor fångas de bryskt in i plastbackar, ibland gör en maskin jobbet. När lådorna stöter emot något kan man höra kycklingarnas rädsla pip. Övergivningspip kallas det av forskarna. Om en unge känner sig övergiven eller frusen utstöter den flera höga genljudande pip för att påkalla hönsammans uppmärksamhet. Om hönan är i närheten kommer hon genast rusande.

På slakteriet hängs kycklingarna – vid fullt medvetande – upp och ner i stål-krokar. Också då hörs de pipa. Efter ett strömförande bad, som ska bedöva djuren,

Varje varelse ett Guds ord. Författare Annika Spalde och Pelle Strindlund. Förlag Arcus (Box 1026, 221 04 Lund) 2005.

Tankar om djurrätt är inte något som man brukar förknippa med kristen tro. Men Spalde och Strindlund visar att det är naturligt att låta den kristna etiken omfatta även djuren. De menar att Bibeln inte skall upp-

får de halsarna avskurna. De kycklingar som hållit uppe huvudet vid vattenbadet blir slaktade utan bedövning.

”Men om djuren inte mår bra skulle de inte växa och lägga på vikt”, hör man ibland folk säga. ”Det är dålig ekonomi att behandla djur illa.” De liv som kycklingarna tvingas till visar att detta resonemang inte stämmer. Det går att ge andra exempel. En höna kan fortsätta värpa trots att hon har en kronisk äggledarinflammation. En gris som inte kan stå på bakbenen kan växa lika fort som en frisk gris. ”Det finns inget samband mellan god välfärd och god produktion”, skriver Per Jensen, professor i etologi (läran om djurs beteende). Däremot kan hög produktion orsaka låg välfärd, konstaterar han. ”Många sjukdomar hos mjölkkor är ett resultat av att djuren avlats för hög mjölkproduktion och benlidande hos grisar kan orsakas av att de växer för fort.”

Om vi svenskar lever i illusionen att vi är omtänksamma djurvänner kan inte någon omvändelse till rättfärdighet ske. Henrik Engström, chefredaktör på tidningen Djurens rätt, har beskrivit självbedrägeriets psykologi. ”På förskolan där min dotter Alva går sjunger man en sång om en tomte som griper in och räddar livet på en hare som jagas av en jägare. Det är tankeväckande att vårt samhälle tutar i barn att man ska älska djur och visa omsorg om dem. Den första present barn får är ofta ett kramdjur, det finns bilder på djur på barnvagnar, överallt. Till och med djuret som individ framhävs för barnen, som i sången om tomten och haren. Man får rentav känslan av att det är något lurigt på gång. Barnen och vi andra

fostras in i att tro att vi alla älskar djur. Ett bra sätt att dölja ett förtryck är att få folk att bedra sig själva. Att ta steget från en bild av sig själv som någon som älskar och ömmar för djur till att se att det finns ett systematiskt och brutalt förtryck av djur – och att man är delaktig i det – är svårt, kanske omöjligt.”

Bibelns profeter kallades att säga sanningen om sin tid. Jeremia angrep dem som hävdade att ”allt står väl till”. För att samhället skulle kunna omvända sig behövde människorna först bli medvetna om orättvisorna runt omkring dem.

Ofta säger människor att det är möjligt att både värna om djuren och att döda dem. Den industri som utnyttjar djuren använder orden så. På Smittskyddsinstitutet i Stockholm infekteras apor med galna ko-sjukan, men forskarna säger att de värnar om ”djurens bästa”. Djurförsökarna på läkemedelsföretaget Astra-Zeneca tar ”största hänsyn till djurens hälsa och livskvalitet”. Slakteriföretaget Scan försäkrar att deras inställning till djuren präglas av ”god omsorg”, ”varsamhet” och ”skonsam hantering”. Men det är att missbruka språket. ”Föreställ er följande”, skriver Engström. ”Jag passar min grannes katt med löftet att katten ska ’må bra och trivas’. Vid hemkomsten finner grannen sin katt dödad och flådd. Självklart skulle jag utpekas som lögnare. Varför? Därför att ’må bra och trivas’ inte är förenligt med att jag avsiktligt gör katten illa. Lovar någon ’god omsorg’ och ’varsamhet’ förväntar vi oss just detta.”

vara i Guds ställe för dem och vi är i detta ämbete ålagda att vara deras beskyddare och välgörare.”

Den gyllene regeln kan tillämpas även på djuren: ”Behandla alla varelser så som de skulle vilja bli behandlade.”

Spalde och Strindlund är vegetarianer. De känner ett stort främlingskap inför det faktum att i Sverige uppföds varje år cirka åttio miljoner djur för att dödas och bli till föda.

Att det finns människor som Annika Spalde och Pelle Strindlund gör att det är hopp om en god framtid för mänskligheten, hopp att den skall kunna resa sig ur oetisk hänsynslöshet och brutalitet och bli till glädje för allt levande.

order@arcusforlag.se

SM

Ur boken *Paradiset åter* av Tomas Einarsson

ÖVERDRIFTER?

Överdrifter leder till ont, sade ökenfäderna. För oss som lever långt ifrån deras hårt drivna askes kan det låta märkligt. De överdrev väl om några! Men låt oss vända på frågan och fundera över vad de skulle tycka, om de kunde se hur vi lever våra liv. Vilkas liv skulle i förhållande till omständigheterna vara mest överdrivna?

Varje dag, året runt, lämnar 14 jumbojets fullpackade med ägg flygplatsen Schiphol i Amsterdam med Mellanöstern som mål. Visst är det märkligt att ett västland, med höga löner och kostsamma flygtransporter kan konkurrera med lokala producenters äggpriser i Mellanöstern. Nederländerna är världens största äggproducent. Landets hönor värper 5,4 miljarder ägg varje år.

Genom att äggproduktionen har effektiviserats genom åren kostar ett ägg i Västeuropa lika mycket idag som det gjorde för 20 år sedan. Och som så ofta vid effektivisering kommer någon i kläm. I detta fall hönorna.

Det är från detta djurmaskineri som Makariosklostret fått sin inspiration. Men deras fabrik är blygsam i jämförelse med de gigantiska hangarer som finns i Europa och i USA.

Över 75 miljoner djur tvångsuppföds och slaktas i Sverige varje år. Köttkonsumtionen i världen har sedan 1950-talet fram till idag femfaldigats. Från 44 miljoner ton år 1950 till 216 miljoner ton år 1998. Numera äter vi varje år i genomsnitt 72 kilo kött per person, det är 30 procent mer än för 30 år sedan.

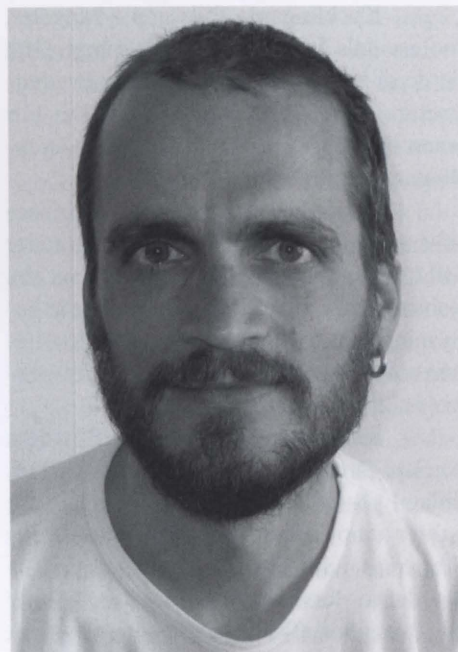
De vanligaste djuren som dödas är kycklingar. Över 70 miljoner kycklingar och fem miljoner hönor slaktas varje år i Sverige. De flesta så kallade broilerkycklingar får aldrig se dagsljus under sina fem-sex veckor korta liv. De föds upp i trånga utrymmen i hangarer utan fönster. Istället för solljus lever de under elektriskt ljus som är tänt nästan dygnet runt eftersom det främjar snabb

tillväxt. Kycklingarna transporteras till slakteriet hopträngda i lådor och hängs sedan levande, upp och ned, i transportband för att avlivas. Tiotusentals kycklingar självdör varje år vid lastning, transport och upphängning.

Värphöns blir ungefär ett-två år gamla. Tupporna sorteras bort redan efter kläckningen och mals ofta ned levande eller gasas ihjäl. Majoriteten av hönorna tvingas tillbringa sina liv inomhus i fabriksbyggnader tillsammans med tusentals, ibland hundratusentals, andra hönor. Allt i byggnaderna främjar en enda sak: hönornas uppgift att lägga ägg. Något utrymme för ett naturligt beteende eller ett liv värdigt en levande varelse finns inte i en sådan miljö. Fabrikerna är ett slags sweatshops för djur. Det är inte ovanligt att besökare använder skyddsmask då de befinner sig i äggfabrikerna på grund av allt damm och den intensiva ammoniakstanken.

Svenska grisar får inte heller leva utomhus. Majoriteten av de tre miljoner grisar som dödas varje år vistas större delen av sina liv på betonggolv i stressiga, bullriga och dammiga lokaler. Griskultingar som skall bli "slaktsvin" tas från sin mamma redan efter cirka fem veckor och intensivgöds sedan i tre-sju månader innan de, under första och sista gången i sina liv, får se dagsljus under transporten till slakteriet. Under sina korta liv har många av dem fått sina svansar avgnagda av andra grisar på grund av stress och blivit kastrerade utan bedövning.

I Sverige finns ungefär en halv miljon mjölkkor. De insemineras en gång varje år för att föda en kalv som tas ifrån mamman senast ett par dagar efter födseln. Redan tre månader efter födseln insemineras kon igen. En ko som inte avlats fram i ett modernt lantbruk mjölkar ungefär fem liter per dag. Med hjälp av kraftfoder, avel och hormoner mjölkar kor idag mellan 25 och 50 liter per dag. Juvren är ibland så stora att

Tomas Einarsson är en kristen röst om djurrätt och vegetarism.

korna har svårt att röra sig. A andra sidan lever många av dem i ett bås där det enda de kan göra är att ligga eller stå. De flesta kor får bara vistas utomhus under två-fyra månader varje år.

Kalvarna som slits från sin mamma går olika öden till mötes. Några blir själva mjölkkor, andra avelstjurar, några exporteras och några slaktas efter en kort tid. Vad de har gemensamt är att de som kalvar ofta sätts i ensamboxar, där de inte får någon kontakt med andra djur.

En höna som lever naturligt i frihet kan bli uppmot tio år, hon lever i en flock om ett dussintal individer där både hönor och tuppur ingår. Hon gillar att sprätta i marken och att sandbada. Precis som Gud samlar hon gärna sina barn under sina vingar.

Grisar är lekfulla djur som älskar att rota i marken, bada, lata sig i solen och beta gräs. De är sociala djur och kommunicerar flitigt med varandra. En gris kan leva i ungefär 15 år och suggorna diar sina kullingar upp till 25 veckor.

Fria kor lever i flock med tydlig rang-

ordning. De vandrar flera kilometer varje dag, betar gräs och idisslar. Kalvarna lever nära sina mödrar under sitt första år. En fabriksko blir fyra-sex år medan en fri ko lever 20-25 år.

Det är inte bara levnadsförhållandena för höns, kor och grisar som är vidriga. De pälsdjur som föds upp i Sverige lever också sina liv instängda i burar utan möjlighet att leva naturliga eller värdiga liv. En miljon minkar och ett mindre antal kaniner, illrar och chinchillor föds upp och dödas varje år i svenska pälsfarmer. I dagsläget diskuteras krav på att djuren skall få tillgång till en mer "naturlig" miljö. Något som kan göra pälsuppfödning olönsam i Sverige.

De vidriga förhållandena för fabriks-

djur är inte jordbrukens enda problem. De är även några av Europas största miljöbovar. Kanske de största. Det beror i stor utsträckning på djurhållningen. Den tynger miljön med utsläpp av stora mängder näringsämnen som kväve och fosfor. Ännu allvarigare är den höga förekomsten av ammoniak, där djurfabrikerna står för 90 procent av utsläppen.

Frances Moore Lappés kallar i sin bok *Recept för en fattig planet* djur för "omvända proteinfabriker". Med det menar hon att animaliska produkter kräver mycket större energiåtgång än vegetabilier, ett faktum som idag knappast ifrågasätts av någon. Köttkonsumtion är helt enkelt en kostsam omväg för proteinintag, eftersom djur kon-

sumerar mer energi och protein än de "producerar". Köttkonsumtion och de moderna djurfabrikerna kräver enorma mängder vatten och står för många av de farliga utsläpp som hotar vår natur. I Amazonas regnskog skövlas varje år 70 000 kvadratkilometer regnskogsmark (en yta som Irland), främst för att ge plats åt boskapsfarmer.

Man kan fortsätta länge med att beskriva de problem som det moderna jordbruket medför för både djur och människor. Att problemen är allvarliga förstår man då politiker och samhällskritiker förenar sig med oberoende forskare och statliga verk och förespråkar en kraftigt minskad köttkonsumtion.

DE TOLV

Något som influerade många av de tidiga kristnas avhållsamhet från kött var berättelserna om Jesu lärjungar. Vid sidan om evangelierna finns en mängd historier om de tolv lärjungarnas liv efter Jesu uppstignande till himmelen. Dessa legends inflytande på den tidiga kyrkan var stort. I evangelierna finns få vittnesbörd om vad Jesu lärjungar åt och drack, det enda som nämns är bröd, vin och fisk. Att det redan strax efter deras död växte fram en rik flora av berättelser som lyfter fram deras vegetarianism och djuromsorg visar, om inte annat, hur viktig avhållsamhet från kött var i den tidiga kyrkan.

Enligt Klemens av Alexandria åt aposteln Matteus frön, nötter och grönsaker, men aldrig kött. I Jacobus de Voragines *Helgonlegender* (sammanställd på 1200-talet men till stora delar skriven långt tidigare) predikar Matteus om himlen och gör det klart att också djur kommer att finnas där,

och att de ständigt kommer att vara unga.

Enligt *Helgonlegender* åt Jakob (som ofta kallas Jesu bror) inte kött. Uppgiften är gammal. Redan i Eusebios *Kyrkohistoria* från tidigt 300-tal beskrivs Jakob som "den rättfärdige" på grund av sin stora dygd. Uppgiften om Jakobs matvanor hämtade Eusebios från Hegesippos, en författare som levde generationen efter apostlarna. Han skriver: "Redan i moderlivet var han helig. Han drack inte vin eller starka drycker, inte heller åt han något från djurriket." Att Jakob skulle varit vegetarian sedan uppväxten är extra intressant om uppgiften om att han är Jesu bror är riktig. Kanske uppfattade han Jesu fridsbudskap som en önskan om omsorg för allt levande.

Enligt *Helgonlegender* levde aposteln Petrus av bröd, oliver och grönsaker. Petrus själv undervisade: "Det onaturliga ätandet av kött förgiftar oss på samma sätt som hedningarnas djävulsdyrkan, med de-

ras offer och orena fester, genom vilka deltagarna blir matgäster hos djävulen."

I *Thomasakterna* beskrivs hur aposteln Tomas reste till Indien och att han enbart åt vegetarisk mat.

Johannesakterna berättar om ett tillfälle då aposteln Johannes besvärades av vägglöss i sängen på ett enkelt vårdshus. Han sade då till dem: "Jag säger er vägglöss att ni allesamman skall vara förståndiga och för denna natt lämna ert hem, hålla er lugna på en plats och hålla er borta från Herrens tjänare." Lössen lämnade genast rummet och när Johannes på morgonen hittade dem i rummet intill sade han till dem: "Då ni varit förståndiga och lyssnat till min tillrättavisning, så gå nu åter till er plats." Till sina lärjungar sade Johannes: "Dessa djur lyssnade till en människas röst och höll sig stilla för sig själva utan att överträda befallningen. Vi hör Guds röst men överträder buden och är lättsinniga. Men hur länge?"

DET EVIGA TREBLINKA

Precis som i kristendomen finns det inom judendomen en tradition av vegetarianism och djuromsorg. Judiska grupper har sedan Gamla testamentets tid valt en vegetarisk livsstil och i nutid har det skrivits flera böcker om vegetarianism baserad på judisk identitet. I denna tradition tolkas ibland Guds ord i Gamla testamentet om att "inte äta något kött som innehåller blod", som en uppmaning att inte äta kött överhuvudtaget. Allt kött innehåller ju blod.

Den judiske författaren Isaac B

Singer fick nobelpriset i litteratur 1978. Han är bara en av många nobelpristagare som genom åren talat sig varma för vegetarianism. Albert Einstein (1879-1955), som fick nobelpriset i fysik 1921, menade att människan måste befria sig själv genom att vidga omsorgen till alla levande varelser. Enligt privata brev blev han vegetarian i slutet av sitt liv. Författaren George Bernard Shaw (1856-1950) som fick nobelpriset i litteratur 1925, skriver: "Djuren är mina vänner, och jag äter inte mina vänner." Litteraturpris-

tagaren år 2003, J M Coetzee, berör människans relation till djuren i flera av sina romaner och främst i *Djurens liv*, som innehåller en omfattande argumentation kring vegetarianism och djurrätt. Coetzee är själv vegetarian.

När Isaac B Singer fick nobelpriset sade han i en intervju att djurens lidande gör honom mycket sorgsen. "Du vet, jag är vegetarian." sade han, "anledningen är hälsa, kycklingarnas hälsa." Isaac B Singer flydde från det nazistiska Europa till USA

1935. Många av hans släktingar som stannade kvar i Europa blev avrättade i nazisternas koncentrationsläger.

Singer menade att nazisternas koncentrationsläger var direkt inspirerade av de moderna djurfabriker och han var en av de första att reagera mot det systematiska utnyttjandet av djur i fabriker. Ämnet dyker upp i flera av hans skönlitterära berättelser. I novellen *The Letter Writer* säger till exempel en av karaktärerna: ”I förhållande till djuren så är alla människor nazister. För djuren råder ett evigt Treblinka.”

Den tyske, judiske filosofen Theodor Adorno (1903–1969) flydde också från Europa under andra världskriget men återvände efter kriget till sitt hemland. Han skriver: ”Auschwitz börjar i samma stund då någon ser ett slakthus och tänker: De är ju bara djur.”

Singers och Adornos uttalande har mött en hel del protester. Att skriva om djurs lidande i analogi med nazisternas koncentrationsläger anses orätfärdigt och

människoförnedrande. Men det är personer med egen erfarenhet av de nazistiska avrättningslägren som gör liknelserna. Isaac B Singer och Theodor Adorno blev själva förföljda och tvingades fly och flera av deras familjemedlemmar dödades av nazisterna.

Det finns judiska röster inifrån koncentrationslägren som uttryckte samma sak. Tre brev av Edgar Kupfer-Koberwitz, skrivna mitt i det värsta av lidande i koncentrationslägret Dachau, finns bevarade. Han skriver: ”Jag tror att så länge människan torterar och dödar djur, så kommer hon även att tortera och döda människor.” Edgar Kupfer-Koberwitz önskade leva i en framtid där en enda gudomlig lag gällde: *Kärlek till hela skapelsen*. Han åt inte kött eftersom han inte ville leva av andra varelsers lidande och död. Av samma anledning vägrade han använda kläder av skinn.

När det gäller nazistledaren Adolf Hitlers påstådda vegetarianism går mening-

arna isär. Vissa historiker menar att han inte åt kött, medan andra säger att sådana påståenden bara var propaganda (för att framställa Hitler som en sund och asketisk renlevnadsmänniska) regisserade av Göbbels och att Hitler visserligen ibland åt vegetarisk mat av hälsoskäl, men att hans favoritmat bestod av korv, lever och bacon. Hitler förbjöd vegetariska föreningar att verka såväl i Tyskland som i de ockuperade länderna. Och samtidigt som Hitlers Tyskland i teorin förbättrade sina djurskyddslagar så utförde nazisterna själva omfattande och mycket plågsamma djurförsök, ofta som ett slags test innan liknande försök utfördes på fångar i koncentrationslägren.

Isaac B Singer skriver: ”Så länge människan spiller djurens blod kommer det aldrig att finnas någon fred. Det är bara ett litet steg från att döda djur till att skapa gas-kammare efter Hitlers modell ... Det kommer inte att finnas någon rättvisa så länge människan håller i en kniv eller en pistol och förgör dem som är svagare än hon.”

behandlas väl.

Kyrkofadern Gregorius av Nyssa skrev att om vi vill efterlikna livet i paradiset, skall vi undvika kött och leva av frukt, cerealier och grönsaker.

Det är lätt att tänka sig att i ett kommande fridsrike lever människorna i fred med djuren. De kristna föreställde sig ett fridsrike som slutmålet för utvecklingen.

Vegetarianer bland de kristna har hänvisat till Guds ord till människorna: ”Jag ger er alla fröbärande örter på hela jorden och alla träd med frö i sin frukt; detta skall ni ha att äta.”

Bland de första kristna hade vegetarism stor utbredning, exempelvis bland asketiskt levande munkar. I många helgon-legender beskrivs helgonen som stora djurvänner, främst av dem Franciscus.

Paulus polemiserar mot vegetarianerna bland de första kristna; det visar att det fanns många sådana.

Om den anglikanske prästen Humphry Primatt på 1700-talet skriver Einarsson:

”Primatt menar att djuren skall ges plats inom cirkeln av medlidande och rättvisa. Han skriver att precis som människor, som är klokare eller på annat sätt är överlägsna andra människor, inte har rätt att utnyttja de svagare, så har människan ingen rätt att utnyttja djuren bara för att de inte har samma mentala styrka som människan. I sin banbrytande bok skriver han: ”Vi må

tillhöra vilken religion som helst, men grymhet är ateism. Vi må vara kristna, men grymhet är otro. Vi må lita på vår ortodoxi, men grymhet är den värsta heresin.”

Tron att djuren inte kan uppleva lidande har haft stor spridning, och tycks fortfarande ha det. Ett av de värsta exemplen på detta är den kände filosofen René Descartes, som utförde en stor mängd experiment på levande djur. ”Eftersom djuren inte kunde känna smärta fann han ingen anledning att bedöva dem. Han spikade fast hundars tassar i ett bord – där de såg ut som korsfästa djur – och började sedan skära i dem.”

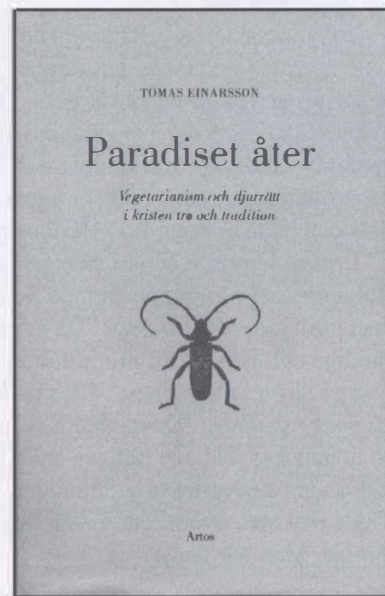
Ett förfärligt exempel på mänsklig dumhet är följande:

”År 2000 höll kardinal Giacomo Biffi ett tal i Bologna där han skissade den moderna tidens hot mot kyrkan: ’Dagens Antikrist är vegetarian och kämpar för djurens rättigheter’, sade han.

Einarssons bok består av 100 korta kapitel. Några rubriker: Vegetariskt paradiset, Tidig djuromsorg, Vad äter en frälsare?, Apokryfernas Jesus, Kroppen är ett tempel, Djurens helgon, Medeltida helgon och mystiker, Djurskyddsåtgärder, Moderna pionjärer, Vegetariska religiösa rörelser, Djurförsök.

Tomas Einarssons bok bör läsas.

SM

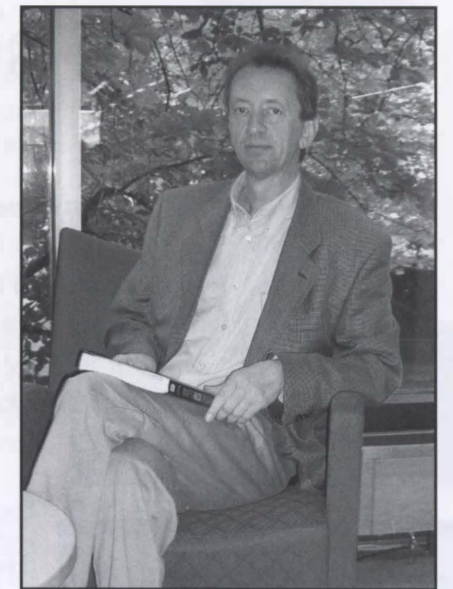
Paradiset åter. Författare Tomas Einarsson. Förlag Artos (Kyrkstadsvägen 6, 932 33 Skellefteå) 2005.

Betydande böcker kommer ibland ut vid sidan om den av etablissemangen observerade och kommenterade bokfloden. Tomas Einarssons bok, som handlar om vegetarism och djurrätt i kristen tro och tradition, är en sådan. Den visar att omtanke om djuren och vegetarism har varit ett inslag i kristen tro ända från dess tillkomst.

Titeln, ”Paradiset åter”, syftar på att många kristna har tänkt sig att i paradiset, där allt är fullkomligt, finns djur, och de

Håkan Blomqvist

Krönika

Många av mina gamla vänner har ställt frågan: hur kan *du* kalla dig kristen humanist? Du som tidigare med vass penna och frejdig retorik avfärdat alla religioner, inte minst kristendomen och som stolt förkunnat den profana humanismen som den intellektuellt överlägsna livs-åskådningen. Förklara dig nu!

OK, jag antar utmaningen. Låt mig i all enkelhet försöka ge en förklaring. Jag får väl försöka skruda mig i apologetens mantel även om det delvis bär mig emot. I livet finns en tid för strid och en tid för eftertanke och besinning. För min del känner jag att tiden för strid är historia. Banérförare för någon ny kulturkamp med kristna förtecken är inte min ambition.

För att du ska förstå ber jag dig ta två ljus och tändstickor. Gå in i ett mörkt rum och ställ ljusen på bordet. Föreställ dig att mörkret är kosmos tysta natt – utan liv. Så tänder du ett ljus och upplever ljuset som en symbol för ett jag, en själ, en tänkande och kännande varelse som plötsligt uppstår i den tysta kosmiska natten. Tänd sedan det andra ljuset så att du nu skådar två själar, två människor framför dig. Där det tidigare bara fanns död materia i rörelse finns nu två levande varelser.

Är du medveten om att du nu i symbolisk form har upplevt den absolut största livsgåtan, undret större än alla andra under. Detta att ur livlös materia skapas väsen, själar, människor som kan reflektera över sin egen existens, planera och sträva. Och det kanske märkligaste av allt, uppleva djup kärlek och känsla av enhet med andra människor och väsen.

I det mörka rummet var det du som tände ljusen. Du var skaparen. Men vem höll i den kosmiska tändstickan? Vem har skapat förutsättningen för att något så märkligt som jagmedvetanden, själar kan uppstå ur död materia? Jag böjer mig i ödmjuk förundran inför den kraft som ligger bakom allt detta. Jag kallar denna kraft eller intelligens för Gud.

Existensgåtan är det ena benet i min kristen-humanistiska livssyn. Det andra är universaliteten i den djupa, mystiska kärleks-enhetsupplevelsen. Som författaren och mystikern Sven Delblanc ofta påpekade har alla människor en djupdimension i sitt väsen. Många har vittnat om upplevelsen av denna djupdimension, inte bara Sven Delblanc utan också vår store folkbildare och filosof Alf Ahlberg. Den som har varit där, som vid något tillfälle har nått denna nivå inser att den mänskliga existensens yttersta mening är kärlek och att endast i kärlek kan människan förverkliga sitt sanna jag. Denna upplevelse skapar en värdegrund för allt handlande. Och den skapar en kanal, en koppling till en inre, högre verklighet som är närmast omöjlig att fånga i ord.

Jag ser inte kristendomen som ett antal dogmer, påståenden som man absolut måste godta för att kalla sig kristen, utan som försök att i symbolisk form uttrycka grundläggande sanningar om den mänskliga existensen. Kristus blir här den yttersta symbolen, en människa som mer än vi andra funnit djupdimensionen och med sitt liv visar en väg framåt för mänskligheten. Man kan lämna det som är vetenskapligt ohållbart eller inhumant i den kristna dogmatiken. Det är historisk barlast. Kärnan är kärleksbudskapet, varje människas unika värde och att du genom din tro upprättar relationen till en inre kraftkälla.

När jag reser genom det svenska landskapet och ser de många vackra landsortskyrkorna känner jag trygghet i att tillhöra den historiska tradition som kyrkorna symboliserar. Det ger mig rötter och en känsla av kontinuitet i livet. Detta djupt mänskliga behov delar jag med många och jag tror att kristendomen fyller en mycket viktig funktion som kulturbärare. Vi blir fattiga inombords och kulturellt och socialt svaga utan denna historiska förankring.

Det är alltså därför jag kallar mig kristen humanist. Kanske det inte håller för dig. Men prova att tända ett ljus i ett mörkt rum eller i en kyrka. Det kan förändra ditt liv.

Mannen som blev förvandlad

Ralf Larson:

– Mina döttrar gillar sin nya pappa!

Det har blivit populärt att säga att vi skall leva i nuet. Håll med om att det inte är lätt! Till och med när vi pratar med våra käraste rusar tankarna iväg på annat håll. Ralf var likadan. Det krävdes ett andligt uppvaknande, som till och med kan mätas i hjärnan, för att han skulle få uppleva att livet kan levas med full närvaro i nuet och orubblig frid.

Reportage AGNETA MILDE

Han kunde ha varit en man hämtad från ett Rotarymöte, men det enda jag visste om Ralf före intervjun var att han haft en andlig upplevelse och att det ljus han fylldes med för snart två år sedan stannat kvar i honom som en påtaglig verklighet.

Ralf berättade om detta när han assisterade på en heldagskurs ledd av Maneka Sjöström, som gjort liknande erfarenheter. Som lärare på kursen fanns också en professor i psykologi som skulle förklara våra mänskliga möjligheter. Det blev teori och praktik i blandning. Vi som deltog i denna heldag fick via psykologiska övningar och direkta energiöverföringar medelst handpåläggning, diksha, uppleva hur ett lugn och en förmåga till närvaro kom till oss, åtminstone som smakprov. Ralfs händer på min hjässa vibrerade extra starkt, så jag bad om en intervju. Detta verkade vara en man med fötterna på jorden och osynliga tentakler mot himlen.

Vad jag inte visste var att Ralf levit större delen av sitt liv som uppfinnare och entreprenör, att han startat tio företag inom "high tech" och att ett handlade om att hyra ut helikoptrar. Jag blev erbjuden att komma hem till Ralf i Mölnlycke för att göra en intervju, och det var en upplevelse i sig. Vackert omgiven av vatten tronade en rund byggnad ovanpå den före detta helikopterhangaren, och det runda taket kunde delvis öppnas för att släppa fram solljus till en innergård med swimmingpool. Vi slog oss ned i de skönaste fåtöljerna i hemmabion och den snälla vakthunden sträckte ut sig i solljuset som flödade in när gardinerna var bortdragna.

UFO-böcker och sanndrömmar

Hur kom det sig då att denna uppfinnare och affärsman kom in på en andlig väg? Tro det eller ej, men det var nyfikenheten på hur UFO-farkoster fungerar tekniskt som fick Ralf att dra iväg åt det mystiska hållet.

– Det rörde sig mest om en fascination inför paranormala ting och en teoretisk andlighet som mer satt i huvudet än i hjärtat, förklarar han.

Sanndrömmar var något som Ralf hade egen erfarenhet av. Under en affärsresa fick han uppleva hur sanndrömmen ledde honom in i en annan tidsdimension.

– Det var på 70-talet och jag hade drömt om en utedansbana med tak och pelare och en orkester som satt på pinnstolar. Jag dansade med en kvinna i 1800-talskläder och ristade sedan in mina initialer i en pelare. Ett igenspiakat hus fanns i närheten och jag visste att en gubbe hade dött därinne.

– En tid efter drömmen var jag på väg hem efter ett säljuppslag och hade valt en annan väg än den jag brukade åka. Någonstans i närheten av Medevi Brunn ser jag plötsligt dansbanan som jag drömt om liksom det igenspiakade huset, och mitt hår står på ända. Många detaljer stämmer. Jag fortsätter färden och ser en massa kortväxta människor i mörka kläder som verkar syselsatta med någon form av kommers. Där finns gula hus och kullerstensgator. När jag passerat en 70-skytt bestämmer jag mig för att åka dit igen vid ett senare tillfälle.

– När jag kom tillbaka var jag utrustad med kamera och anteckningsblock, men där fanns nu ingen dansbana och inga kullerstensgator. De gula husen låg dock kvar. Jag kollade upp med ett antikvariat och fick reda på att dansbanan brunnit ned för sjuttio år sedan och kullerstensgatorna hade man täckt med sand cirka 50 år se-

nare.

Ralf berättar fler smått otroliga upplevelser, varav en nattlig sådan som i drömmen tog honom ända till Etiopien. Han fick vänner där och det ekonomiska engagemanget och givmildheten vände hans karriär på hemmaplan till det bättre, enligt Ralfs eget sätt att se sammanhang.

Bulldozerns verk

När Ralf 2004 upplevt sitt andliga uppvaknande, blev det dags för en avsevärd nedtrappning av all affärsverksamhet. Ralf var inte 60 år fyllda, men lämnade i rask takt både posten som styrelseordförande och som vd, och tio anställda personer som jobbade i huset fick flyttas till annat ställe. Man kan säga att den s k bulldozerkursen Ralf gått på verkligen kört över hans gamla liv. Vad hände egentligen?

– En andlig vän till mig hade varit i Indien och träffat de så kallade upplysningsavatarerna Amma och Bhagavan. Genom hennes rekommendationer åkte jag och lyssnade på Anette Carlström, som också varit i Indien och fått del av upplysningsvägen. I massmedia har Anette kallats för Sveriges svar på Dalai Lama. Jag fick en sån där handpåläggning av henne som kallas diksha, men var mest fascinerad av Anettes historia.

När sedan Anette skulle hålla en bulldozerkurs tillsammans med kollegan Freddy Nielsen var Ralf på plats. Kursen har fått sitt namn för att den påstås vara effektiv när det gäller att köra över vår gamla vana att envist klamra oss fast vid egots själviska världsbild. Man får göra övningar där man i sitt sinne möter sina föräldrar och gör upp allt ouppklarat, och man lär sig meditera på olika sätt. Dikshan har en central roll. Det sägs att de som blivit tränade av Amma och Bhagavan på Oneness University i Indien fått förmågan

att liva upp den universella kärleksenergin i var och en som tar emot diksha.

– När jag tog emot diksha på kursen kändes det som om varm choklad rann över huvudet. Övningarna vi gjorde var också mycket kraftfulla.

Visserligen fick Ralf en upplevelse av stark kontakt med kärleksenergin från Amma och Bhagavan under kursen, men det var under en meditation därhemma som han kände hur hjärtat öppnades och fylldes av ett enormt vitt ljus.

– Det var det härligaste som hänt i mitt liv. Den närvaron har jag haft med mig dag och natt sen dess.

Hjärnvågor och medvetandeändring

Ralf rörs till tårar när han berättar om upplevelsen och alla förändringar i livet som detta förde med sig. För det mesta lever han dock utan att tänka på det förflutna.

– Minnet har blivit sämre, allt som inte rör nuet suddas liksom ut. Jag kan till och med se samma film om och om igen och det känns som första gången jag ser den. Jag har också svårt att gå tillbaka i en diskussion, som att ta upp en tappad tråd, men är det något viktigt som jag behöver komma ihåg, så finns det bara där.

Danska forskare har visat ett stort intresse för personer som genomgått ett andligt uppvaknande av det här slaget, och även Ralf har blivit undersökt av dem. När man ser kraftigt förhöjda gammafrekvenser (25-42Hz) i de främre hjärnloberna kopplar man samman det med ett förhöjt medvetande. Längre bak där egocentreringen har sitt säte blir det hos en sådan person mindre hjärnaktivitet.

För en lekman är det mer intressant vad som hänt på det personliga planet. Ralf berättar så här om förändringen:

– Jag levde tidigare för jobbet och det tekniska och hade ett väldigt torftigt socialt umgänge. Min familj klagade ofta på att jag tilltalade dem formellt och affärsmässigt och att jag var väldigt klumpig när jag försökte prata om känslor. Jag hade inte mycket tid över för dem utan var mest fokuserad på mina projekt. När jag frågar mina barn hur de uppfattade mig förut, beskriver de mig med ord som auktoritär, egoistisk, känslomässigt kall, bestämd, lättretad och osocial.

– Min egen upplevelse var att jag var allmänt stressad och bekymrad. Jag retade mig på småsaker och kom alltid ihåg när någon gjort något "orätt" mot mig. Nu lever jag ett helt annat liv.

Ralf i ny tappning

– På vilket sätt fungerar du annorlunda?

– Genom att mina tankar inte styr mitt liv i samma omfattning som tidigare, känner jag ett inre lugn och en frid. Tidigare drog tankarna mig bort från nuet. T.ex. när väckarklockan ringde på morgonen, så började tankarna direkt att snurra kring vad jag skulle göra under dagen. Jag var så att säga mentalt redan på jobbet innan jag gått ur sängen, med stress och oro som följd. Nu lever jag i nuet, är lugn och glad och känner en enorm glädje för ingenting och allting. Jag till och med dansar och sjunger helt spontant, något jag aldrig gjorde tidigare.

– Jag är öppen för relationer med människor, både nya bekantskaper, gamla vänner och familjen och tycker nu om att umgås och vara social. Jag ger gärna av min tid, lyssnar och ger min fulla uppmärksamhet till den eller de som jag är tillsammans med. Mina barn tycker om att umgås med mig och vi har fått mycket bättre kontakt. De tycker att jag blivit mer kärleksfull, humoristisk, lättsam och uttrycksfull. Vi har väldigt roligt ihop.

– Om det kommer upp någon "negativ" känsla, så känner jag den fullt ut och sen försvinner den på ett ögonblick; jag är aldrig långsint.

– Finns det några nackdelar?

– Det skulle väl i så fall vara att mitt minne strejkar ibland och att jag inte längre tål alkohol. Efter bara en mun lättöl blir jag varm och yr numera.

– Är sanndrömmarna kvar?

– Mina drömmar har ofta karaktären av "klara drömmar" och är en underbar källa till utveckling. De kan visa mig på händelser eller känslor som jag behöver ta tag i eller ge lösningar på nya uppfinningar.

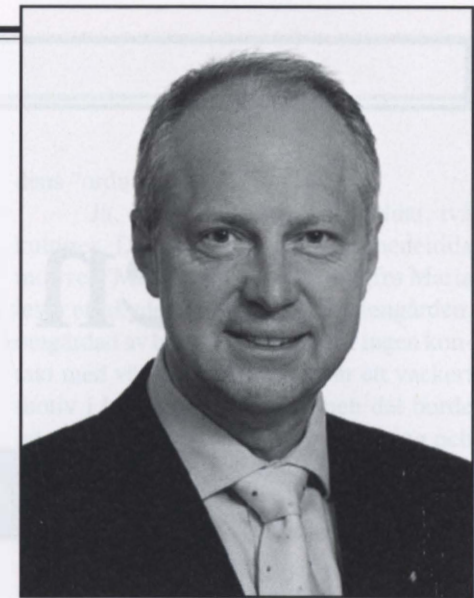
Hjälp av exknarkare och döttrar

Eftersom Ralf efter sin andliga pånyttfödelse mest intresserat sig för att kunna hjälpa andra genom healing och diksha har det tekniska intresset legat nere ett tag. Nu känns det som att det är dags att ge plats åt en ny uppfinning igen. I övrigt arbetar han tillsammans med andra dikshagivare för att starta ett permanent center i Göteborgstrakten. En av dem är en f d kriminell missbrukare, som nu hjälper andra ur alla former av beroenden.

(Se www.deekshacenter.com.)

Ibland är Ralfs äldsta dotter med och ger energiöverföringar. En annan dotter har fått andra förmågor.

Ralf strålar av förtjusning när han be-

Ralf

rättar hur roligt han har det tillsammans med sina tre flickor numera. En av dem har flyttat hem igen för ett tag och hon visar tydligt att hon är stolt över sin nya pappa.

Det blir bara bättre

Det här med andligt uppvaknande är dock inte något statiskt. Ralf understryker att han växer och utvecklas hela tiden. En resa till Oneness University och Amma och Bhagavan i Indien gjorde att Ralf fick nya insikter och verkligen såg sitt sanna jag.

– Jag såg att vi inte är vår kropp, våra roller eller våra tankar. Det är som att ha tankarna på en verktygstavla. Man plockar in tankarna när man behöver dem och hänger sedan tillbaka dem i stället för att som tidigare gå runt och släpa på en tung verktygslåda. Det är skönt att slippa vara identifierad med sina roller, sin kropp och sina tankar.

Det känns som om vi kan sitta och prata hur länge som helst. Det är bara hundens behov av rastning som ger ett avbrott.

Innan det är dags att ta farväl får jag en rejäl dos av både healing och diksha. Efteråt är det ännu lättare att leva. Jag liksom vilar i mig själv och det är praktiskt, när jag sedan skall gå på shoppingrunda med min dotter. Varorna lyckas inte kollra bort mig som de brukar.

Nästa dag har Ralf kurs tillsammans med Maneka Sjöström igen. Jag är så välfylld av det jag fått att jag avstår från att gå dit. Hellre skulle jag vilja närvara när Ralf ställer upp som talare på ett Rotarymöte, vilket finns med i hans planer. Kanske kan hans gamla värld och den nya alstra underbara ting om de får mötas?

Läs mer på www.deekshacenter.se!

Den höga muren

Av ERLAND LAGERROTH

I sin omvälvande bok *A Different Universe* från 2005 konstaterar Nobelpristagaren i fysik 1998 Robert B Laughlin, att "det vetenskapliga etablissemangen är bundet till reduktionismen" och att ett iögonenfallande symtom på det är dess "tjurskalliga reaktion [...] på de emergenta principer, som är potentiellt närvarande i livet". (Emergens = framkomsten av något kvalitativt nytt utan att detta kunnat förutses utifrån egenskaperna hos de delar, som kommit till användning i tillkomstprocessen.)

I sin överraskande bok från 2003, *Emergence and Convergence*, skriver nestorn inom filosofi och fysik Mario Bunge, att fastän "många *hardnosed scientists* miss tror själva föreställningen om emergens, är det inte något egendomligt eller skumt med den". Icke desto mindre, understryker han, är reduktionisterna hårdnackade motståndare till emergens och nivåer. (Se vidare min bok *Världen underbarare än vi tror*, 2006, s 12–17.)

I sitt komplex av sidor på internet, <http://www.prototista.org/E-Zine/E-Zine.htm>, gör Alder Stone Fuller en viktig distinktion: "I det mekanistiskt-reduktionistiska paradigmet, som utvecklades som ett resultat av Isaac Newtons och René Descartes arbeten och som inkluderade det neodarwinistiska biologiska perspektivet, tänktes spontan självorganisation [...] ICKE förekomma." (Versalerna tillhör originalet; se närmast *Världen underbarare än vi tror*, s 80.) Det är ett häpnadsväckande men icke desto mindre sant konstaterande om en naturvetenskap, som sysslat med uppkomsten av universum, galaxer, stjärnor, planeter; bildning av kristaller, kemiska föreningar, vädersystem; utvecklingen av cellen, fostret, livet – allt exempel på naturens egen verksamhet, på hur den skapar (sig) själv. Ser forskarna inte vad de har för ögonen?

En svårighet med begreppet självorganisation kan sägas vara, att exempelvis virveln inte organiserar sig själv, eftersom den inte finns, när organisationen börjar. Logiken tycks fordra att det är delarna, som kommer att ingå i virveln, som organiserar sig. Men det är inte heller tillfredsställande, eftersom det blir just en virvel; den finns så att säga potentiellt i delarna. Ett problem med ordet "organisation" är att det tycks implicera att det finns en organisator, en instans, *utanför* det som sker. Men det är svårt att finna något bättre ord, och det ser ut som om virveln organiserar sig själv, eftersom organisationen sker momentant, spontant. Det är i alla fall inte människan som organiserar, och det tycks mig ganska poänglöst att säga, att det är Gud som gör det. Det är bara att skjuta problemet ett steg längre bort.

Begreppen emergens och självorganisation är alltså främmande för den etablerade vetenskapen. Det kan tyckas gåtfullt men har väl sin förklaring i forskningens inriktning på analys och reduktion. Rörelsen neråt till allt mindre enheter och lägre nivåer leder till en atomistisk, mekanistisk, deterministisk världsbild; den ligger så att säga implicit i tillvägagångssättet, i själva ansatsen. Den fortgående sönderdelningen och förenklingen av forskningsobjektet låter det framstå som ett passivt objekt, medan aktiviteten i stället reserveras för forskaren själv. Och så får vi vår tids mardröm: "Den gamla alliansen är bruten; människan vet äntligen att hon är ensam i Universums likgiltiga oändlighet, varur hon framstigit genom en slump" (Monod). Det är som en kollektiv hypnos, en social blindhet. Forskarna har blivit slavar under sitt sätt att tänka och arbeta.

Här står alltså mot varandra naturens rörelse *uppåt* och forskarens rörelse *neråt*, och det ligger i sakens natur att det är naturens rörelse uppåt som representerar *dess* sätt

att vara (även om uppbyggnaden så småningom också leder till nerbrytningsprocesser). Rörelsen neråt, däremot, kännetecknar *forskarens* verksamhet, forskaren, nota bene, inom den ortodoxa vetenskapen. Den hindrar honom att se aktiviteten hos de fenomen han är i färd med att upplösa och leder till att han förnekar emergens och självorganisation.

Ibland tänker jag på ett överraskande yttrande jag en gång hörde från den polsk-amerikanske filosofen Henryk Skolimowski: "*Newton had an English shopkeeper's mind*". Det verkar vanvördigt i överkant, men det träffar huvudet på spiken. Det skall vara ordning på hyllorna, de hyllor som består av naturfenomenen och de olika vetenskaperna. Forskningsobjektet får inte undandra sig forskarens kategorier och koordinatsystem, hans logik, matematik och formler. Men det är just det emergens och självorganisation gör: objektet utvecklas och förändras av sig självt, genom de oförutsägbara rörelserna hos dess inneboende smådelar.

Samma ideal gäller hos den andre store engelsmannen, Darwin, fastän hyllorna där är evolutionens fasor. Det hela blir till ett slags läggspel med fasta, väl definierade brickor och säkra resultat. En butik och dess ägare är en välfunnen bild. För vän av ordning, för den som styrs av sitt kontrollbehov, måste världen vara "fyrkantig", överskådlig, planerlig, helt kunna behärras av tanken.

Man kan frestas tycka att detta är en speciellt engelsk begåvning och begränsning, men så är det nog inte. Också hos Descartes skulle det vara ordning, dualismens ordning: kropp och själ. Och ingen var väl så ordningsam som Linné, systematikens mästare. Och det är naturligtvis inget fel på ordning och reda, men liksom så ofta

annars får det inte bli allt. Särskilt inte om forskningsobjektet kännetecknas av emergens och självorganisation, av oberäknelig rörlighet. *Totalitetsanspråk* är alltid av ondo.

Här finns alltså en skiljelinje mellan å ena sidan denna traditionella vetenskap och å andra sidan emergensens och självorganisationens vetenskaper, som jag sökt introducera och i någon mån vidareutveckla i mina böcker från 1986 och framåt (se *Världen underbarare än vi tror*, s 2). Åtminstone i Sverige har denna skillnad växt upp till en hög mur, som inte har någon öppning inifrån. Den ortodoxa vetenskapen står inte på talefot med, vill inte ha något att göra med några alternativ, utan sådana brännmärks som "pseudovetenskaper". Det är

samma bannlysningsförfarande som kyrkan en gång ägnade sig åt, fastän det då var tal om "kättare" – den kyrka som vetenskapen då kämpade emot. Nu har vi alltså fått en ny kyrka, vetenskapskyrkan.

Därför kan man inom denna vetenskapskyrka inte ens begrunda eller söka motbevisa emergensens och självorganisation, på sin höjd rycka på axlarna och gå vidare. "Detta är grekiska, det läses inte", sade man på medeltiden. På samma sätt i dag: det okända, oroande befattar man sig inte med. Däremot finns det naturligtvis öppningar utifrån och in, för alternativtänkarna har ju alla kommit från det inre fältet men varit otillfredsställda och sökt något annat och mer, något som var mer i överensstämmelse med sakernas tillstånd, världens "ordning".

Ja, det är fråga om två världar, två kulturer. Det är som det gamla medeltida motivet "Maria i rosengård": jungfru Maria lever ett skyddat, idylliskt liv i rosengården, omgärdad av höga murar, och har ingen kontakt med världen utanför. Det är ett vackert motiv i konst och litteratur men det borde inte vara den rätta bilden för forskning och vetenskap. Och även Maria skulle ha stått sig slätt utan införsel av förnödenheter utifrån. För utanför muren finns verklighetens värld, den som sköter sig själv, lever sitt eget liv i form av relationer, helheter, processer, system, emergens och självorganisation, i princip utan inblandning av människan.

Uppbrott från ett gammalt paradigm

Det gamla paradigmet, som beskriver hur världen anses se ut, har länge känts förtryckande, och därför sker diverse utbrott mot det. Blir dessa utbrott många och täta, kan det leda till uppbrott, till en början kanske bara för en eller ett par forskare och tänkare, men så småningom för många.

Paradigm är ett begrepp som har vållat mycken strid och debatt, och jag skulle kunna hänvisa till Thomas Kuhns klassiska bok *The Structure of Scientific Revolutions* från 1962 eller till Håkan Törnebohms mer utvecklade paradigmteori, som jag har sammanfattat i min bok *Mot en ny vetenskap* från 1986. Men det känns kanske lite nattståndet, och därför ska jag i stället knyta an till en mycket innehållsrik bok, *Towards a New World View* från 1996, redigerad av Russell E DiCarlo. DiCarlo har intervjuat ett trettiotal av vad han kallar "de mest inflytelserika visionärerna i vår tid", och därför har han behov av begreppen "paradigm" och "världsbild".

Ett paradigm, säger han, "är sammansatt av sådana trosföreställningar och antaganden om en aspekt av vår verklighet, som ligger oss särskilt nära. [...] Men vart och ett av dessa paradigm är byggt på ett mer allmänt, övergripande och kulturellt paradigm – en världsbild. En världsbild [...] är vår mest grundläggande bild av hur det förhåller sig med saker och ting. [...] Den måste förklara – antingen genom myt, metafor eller vetenskaplig teori – hur naturen fungerar. Och [...] varför saker händer som de gör."

En världsbild håller vi oss alla med, även om vi inte gör oss redo för hur den ser ut, och sådana är nyttiga och användbara. Men det kan vara hämmande för ens växt, konstaterar DiCarlo, att alltför strikt hålla fast vid en viss världsbild, "i synnerhet om den har överlevt sin användbarhet". Det är då det behövs utbrott och uppbrott, byte av paradigm.

Men DiCarlo är också angelägen att göra klart, att det inte finns någon specifik världsbild, som alla i en kultur delar. Det finns lika många världsbilder som det finns människor. Men samtidigt är det också klart, att det i västerlandet finns en "officiell", dominant och förhärskande världsbild som styr och sätter sin prägel på vårt sociala liv och hjälper till att bestämma vad som är verkligt, meningsfullt och värdefullt. Det är fråga om det vetenskapliga synsättet, i första hand naturligtvis naturvetenskapens, men eftersom humaniora och samhällsvetenskap i det längsta har varit satelliter till den mo-

derna (natur)vetenskapen från 1600-talet, gäller det också dem. Psykologen Charles Tart, noterar DiCarlo, har utvecklat ett koncept "credo", som tycks fånga det väsentliga i denna världsbild, även om detta sällan eller aldrig anförs så explicit. Det är ett credo som Tart brukar begära att hans elever skall läsa upp som en trosbekännelse för att tydligt uppleva hur det känns och ser ut. Det är långt, men jag skall anföra några punkter:

"Jag tror på det materiella universum som den enda och yttersta verkligheten, ett universum kontrollerat av fixa, fysiska lagar och blind slump.

Jag fastslår [affirm] att universum inte har någon skapare, inget objektivt syfte, och ingen objektiv mening eller slutligt öde.

Jag hävdar att alla idéer om Gud eller gudar, övernaturliga varelser, profeter och frälsare eller några andra icke-fysiska varelser eller krafter är vidskepelser och villfarelser.

Livet och medvetandet är helt identiska med fysiska processer och uppkommer genom blinda fysiska krafters slumpmässiga växelverkan. Liksom resten av livet har mitt liv och medvetande inget objektivt syfte, mening eller öde.

[...] Fri vilja är en illusion. [...] Dygd

är för mig att få vad jag vill utan att bli tagen eller straffad av andra.

Jag vidhåller att kroppens död är själens död. Det finns inget liv efter detta, och allt hopp om sådant är nonsens."

Det blir lite häftigt, när man ser det framställt så här, som en trosbekännelse. Men en trosbekännelse är det – om också mestadels i negativ form – för om dessa saker kan man intet *veta*. Saken blir än tydligare på ett annat ställe i DiCarlos innehållsrika bok. Raymond Moody, professor i psykologi vid West Georgia College, menar att det finns två stora misstag människor gör vid studiet av det paranormala. "Det ena är *tro* och det andra är *otro*, dvs förnekande [*belief* resp. *disbelief*]. Vad de flesta inte inser är att *belief* och *disbelief* är samma sak. [...] De är *båda* former av *tro* [*beliefs*]." När man inte har någon metod för att komma till rätta med ett problem, "måste man i stället hålla sig till 'icke-tro' [*non-belief*]. Icke-tro är något helt annat än tro eller otro."

I Tarts "trosbekännelse" är det enbart fråga om just tro eller otro, inte om icke-tro. Därför är det en trosbekännelse. Men på detta sätt definieras vetenskapens världsbild av de tongivande.

"Visionärerna", som DiCarlo intervjuar, är inte alla lika övertygande, och själv är han inte alltid lika lyckosam. Men väsentliga, fastän naturligtvis kontroversiella tankar – det är ju fråga om en ny världsbild – kommer fram under samtal med Richard Tarnas, Matthew Fox, Stanislav Grof, Larry Dossey, Raymond Moody, Jaquelyn Small, Peter Russell. Mest tänkvärd är kanske Tarnas, en amerikansk historiker, vars märkliga bok *The Passion of the Western Mind* jag presenterar i min *Sökandet är vårt största äventyr*.

Tarnas försöker begrunda vad det djupast sett innebär att byta paradigm eller världsbild. Det liknar, menar han, en födelseprocess. "Man har befunnit sig inom en 'livmoder', en matris av tänkande, en begreppsmässig matris [...] i åtskillig tid. Man har utvecklats inom den, man har sett världen med hjälp av den. Och man har blivit

mer och mer utvecklad, komplex, vidsynt, differentierad, tills denna begreppsmässiga matris inte längre är stor nog att rymma ens växande medvetande. Den börjar ses som ett problem, en begränsning, som någonting att övervinna. Det kommer till en kris. Under loppet av en mycket kritisk period av övergång, spänning, dekonstruktion, desorientering kommer det plötsligt till en ny födelse i form av en ny begreppsmässig matris. Det är en plötslig uppenbarelse, ett nytt universum tycks öppnas upp."

Det är som om man återupplevde, fortsätter Tarnas, "sin egen födelse på ett intellektuellt plan. Det innebär en sådan mycket djup arketypisk process av död och återfödelse. Så antingen det är en växling av världsbild eller en religiös omvändelseupplevelse, tar båda del i denna stora födelseprocess, [...] som jag tror ligger under vad Kuhn kallar 'den vetenskapliga re-

Vi lever inte vid forskningens slut utan vid slutet av reduktionismen, en tid i vilken den falska ideologin om människans behärskande av allt genom kunskaper om det mikroskopiska sopas bort av händelser och förnuft. Det är inte detsamma som att säga, att mikroskopiska lagar är felaktiga eller inte har någon mening utan bara att de i många fall görs irrelevanta genom sina barn och barnbarn, världens högre lagar för organisation.

Robert B Laughlin, professor i fysik vid Stanford University

volutionens struktur' och som ligger under en sådan radikal andlig omvandling, som Johannes av korset kallade 'själens dunkla natt', och upplevelser av andlig pånyttfödelse."

Och en liknande död-återfödelseprocess kan man finna i upplösningen av det kommunistiska imperiet i Östeuropa och den plötsliga euforiska födelsen efter Berlinmurens fall.

Mot denna bakgrund är det lätt att se svårigheterna i att byta världsbild.

Tarnas får frågan om han tror att ett sådant skifte kan ske genom läsning av en bok, och han svarar att det nog måste till en viss utveckling, som leder till en mognadspunkt, där en bok kan fungera som en utlösare eller impuls.

Det är fråga om ett ögonblick av nåd, där boken blir den tändande gnistan.

Ett paradigm, skulle jag vilja tillägga, är som en kollektiv hypnos som det inte är lätt att vakna upp ur.

För min del skedde ett uppvaknande vid upptäckten av Erich Jantschs storartade bok *The Self-Organizing Universe* från 1980 på basis av Ilya Prigogines teori om dissipativa strukturer, som han fick Nobelpris för 1977.

Därmed hade jag tillägnat mig ett nytt paradigm, fått en ny världsbild. Och den har jag levt med och vidareutvecklat under de senaste tjugo åren.

Det är därför ganska förståeligt att det tar emot, när man försöker lansera ett byte av paradigm, vilket är just vad jag har gjort. Så har jag också blivit utnämnd till "förvillare" för år 1998 av Vetenskap och Folkbildning, en förening som på sin hemsida håller sig med en enorm lista över förvillelser och "pseudovetenskaper" (<http://www.vof.se/links/index.html>). Det är som om man stod inför den katolska kyrkans ökända "index" över förbjudna böcker, ett index som dock slopades 1966. Men Vetenskap och Folkbildning bygger stolt vidare på sitt index. Man

inleder med en förteckning över likasinnade, nämligen sammanslutningar av skeptiker världen över. Man förstår inte att seriösa forskare i dag kan ägna så mycken tid och kraft åt sådant. Skepticism är nog bra, men det

gäller att skepticismen också är skeptisk mot sig själv, vilket sällan är fallet. Skepticismen kan bara riva ner, inte bygga upp, och den kan aldrig skapa något nytt.

Om dessa förhållanden finns några kända ord, som jag tidigare sett tillskrivas Niels Bohr men som nu i DiCarlos bok än uttalas av Tarnas själv och än tillskrivs Max Planck. Det är tydligen en vandringssägen och lyder: "Forskningen går framåt från begravning till begravning" – nämligen begravningen av de gamla forskare och makthavare som gjort sin karriär inom det gamla paradigmat och inte kan eller vill lära sig något nytt. Hösten 1981 hörde jag också i radioprogrammet *Vetandets värld* ett hörande visdomsord från fysikprofessorn David Bohm: "Det svåra är att ändra på vårt sätt att tänka." Det är just det som det är fråga om här, och därför finns det också ett stort och kanske växande motstånd mot de nya insikterna.

www.lagerroth.com

Visdomsbladet

Ju fler saker en människa skäms för, desto mer respektabel är hon.

George Bernard Shaw

Liv är liv – vare sig det är i en katt, en hund eller en människa. Det är ingen skillnad där mellan katt och människa. Att en skillnad finns är en mänsklig idé till människans egen fördel.

Sri Aurobindo

Det må finnas tusen apelsiner och ett apelsinträd, men det finns bara ett Liv.

Joel S. Goldsmith

Ingen medvetenhet uppkommer utan lidande.

C. G. Jung

I en andlig enhet finner vi frid med varandra.

Joel S. Goldsmith

Lögner kan leva vidare endast om vi tror på dem. Men sanning är alltid sanning, vare sig vi tror på det eller inte.

Don Miguel Ruiz

Vi kan prisa skillnaderna mellan oss i all deras komplexitet och samtidigt erkänna vad som förenar oss.

Barack Obama

Det är drömmarena som är världens frälsare.

James Allen

Du måste lära dig att låta Oändligheten flöda ut från dig.

Joel S. Goldsmith

Jag finner en enorm outtömlig kraft som både är levande och stilla. Den genomtränger allting och är allting på samma gång.

Susanna Perrett

Den feminina principen är viljan att samarbeta snarare än att tävla, det är viljan att ha relationer snarare än att framhäva sig som individ, det är längtan efter harmoni och gemenskap och att vårda och ge näring.

Lynn Twist

Inse skillnaden mellan att äga och att leva.

Paul Wilson

Vad är pengar? En man är framgångsrik om han stiger upp om morgonen och går till sängs på kvällen och däremellan gör det han vill göra.

Bob Dylan

Bakom världsalltets tillblivelse måste stå ett väsen, som på grund av sina oändliga kvalifikationer är oåtkomligt för den mänskliga tanken.

Knut Lundmark

Den kunskap om de yttersta tingen som den parapsykologiska vetenskapen bidrar med, bekräftar och fördjupar de stora universella sanningar som förkunnats av religionen och filosofin.

J. Arthur Findlay

Ingen av oss bör tro att han verkligen känner en annan ... vi vandrar med varandra i ett slags halvdunkel, i vilket ingen klart urskiljer den andres drag.

Albert Schweitzer

När en människa planterar ett träd samarbetar hon med den stora anden som styr vårt universum.

Haydn Pearson

Det är möjligt att för en stund förlora kroppens existens ur sikte och finna att man själv är någonting bortom och oberoende av den.

Ernest Wood

Det är ofta lättare att tro en lögn som man hört tusen gånger än en sanning som man hör första gången.

Robert Lynd

Det finns en sak som du alltid kan göra för en vän som har det besvärligt. Höra av dig.

Lena Katarina Swanberg

Om Gud inte funnes, skulle det vara nödvändigt att uppfinna honom.

Voltaire

I ett civiliserat samhälle är det självklart att kämpa för att djur ska behandlas väl. Trånga burar, plågeri och vanskötsel hör inte hemma i Sverige år 2006.

Birgitta Ohlsson, riksdagsledamot (fp) och vegan

Vad hände egentligen med TM-flygarna?

Av Lars Lundmark

Vissa saker vill man helst tala tyst om. De borde vara begravda och bortglömda för länge sedan. Men man kommer ju som bekant inte ifrån sitt förflutna. Hur många kommer idag ihåg att man kunde gå på kurs för att lära sig "flyga"? Nuförtiden är det ganska tyst om TM-rörelsen. Men det var i mitten av sjuttio-talet som Maharishi Mahesh Yogi under stor uppmärksamhet gick ut med att det var fullt möjligt för alla att lära sig flyga – eller levitera som det också kallades.

Och det är väl lika bra att börja med att bekänna. Jo, jag var en av dem som gick kursen. Det har funnits flera skäl till att tala tyst om flygningen. Det främsta var nog rädsla för att bli utskrädd. Att tro sig kunna flyga är tacksamt att skämta om, och kan tas som ett bevis på att man har en skruv lös. Ett annat skäl är att det inte är kul att tvingas medge att man gått på en blåsning.

Transcendental Meditation hade lanserats som avslappningsmetod av Maharishi Mahesh Yogi redan i slutet av 50-talet. Han nådde stora framgångar med sin metod i västvärlden, och lanserade nya tilläggstekniker och metoder som skulle påskynda den personliga utvecklingen.

Maharishi byggde upp en stor organisation, och omgav sig i rörelsens högkvarter i Schweiz med mängder av lojala medarbetare. Rörelsen var mycket hierarkiskt uppbyggd. Ju närmare Maharishi man befann sig i hierarkin, desto finare titlar hade man.

Det nya som hände på sjuttio-talet var att Maharishi började lära ut tekniker som finns beskriva i Patanjalis sutras från 500-talet. Där hämtade han en formel för att kunna flyga. I Patanjalis skrifter finns även formler för hur man blir osynlig, hur man blir allvetande och hur man får övermänsklig styrka. Maharishi valde ut just

flygtekniken för att den skulle kunna skynda på den personliga utvecklingen.

Ryktet sade att man också gjort försök med en del av de andra teknikerna som fanns beskrivna i Patanjalis skrift, bl a att försöka bli osynlig, men det gick visst inte så bra. De som provade lär ha blivit blåa i ansiktet istället för osynliga.

När man hade gått flygkursen, som på den tiden kostade runt 10 000 kr, fick man titeln sidha, som betyder att man kan behärska naturlagarna på sätt som inte vanliga människor kan. I marknadsföringen betonade man att det inte var flygningen i sig som var det viktiga, utan att det i första hand var ett sätt att påskynda den personliga utvecklingen. Vägen till kosmiskt medvetande skulle gå snabbare.

Samtidigt med flygtekniken presenterades också den s k Maharishieffekten, där man utlovade att, omen procent av jordens befolkning mediterar, leder detta till att krig, brottslighet och andra problem upphör.

Nu har det gått drygt 25 år sedan jag själv slutade meditera, och jag har för länge sedan förlorat kontakten med TM-rörelsen och andra meditatörer. Men jag har börjat fundera över var alla som gick flygkursen befinner sig idag? Sitter de fortfarande och hoppar på madrasser, och väntar på lyftet? Eller har de gett upp eller bara bytt guru?

Hur det ser ut i världen kan vi själva konstatera, utan att konsultera Maharishi. Tillståndet som skulle vara "fritt från lidande och fullständigt i harmoni med naturlagarna" låter fortfarande vänta på sig. Jag hade börjat meditera när jag var i 25-årsåldern. Meditationen fungerade bra som en avslappningsmetod, och jag tyckte också att den fick mig att bli mer koncentrerad och klar i tanken. När man lär sig

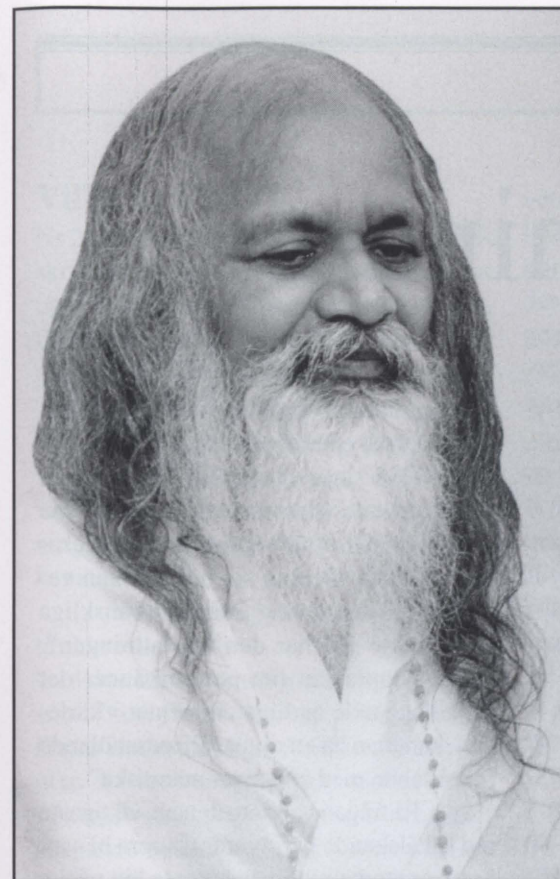
meditera enligt TM-metoden, måste man först bli initierad. Initieringsriten består av en ceremoni, där läraren läser och sjunger verser på sanskrit. Man blir tilldelad ett mantra, som man skall hålla hemligt. Det hela är stämningsfullt, och ganska oskyldigt med rökelsedoft och blommor. Det finns vissa hinduiska inslag i meditationsritualerna, men det var inget som störde mig personligen.

Allt var bra så långt. Men på sjuttio-talet blåste nya vindar.

Marknadsföringen inför flygkursen var ganska raffinerad. Vem vill inte bli en av ett fåtal utvalda, som kan förändra världen till det bättre bara genom att sitta och meditera? Och till på köpet själv uppnå ett tillstånd "fritt från lidande och i fullständig harmoni med naturlagarna". Man behöver inte vara särskilt narcissistiskt störd för att bli lockad av dessa utfästelser. Eller också är det det man behöver vara. Om man nu skulle ifrågasätta om det var möjligt att flyga, så publicerade TM-rörelsen bilder på personer som till synes svävade i luften.

Vi var ganska många som inte kunde motstå detta erbjudande. Kravet var att man skulle ha utövat vanlig TM-meditation under ett par års tid, samt att man kunde lägga upp 10 000 kronor som kostnaden var på den tiden. För egen del valde jag att avyttra ett musikinstrument som gav mig tillräckligt med pengar till kursen.

Initieringen till flygkursen skedde på Ankarsrums Säteri, som TM-rörelsen då höll på att köpa. Vi var ett förväntansfullt gäng meditatörer från Göteborg. TM-lärarna gick omkring i kostym och såg allmänt upphöjda och världsfrånvända ut. Maharishi hade påbjudit denna klädsel för att rörelsen skulle bli mer respektabel bland andra kostymbärare. Vi som var kursdel-

Maharishi Mahesh Yogi, guru som fick storhetsvansinne?

heter. Jag kände mig inte särskilt fridsam till sinnet, utan var ofta lättirriterad, och upplevde en del obehagliga spänningar i kroppen. Och när jag läste Rig Veda, blev jag bara uttråkad. När jag konsulterade en TM-lärare i fråga om mina negativa upplevelser, var standardsvaret, att det bara var fråga om effekter av stressupplösning. Bote-medlet var att fortsätta meditera. Upplevde man problem eller mådde dåligt, berodde det alltid på

en själv, aldrig på meditationstekniken.

För min egen del tröttnade jag efter att, i ett års tid, ha suttit och hoppat på en madrass. Det hände inte så mycket, vare sig i mitt inre eller yttre liv. Och världen var sig i stort sett lik, med nya konflikter och krigshärdar. Jag drog mig stillsamt ur TM-rörelsen, och det var ingen som ställde några frågor, och heller ingen som försökte övertala mig att fortsätta. Mycket kan man beskylla TM-rörelsen för, men man kan inte beskylla den för att vara en sekt som inte släpper taget om folk. Jag hade nästan önskat att man ville hålla mig kvar, eller åtminstone frågade mig varför jag inte ville vara med längre.

För de som helt anammat Maharishis världsbild, var det naturligtvis mycket svårare att dra sig ur rörelsen. Det finns en del skrämmande berättelser om människor som utbildat sig till TM-lärare, och satsat alla sina pengar och prestige på TM-rörelsen och som sedan tagit livet av sig. En del på ett dramatiskt sätt genom att bränna sig själva till döds. Sådana berättelser finns bl a att läsa i en bok av Rune Dahlén: "Myter och mantra". Jag kanske kan tacka mitt skeptiska sinne för att jag aldrig kunnat följa någon guru.

Nu, drygt 25 år sedan jag slutade meditera, beslutade jag mig för att ta kontakt med rörelsen för att se vad man har för aktiviteter i dag. När jag var aktiv hade man en fin lokal ett stenkast från avenyn. Nu visade det sig vara svårt att hitta någon

tagare var väl ett tvärsnitt av befolkningen, en var arkitekt, en jobbade på Volvo, och själv så studerade jag.

Efter flera dagar av meditation och yogaövningar kom till slut ögonblicket då vi skulle få själva formeln för flygningen. Förväntningarna var naturligtvis mycket höga och man befann sig i ett suggestivt tillstånd. Nu skulle det ske. Vi satt i i skräddarställning, i ett rum fyllt med madrasser. Än idag är jag osäker på mina egna upplevelser från den dagen. Som bekant är ju ens sinnen inte alltid att lita på. Men jag tyckte mig se hur en av killarna lyfte från golvet och svävade någon decimeter över golvet under en kort stund. Kanske inbillade jag mig bara.

Kanske trodde jag att jag såg det jag förväntade mig att se.

Vi andra började hoppa runt som grodor i lotusställning. Och så mycket mer spännande blev det faktiskt inte.

Men nu var vi sidhor och kunde känna oss märkvärdiga för att vi var utvalda. När vi åkte därifrån, fick vi var sitt exemplar av Rig Veda, den 9:e mandalan, tryckt på guldfärgat papper. Den skulle vi läsa ur i samband med flygprogrammet, och det var viktigt att den hölls hemlig för alla oinvigda.

Tillbaka i Göteborg körde vi nu flygmeditation 2 x 1 timme per dag. Vi satt och hoppade i en lokal i centrala Göteborg. Efter ett tag infann sig en känsla av besvikelse. Livet hade ju kvar alla sina förtretlig-

kontaktperson överhuvudtaget. Men en sökning på nätet ledde mig till en meditationslärare som hette Linda. Hon berättade att man inte har någon fast lokal längre, utan träffas för att meditera och utöva flygtekniken i ett café på Norden-skiöldsgatan. Medlemsantalet har krympt och man har inte råd att ha någon lokal längre. Linda berättade vidare att Maharishi fortfarande lever och bor i Holland. Enligt uppgift skall han vara född 1911 och således vara över 90 år gammal. Men han behåller greppet över rörelsen och har stramat upp TM-lärarytbildningen på senare tid. Nu är det bara 6 personer i Sverige som har mandat att initiera nya meditatörer. För 25 år sedan fanns det säkert 100 meditationslärare i Sverige. Undrar hur det känns för de gamla lärarna. Varför duger de inte längre? Kom det aldrig något kosmiskt medvetande?

Jag frågade Linda varför hon tror att de utlovade positiva effekterna på individen och samhället uteblivit. Och fick till svar att Maharishi nu har deklarerat att det beror på att vi bor fel. Därför har han nu lanserat något som heter Sapativeda. Det är tankegångar som också är hämtade från de gamla Vedaskrifterna och som beskriver vikten av att bo på rätt sätt. Ingången till huset måste t.ex ligga i rätt väderstreck. Annars uppnår man inte den rätta balansen. Man håller nu på och bygger Sveriges första Sapativedahus på Orust. Man tvingas konstatera att Maharishi hittat ännu ett sätt att göra business av gamla Vedaskrifter, på samma sätt som man gjort med Ayurveda medicin, Patanjalis sutras och örter från Himalajas bergssluttningar som kostar 6 000 kronor per förpackning.

Andra projekt Linda berättar om är det "Globala världsfredslandet". Det är samma tanke som för 25 år sen. Om tillräckligt många utövar TM, kommer hela världen att bli det Globala världsfredslandet. Jag invänder att det var ju detta Maharishi sa för 25 år sedan, och så värst mycket har ju inte hänt. Jodå, tycker Linda, nu kan man tydligt börja se tecken på att det händer något i världen...

Det kunde ha blivit riktigt bra egentligen. Om inte Maharishi fått storhetsvansinne. Om man skalar bort ren humbug som flygteknik, och pseudovetenskapliga samband med modern fysik och all hinduisk religiös överbyggnad, då är TM en helt OK meditationsteknik, säkert fullt i klass med autogen träning och olika former av mantrameditation som finns att tillgå – och som man kan lära sig alldeles gratis.

Quantum Seminars

Quantum Seminars är en dansk undervisnings- och kursverksamhet, vars målsättning är att bidra till en ökad förståelse för och erfarenhet av det mänskliga medvetandets potential.

Man vill hjälpa människor att finna sin egen inre styrka samt leva och handla i överensstämmelse med sina djupaste värden.

QS är inte knuten till någon bestämd lära eller ideologi, utan kan inspireras av olika riktningar inom personlig utveckling. Inom QS känner man en djup respekt för de stora andliga visdomstraditionerna och vill föra fram det bästa och djupaste i all andlighet, östlig såväl som västlig.

I vår egen tid har också många betydelsefulla lärare trätt fram, pionjärer inom andlig undervisning. Tillsammans utgör de alla en vidunderlig expanderande mosaik av mänsklig visdom. QS har tagit kontakt med sådana andliga lärare som Eckhart Tolle, Deepak Chopra, Neale Donald Walsch, Shakti Gawain, Peter Russell, Wayne Dyer, Dan Millman, Gangaji, Catherine Ingram och Richard Moss.

Grundaren av och ledaren för QS är Svend Trier.

På deras hemsida med adressen www.quantumseminars.dk finns bland annat en intervju med amerikanen Richard Moss, gjord av Trier. Den handlar om det mänskliga medvetandets utveckling från ego till Själ och om de högre möjligheter som ständigt försöker vakna inom oss.

Richard Moss är utbildad läkare men arbetar nu uteslutande som andlig lärare, healer och författare. Han berättar att han i 30-årsåldern genomgick en djup andlig förvandling, när han fick en insikt om alltings enhet och upplevde sig själv som oskiljaktig från denna enhet. Han säger att språket inte räcker till för att beskriva detta slags upplevelser. I en viss mening, säger Moss, upphörde upplevelsen av att vara ett separat väsen. Han erfor också att allting i världen var fullkomligt och heligt.

En sådan upplevelse är ett mirakel, menar Richard Moss, vilket ligger till grund för alla de djupaste andliga och mys-

tiska läroarna, som talar om för oss att vi inte är avskilda från varandra, utan att alla är bröder och systrar och att det finns en gudomlig gnista, ett gudomligt element, i var och en av oss. Det rör sig här om egots förvandling från att vara något enskilt till att vara en tjänare åt den djupare intelligens som finns och håller på att vakna i oss.

Det som söker vakna inom oss är en insikt om verklighetens grundläggande natur.

Samtidigt upplevde Richard Moss en enorm kraft i sin röst med vilken han kunde förmedla en djupare insikt till andra. Samma kraft strömmade genom hans händer och förmedlade energi genom beröring, vilken utan hans medvetna avsikt ledde till helbrägdagörelser och andra positiva förändringar.

Under de senaste tjugo åren har han gått igenom en process, säger han, där han mer och mer har förstått vad som hände under den där upplevelsen av insikt. Men han har aldrig sett sig själv som slutligt upplyst, utan bara som en människa vilken varit i kontakt med en helhet som på ett djupgående sätt har påverkat honom så att han förstår det som ligger till grund för alla de stora andliga traditionerna och lärosystemen.

Moss använder i sin undervisning den klassiska bilden med koppen och oceanen. Koppen, egot, är fylld med oceanen, men egot identifierar sig bara med vattnet i själva koppen. När miraklet inträffar, kommer en insikt att det som är i koppen och det som är utanför den är en och samma allomfattande verklighet, samma grundläggande enhet. Detta mirakel är roten till alla djupa andliga traditioner ända sedan tidernas morgon. Det är min upplevelse, säger Moss, att denna medvetenhet ökar bland människorna i dag.

Quantum Seminars hemsida har också en intervju, gjord av Svend Trier, med Deepak Chopra, världskänd läkare, författare och andlig lärare, som bland annat har skrivit boken "Kropp utan ålder, sinne utan tid", som

handlar om medvetandets inverkan på åldrandet, samt en bok om vägen till kärlek.

Han säger att kärlek är den mest fundamentala kraften i universum, inte minst betydelsefull i människors kärleksförhållanden. Genom sin bok har han velat introducera andlig kärlek i mänskliga relationer. "Jag har den uppfattningen", säger Chopra, "att om man erkänner det grundläggande andliga elementet i kärleken, kan man ha ett djupt tillfredsställande förhållande med en annan människa".

På frågan vad som är hans viktigaste råd till älskande par, svarar Chopra bl a att han tror att det viktigaste är att ta lätt på det som händer och inte göra en elefant av en mygga, inte ta sig själv alltför allvarligt, inte hamna i självmedlidande, lära sig kommunicera ärligt, med integritet och lära sig se sitt eget förhållande som en spegelbild av sitt eget själv.

Frågan vad han ser som sin djupaste kallelse, sin personliga livsuppgift, svarar Chopra att det för närvarande handlar om att finna Gud, inte Gud som en gammal gubbe med stort vitt skägg uppe i himlen, utan i stället den kärna av gudomlighet som finns i oss alla.

ett ämne som tas upp på hemsidan är meditation. Svend Trier skriver bl a att meditation alltid har varit en av grundpelarna i andlig utveckling, och han tror att olika meditationstekniker kommer att få ökad användning i en nära framtid. Föreställ dig, skriver han, att affärsfolk börjar ett styrelsesammanträde med tio minuters gemensam meditation, att politiker mediterar innan de fattar avgörande beslut, att meditation ingår i skolornas läroplan, och kommenterar: Jag är säker på att vi skulle få ett mer harmoniskt och kreativt samhälle, präglad av en större balans mellan inre och yttre värden, mellan det andliga och det materiella, om meditation blev vanlig.

www.quantumseminars.dk

Vilka är kloka?

Nr 2, 2006 av de svenska skeptikernas tidskrift Folkvett har en huvudartikel som tar upp "nyandlighetens psykologiska rötter". Författaren heter Lennart Sjöberg och är professor i psykologi. Han betecknar "nyandligheten" (ett begrepp som han inte definierar) som vidskepelse, vilket han beskriver som "obefogad tro på påståenden" vilket är "ett resultat av bristande utbildning, låg begåvning och destruktiva tanke-mönster".

Men i verkligheten finns det skarpa tänkare som visar att den materiella "reduktionismen" inte kan förklara universum: "komplexa" livsformer kan inte förklaras endast utifrån sina beståndsdelar, utan det fordras någonting utöver detta, vilket av många antas vara en medvetet skapande makt eller kraft. Dessa tänkare bryr sig skeptikerna inte om. Troligen förstår de inte styrkan i deras resonemang.

Paranormala fenomen är verkliga – till exempel healing, som är vanligt inom nyandligheten. Men skeptikerna avvisar healing, eftersom det inte stämmer med deras bild av världen.

Han skall skeptikernas bild av världen förklaras psykologiskt?

Deras okritiska tro på vissa grundidéer kan jämföras med den okritiska tron på Bibeln och kristendomen i gångna tider. Det är samma inställning att det som de tror på är självklart sant och inte rimligen kan ifrågasättas. Den kristna kyrkan har ersatts av en "vetenskapskyrka" med grundläggande teser som anses självklara. Hur upprätthålls nu en sådan tro? Jo, genom att man låter bli att ta del av tankar som strider mot den. Förr hörde det till folkvett att tro på kyrkan, idag anses det av en del vara folkvett att tro på "vetenskapen", dvs på det som en majoritet vetenskapare idag tycks tro på.

Skeptiker beskyller gärna sina meningsmotståndare för att vara okritiska. Men skeptikerna själva är inte ett dugg kritiskt ifrågasättande till de grundtankar som de tagit till sig, utan dessa godtas mycket lättvindigt.

Skeptikerna är övertygade om att deras mekaniska slumpvärld är verklig: att det andliga är bifenomen i evolutionen och universum är en idiot. De är övertygade om att endast mekaniska förklaringar är

vetenskapliga och att tro på andliga intelligenta skapande och styrande krafter inte hör hemma inom vetenskapen – trots att det inte är onaturligt att tänka sig intelligens som en egenskap hos ett universum vars grund är andlig (vilket inom filosofin kallas spiritualism).

Ointelligent skepsis beror av allt att döma bl a på auktoritetstro, rädsla för att skilja sig från de tongivande och utsättas för ansedda människors förakt.

Skeptikerna har en obefogad tro på ett uteslutande mekaniskt universum. Den vidskepliga materialismen är deras grundval.

Men man skall inte tro att alla vetenskapsmän är ateister. Cirka 40 procent av de amerikanska vetenskapsmännen tror på Gud. Det visar en ganska färsk opinionsundersökning. För drygt 80 år sedan gjordes en liknande opinionsmätning, och resultatet var precis detsamma. Guds tron har alltså inte minskat – åtminstone inte bland vetenskapliga forskare. Matematikerna är mest gudstroende: 45 procent, medan ateismen är mest utbredd hos fysiker och astronomer: 80 procent. Men bland den amerikanska allmänheten tror 90 procent på något slags högre makt.

Kjell Ulanders hemsida

Läraren Kjell Ulander är på sin hemsida en förespråkare för intelligent design (ID). Han förklarar att ID-teorin utgår från att vissa komplexa strukturer i universum bäst förklaras av en intelligent orsak.

Ulander påpekar att Charles Darwin i sin bok "Arternas ursprung", 1859, insåg det potentiella hotet mot hans materialistiska förklaring till uppkomsten av organiska system. "Om man kunde visa att det finns något komplext organ, som omöjligt kan tänkas ha tillkommit genom otaliga, på varandra följande små anpassningar, skulle min teori utan tvekan falla samman", skrev Darwin. Idag vet vi att det finns icke reducerbara organiska system som inte kan ha uppkommit genom små förändringar undan för undan under utvecklingen, eftersom hela systemet måste ha blivit till på en enda gång.

Professorn i biokemi Michael Behe använder i sin bok Darwin's Black Box rättfärdiga som en pedagogisk bild. Om

man tar bort en av fällans fem delar, upphör den omedelbart att fungera. På motsvarande sätt finns det i naturens biokemiska system vad som kallas icke reducerbar komplexitet, dvs system med många delar som inte fungerar om någon del inte är med. Ett ofta använt exempel är fåglarnas vingar, som inte kan ha byggts upp steg för steg, eftersom endast det färdiga systemet fungerar.

Hur kan nu uppenbart felaktiga föreställningar dominera inom naturvetenskapen? Ulander erinrar om att vetenskapen idag är begränsad till materialistiska förklaringar, en filosofisk grundsyn som saknar empirisk grund. "Materialismen är absolut", skriver Harvardprofessorn Richard Lewontin, "för vi kan inte tillåta en Gudomlig Fot i dörröppningen".

I Darwins världsbild är design en illusion eller som nobelpristagaren Francis Crick uttrycker det: "Biologer måste hela tiden hålla i minnet att det man ser inte är designat, utan tvärtom har evoluerat."

Men den ateistiska världsbilden utmanas inom vetenskapen. Ulander nämner den brittiske filosofiprofessorn Anthony Flews "uppmärksammade avhopp" (2004). Han var en av världens mest kända ateister, som i decennier argumenterade mot Guds existens, men blev övertygad om att det måste finnas en superintelligens bakom allt. Flew citeras: "Jag tror att de mest slagkraftiga argumenten för Guds existens är de som stöds av nutida vetenskapliga upptäckter. /.../ ID-argumenten är idag långt mera robusta än de var när jag först stötte på dem".

Ulander återger ett par intressanta röster. Han citerar Bill Gates som säger att "människans DNA är som ett dataprogram", "men långt, långt mer avancerat än någon mjukvara som hittills skapats". Och Gene Meyers, en av arkitekterna bakom människans genkarta, uttrycker stor förundran inför livets mysterium. "Vad som verkligen förbluffar mig, är livets arkitektur – systemet är extremt komplext. Det är som om det vore designat."

<http://web.telia.com/~u54804688/hemsida.htm>

Vår underliga värld

Erland Lagerroth söker en ny världsbild

Världen underbarare än vi tror är titeln på Erland Lagerroths senaste bok, utgiven 2006 av Veje International, Box 485, 701 49 Örebro. Men när man försöker sätta sig in i de idéer hos vetenskapliga nytänkare, som Lagerroth tar upp, tycker man det är lika sant att världen är *underligare* än vi tror!

Boken är till stora delar svårbegriplig. Men man får ändå intryck av betydelsefulla nya tankar om världens tillblivelse som i nutiden kommer fram i den vetenskapliga världen, och man får antydningar om att en helt ny världsbild behövs, vilken bättre stämmer med hur världen verkligen är.

Den idag gällande vetenskapliga världsbilden är darwinismen med dess långsamma förändringar över mycket lång tid beroende på mekaniska slumphändelser och ett naturligt urval. Om man ifrågasätter den världsbilden, blir man av etablissemangen förklarad okunnig och ointelligent. Erland Lagerroth ifrågasätter, och han hänvisar till betydande tänkare i nutiden.

Som följd av sitt intresse för vissa nytänkare utsågs Erland Lagerroth 1998 av föreningen Vetenskap och Folkbildning till "årets förvillare". VoF företräder en skepsis till tankar och forskningsresultat som inte stämmer med det vetenskapliga etablissemangets världsbild i dag.

Det följande är anteckningar vid läsningen av "*Världen underbarare...*".

Ett avsnitt i Erland Lagerroths bok handlar om *ostracism inom vetenskapen, fallet Brian Josephson*.

Josephson fick 1973 vid 33 års ålder Nobelpriset i fysik. I en skrift till 100-årsminnet av Nobelpriset 2001 hade han inbjudits att skriva om fysiken. Han slutade så här:

"Kvantteorin kombineras nu fruktbart med informationsteori och data. Dessa utvecklingar kan leda till en förklaring av processer som ännu inte förstås inom den konventionella vetenskapen, såsom telepati, ett område där England befinner sig vid forskningsfronten."

"Därmed slog blixten ner", skriver

Lagerroth. "Josephson blev omedelbart utstött ur det akademiska etablissemangen på ett sätt som kan erinra om vad som en gång skedde med Ignaz Semmelweis, då denne påvisade att barnsängsfeberns fruktansvärda härjningar berodde på att medicinarna inte tvättade händerna effektivt nog. Josephson hade – föredan från början av sin bana – visat en självständighet, som inte kunde tolereras. Den akademiska världen är inte att leka med, den skiljer obevekligt på vän och fiende. Den som tänker annorlunda, är en förvillare och behandlas i enlighet därmed."

Annorlunda tänkande fördöms alltså av den vetenskapliga världen. Men Lagerroth skriver att han en gång hörde den kände fysikprofessorn David Bohm säga i ett svenskt radioprogram: "Det svåra är att ändra på vårt sätt att tänka." Lagerroth reflekterar: "Det nya förstås inte och avvisas därför som förvillare."

Idag ses i vetenskapens huvudfåra "nydarwinismens slumpmutationer" som det enda och avgörande för evolutionen. Men Lagerroth citerar Alder Stone Fuller som säger att fastän "det naturliga urvalet fortfarande spelar en betydande roll i evolutionen, är det inte längre det viktigaste sättet för utveckling". Och sedan citeras Fritjof Capra, som anser att "evolutionens drivande kraft finner man enligt den framkommande nya teorin inte i slumphändelserna vid tillfälliga mutationer utan i livets inneboende tendens att skapa nyheter, i den spontana emergensen av ökande komplexitet och ordning."

Lagerroth citerar också Stuart Kauffman: "Vi har kanske börjat förstå evolutionen som äktenskapet mellan urval och självorganisation", och kommenterar: "Det är fråga om två olika sätt att forma naturen, som arbetar bredvid varann. DNA kan sedan göra vissa tillägg".

Lagerroth misstror determinism och reduktionism som sätt att se och menar att *livet kan*, eller *naturen kan*, *världen kan* – dvs kan frambringa sådant som är nytt och till synes intelligent designat.

Ett betydelsefullt begrepp inom nytänkandet

i naturvetenskapen är *emergens*, som syftar på tillblivelsen av något helt nytt, som inte kunnat förutses utifrån egenskaperna hos det som är ursprunget till det nya, inte tycks vara direkt beroende av lagen om orsak och verkan, utan förutsätter ett nyskapande.

Världen är full av emergenser, skriver Lagerroth, och därför underbarare än vi tror. "Naturen är, liksom vi, aktiv och skapande och kan bjuda på överraskningar, kan frambringa sådant som inte kan förutsägas utifrån de givna förutsättningarna."

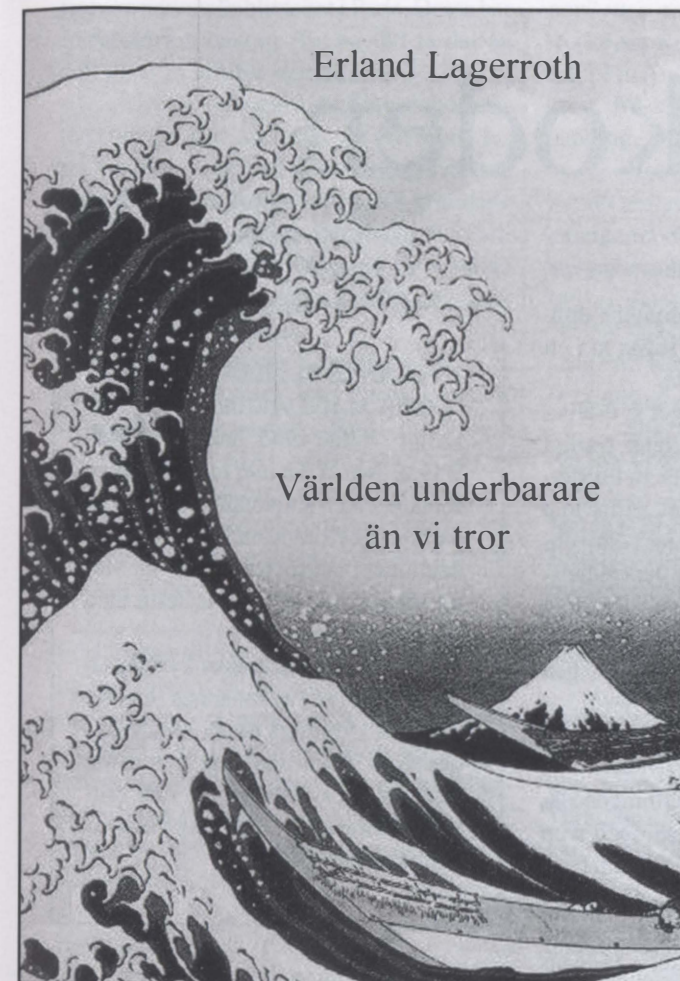
Men Lagerroth talar aldrig om någon medveten skapande intelligent kraft. Hur han i stället tänker sig de skapande processerna är oklart. Skapandet finns där, men förblir oförklarat. Han talar om "naturens förmågor, dess rörlighet, möjlighet att överraska, dess skapande kraft".

I stället för kunskap och utropstecken framträder för Lagerroth ett oförklarat skapande, ett frågetecken.

I alla händelser är universum mycket annorlunda än vetenskapen hittills trott. Det är mer underbart.

Lagerroth visar med sin bok att det rör sig i den naturvetenskapliga världen. En av de betydande nytänkare, som han intresserar sig för, är professor Robert B. Laughlin vid Stanforduniversitetet. Denne vill lämna det reduktionistiska tänkandet och i stället observera emergensen, den ännu oförklarade framkomsten av nya, oförutsedda former i naturen. Det nya som framkommer är mer än summan av delarna, och inte bara det, det är mycket olikt denna summa. Den mänskliga organismen kan inte reduceras till ren kemi. Där finns något mer. Det går inte längre att trivialisera naturens under; dessa kan inte lätt förklaras inom den gamla vetenskapens ramar. Vi måste försöka förstå vad som är emergensens natur. Det är den viktiga frågan för naturvetenskapen idag.

Laughlin har trängt in i kvantvärlden och anser att den leder till en ny världsbild, en ny fysik. "Laughlin ser att vetenskapens vanliga sätt att tänka fungerar dåligt på

kvantnivå. Ju längre ner vi försöker tränga, desto mer tenderar 'partiklar' att upplösas eller övergå i problematiska enheter: som vågor, kvarkar och strängar. Analysen och reduktionismen har nått vägs ände."

Frågan är hur vår egen stadigvarande värld byggs upp från den "dimmiga" kvantvärlden. Vilka principer gör det stora undret möjligt? "Nyckelbegrepp blir *emergens* – rörelsen uppåt från nivå till nivå – och *självorganisation* – konstitueringen av de nya formerna, fenomenen, organismerna." Laughlin citeras: "Vad vi ser är en världsbildens förvandling, där målet att förstå naturen genom att bryta ner den i allt mindre delar ersätts av målet att förstå hur naturen organiserar sig själv."

Det är en betydelsefull insikt hos några nytänkare att världen inte kan förklaras reduktionistiskt, utan att det finns krafter bortom reduktionismen. Men att det rör sig om ett medvetet intelligent skapande är en slutsats (eller möjlighet) som den naturvetenskapliga världen tydligen ännu inte dragit. Lagerroth citerar Laughlin: "Vetenskapens stora styrka är dess förmåga att genom brutal objektivitet uppenbara sanningar för oss..." (Men det finns en tröghet i den vetenskapliga världen och därmed en eftersläp-

ning när det gäller erkännandet av betydande nya tankar.)

I kapitlet om Harold J Morowitz läser vi bland annat att det finns tre stora begynnelse: universums uppkomst, livets uppkomst och medvetandets uppkomst. Uppkomsten av universum är det yttersta mysteriet, "den största överraskningen av alla: att det finns någonting snarare än ingenting".

När Morowitz ställer frågan om medvetandets uppkomst och alltså förutsätter att det har uppkommit, vill man gärna erinra om tankar hos bl a djupa andliga tänkare att medvetandesubstansen är själva världsgunden. Men sådana idéer är naturvetenskapsmän i stort sett inte intresserade av.

Världen är synnerligen svår att begripa för en människa. Hur kan exem-

pelvis kroppens olika celler bestämma sin plats i helheten, och hur kan alla celler klara av att arbeta så väl tillsammans? Existerar det en planritning, som bestämmer hur allt skall fungera? Ja, DNA-spiralen, som finns i varje cell i vår kropp, men detta räcker inte som förklaring. Celler lär också från sina grannar, påpekar Steven Johnson, och i denna grannsamverkan ligger förklaringen till ett av emergensens största mysterier: hur kan komplicerade organismer utvecklas ur en så enkel början som en befruktad cell? Hur kan de olika kroppsdelarna och kropps-systemen utvecklas ur celler som innehåller *samma* planritning? Hur kan en cell bestämma sig för att bli en del av en arm eller ett ben?

Enligt Steven Strogatz är "tendensen att synkronisera" en av de mest genomgående drivkrafterna i universum! Detta gäller "alltifrån atomer till djur, alltifrån människor till planeter".

Han skriver: "I hjärtat av universum finns en stadig, ihållande rytm: ljudet av kretslopp i takt. Det genomtränger naturen på varje nivå från atomkärnan till kosmos. Längs tidvattensfloderna i Malaysia /.../ lyser varje kväll tusentals eldflugor upp unisont, utan någon ledare eller ledtråd från

Rikedom hos världen omkring oss beror i stor utsträckning på självorganisationens mirakel.

Steven Strogatz

omgivningen. Biljoner av elektroner marscherar i takt i en supraledare..." Strogatz ger flera exempel. Kvinnor som lever nära tillsammans finner ofta att deras menstruation tenderar att starta ungefär samma dag. Spermier, som simmar mot ägget, slår sina svansar i takt.

Att en tendens till synkronisering finns i naturen är en överraskande upplysning, som antyder existensen av andra krafter i universum än rent materiella. Man kommer att tänka på Jan Cederquists bok "Slumpen är ingen tillfällighet", som handlar om synkronicitet, fall av meningsfull "slump", som livet är fullt av.

Kanske kan synkronisering i människans värld, såsom hjordmentalitet och grupp tänkande, vara en förklaring till att oberättigad skepsis till det paranormala och oberättigad tro på mekaniska slumphändelser som en bas i universum, hänger kvar i den akademiska världen år efter år... (Denna fundering finns inte i Lagerroths bok, utan är undertecknads egen.)

Ett betydelsefullt begrepp inom nytänkande i naturvetenskapen är självorganisation, men vad detta är, har vi ännu inte förstått. "Sökande andar kämpar för att förstå" det, som det står i boken.

Det tycks ske en självorganisation "nerifrån och upp", alltså utifrån organismens egna behov, inte från idéer hos en Skapare, en Gud, som finns utanför sin skapelse.

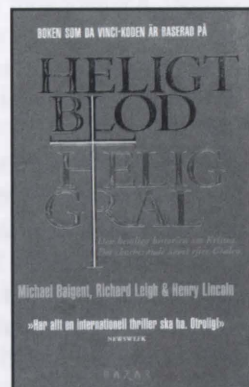
Det är fint att docent Erland Lagerroth vill introducera viktiga vetenskapliga nytänkare för en svensk läsekrets. Men det är ingen lätt uppgift att följa hans framställning. Läsaren får anstränga sina små grå celler för att begripa vad det här rör sig om, och lyckas väl inte alltid. Viss förhandskunskap som följd av intresse för de aktuella frågorna behövs nog.

SM

Naturen är ett hav av självorganiserande system, som skapar sig själva och styr sig själva och vid behov kan omskapa sig själva till nya existensformer.

Erland Lagerroth

Da Vincikoden

Vem var Jesus?

Heligt blod, helig gral. Författare: Michael Baigent, Richard Leigh och Henry Lincoln. Övers: Karl G. och Lilian Fredriksson. Bazar förlag 2005. Boken har utgjort inspiration för Dan Brown, när han skrev "Da Vincikoden" (Bonniers 2004).

"Heligt blod, helig gral" utkom först i England 1982, men en nyutgåva kom 1996; författarna har adderat en längre introduktion och en efterskrift, där man fört in kompletterande källmaterial och mer fakta.

STRIDEN OM DA VINCIKODEN

Boken är numera välkänd, eftersom författarna har anklagat Dan Brown, Da Vincikodens skapare, för att ha plagierat valda partier ur boken, och av den anledningen stämde de Brown inför domstol. Juridiskt fick dock bestsellerförfattaren rätt, och britterna får nu hosta upp rättegångskostnader.

Emellertid bör den enorma mediamuppmärksamheten och Dan Browns nu också filmatiserade roman med stjärnan Tom Hanks i huvudrollen som professorn i religiös symbolik Robert Langdon hjälpa till att öka försäljningssiffrorna även för "Heligt blod, helig gral".

BBC-DOKUMENTÄREN

Nå, vad handlar nu detta om?

Den brittiska författartrion – Lincoln, producent och manusförfattare för BBC, Leigh, romanförfattare, och Baigent, psykolog – påbörjade en research för en

BBC-dokumentär om kristendomens uppkomst men kom långsamt att sugas in i ett decennielångt forskningsarbete.

Materialet som föreligger är dramatiskt skickligt framställt. Det låter rimligt att Dan Brown även inspirerats av thrillerformen som, kapitel för kapitel, rullar upp ett hemlighetsfullt sammanhang som rubbar hela vår tidigare etablerade verklighetsbild vad kristendomens uppkomst beträffar.

Resonemanget innebär i korthet att den katolska kyrkan har förtryckt sanningen om Jesus Kristus.

SANNINGEN OM JESUS?

Jesus var, menar boken (i fortsättningen Hb, hg) en välbärgad judisk oppositionell som hade legitima krav på tronen, eftersom hans ätt sträckte sig tillbaka till konung David, ett band som enligt Gamla testamentet skall karaktärisera judarnas kommande Messias eller kung.

GIFT MED MARIA

Enligt Hb, hg gifte sig Jesus med Maria Magdalena och fick (minst) ett barn med henne. Maria och barnet flydde till Frankrike, där de togs om hand av de judiska kretsar som fanns där. Släkten gifte in sig i kungliga kretsar och gav upphov till den merovingiska ätten 447–751.

KATARERNA

Den heliga gralen är i denna historieskrivning Maria Magdalenas livsmode, som bar på det kungliga barnet – vilket omtalades på de väl dolda papyrusdokument som de "kätterska" katarerna hade i sin ägo.

Därför startade påven Innocentius III på 1200-talet ett korståg mot denna vid Pyrenéerna boende folkgrupp. Om det kunde påvisas, att Jesus ätt levde, var det fullständigt klart, att rätten att representera Kristi makt och myndighet inte tillkom påven utan blodsarvingarna, eftersom blodslinjen hade ett betydligt större värde än att vara lärjungen Petrus ställföreträdare.

TEMPELRIDDARNA OCH PRIEURÉ DE SION

Ätten skyddades, skriver författarna till Hb, hg, av Tempelriddarorden, en dimhölj

JOHANNES ELLER MARIA MAGDALENA?

Enligt "Heligt blod, helig gral" och Dan Brown är det inte Jesus lärjunge Johannes som sitter nära mästaren på da Vincis berömda målning Nattvar-den, utan i stället en kvinna – Maria Magdalena, vilket visar Jesus nära relation till henne.

Men den katolska kyrkan säger att det visst är Johannes (kanske med lite kvinnliga drag) som avbildas på da Vincis målning, och de har fått stöd av konstexperter i en brittisk dokumentär, där man följt da Vincikodens spår.

grupp som sades företräda en kombination av fattigdom och religiös stridskraft. Dess uppgift var att beskydda ättelinjen. När tiden var mogen skulle den merovingiska dynastik bli installerad på tronen i kungadömt Jerusalem. Kungen skulle då ha haft en högre rang än alla andra monarker i Europa – "patriarken av Jerusalem skulle ha slagit påven ur brädet", som Hb, Hg formulerar det. Orden upplöstes officiellt av den franske kungen Filip IV 1312, men under Tempelriddarna fanns en dold organisation, Prieuré de Sion, vilken i likhet med Tempelriddarorden finns än idag. Bland stormästarna i Prieuré de Sion återfinns enligt de brittiska författarna inga mindre än renässansgeniet Leonardo da Vinci och den store fysikern Isaac Newton.

EN SVINDLARE?

Den kanske svagaste länken i Hb, hg är uppgifterna om det hemliga sällskapet Prieuré de Sion (Sions priorat) som i hög grad hämtats från Pierre Plantard (1920–2000).

De flesta katolska teologer och även journalister anser att han var en simpel mytoman och förfalskare av dokument. Tillsammans med två kumpaner lyckades han deponera några påstått uråldriga men i verkligheten förfalskade dokument i det

franska nationalbiblioteket i Paris. Dessa har författartrion bakom Hb, hg fått ta del av och gjort en alltför stor affär av.

Det är i Prieuré de Sion-dokumenten som det sägs att Jesus var gift med Maria Magdalena och att deras ättlingar senare gifte in sig i frankernas stam och grundade den franska kungaätten merovingerna. Och det är Plantard som är den enda nu levande ättlingen till dessa kungar från 600-talet och vidare bakåt till Jesus.

Men – menar katolska kritiker – Sionorden existerade inte förrän skojaren Plantard hittade på den 1956.

Baigent säger, kanske som en efterkonstruktion, att man inte riktigt litade på Plantards uppgifter men att dessa fungerade som en brygga över till mer tillförlitliga historiska källor.

Författarna till Hb, hg utger sig inte för att ha hela sanningen. De spekulerar en hel del, men inte på ett beräknande kommersiellt sätt som Dan Brown. Britterna söker snarare genom att lägga pussel presentera fakta-underbyggda alternativa, spännande tolkningar av kristendomens ursprung, historia och syfte.

KAN JESUS HA VARIT ESSÉ?

När britterna hävdar att en judisk man på Jesu tid inte kunde vara ogift, tillbakavisas detta av katoliker med att esséerna levde ett munkliv i kloster, var ogifta och mycket högt aktade i det judiska samhället. Här öppnas tydligen dörren för att Jesus kan ha varit essé!

KVINNANS ROLL

Kvinnor som har stötts bort av kristendomens i hög grad nedvärderande syn på kvinnans roll, har tagit till sig Browns (och därmed Hb, hg:s) skildring av den katariska, gnostiska världsbilden, där både det feminina och det maskulina är absolut nödvändigt för att förstå Gud.

Men katolikerna hävdar att den katolska kyrkan aldrig i sin historia har sett ner på kvinnor. Maria Magdalenas ställning inom kristendomen har alltid varit stark genom att hon var ett av de första vittnena till Jesus uppståndelse och gav lärjungarna det glada budskapet att han levde; hon blev sedermera ett helgon.

GUDS SON ELLER MÄNNISKOSONEN?

Hb, hg och Dan Brown poängterar att under de första tre århundradena av kristendomens historia ansågs Jesus av de troende vara en bland många judiska profeter. Enligt evangelierna kallar han sig inte "Guds

son" utan endast "Människosonen". Först via kejsar Konstantins dekret vid kyrkomötet i Nicea 325 antogs gudomlighetsdogmen. Då blev förvrängningen en officiell sanning.

Katolikerna avvisar detta, och menar att redigeringen av texten till Johannes-evangeliet dateras till 90-talet e.Kr., där Jesus gudomlighet framgår. Samt att Romarbrevet, daterat till c:a 57 e. Kr, noterar i 9:5: "de har fäderna (alltså judarna) och från dem kommer Jesus som människa, han som är över allting, Gud, välsignad i evighet".

Som vi märker, blir det hela en fråga om hur vi tolkar materialet.

APOKRYFERNA

Kyrkan valde bort ett stort antal evangelier och textsamlingar (ibland kallade apokryferna) som betonar Jesu mänskliga sida, skriver Hb, hg.

En av de mest berömda apokryfiska samlingarna hittades i staden Nag Hammadi. Här finns flera texter som av kyrkan stämplats som "gnostiska", bl a Thomasevangeliet, som var känt av de tidigare kyrkofäderna; dess innehåll är av humanistisk art: Jesus framstår här som en esoterisk lärare, som poängterar att det gudomliga finns inom envar. Något sådant var inte acceptabelt för de biskopar som hävdade den "rätta" läran.

Författarna till Hb, hg menar att sådana texter sopades under mattan eller förstördes av motståndarna.

Katolska företrädare svarar att gnostikerna var en utbrytargrupp ur den tidiga kyrkan som "polemiserade mot kristendomen", och en svensk källa är övertygad om att samtliga apokryfiska evangelier skrevs "betydligt senare" än de fyra i Bibeln – vilket dock har ifrågasatts. (Det finns t o m en del som tyder på att vissa apokryfiska texter är skrivna under samma period som de bibliska evangelierna skrevs, eller ännu tidigare, vilket apokryfexperten Elaine Pagels påpekar.)

OPUS DEI

Hb, hg och Dan Brown anser att Opus Dei (en katolsk organisation som värnar om ortodoxin) försöker gömma eller förstöra historiska bevis för vissa viktiga sanningar om kristendomens uppkomst. Men kritiker anser att den brittiska författartrion laborerar alltför fritt med fakta.

Opus Dei är också en politisk påtryckningsgrupp med syfte att slå vakt om de katolska grundvärderingarna. Man försöker infiltrera statliga institutioner. Opus Dei har idag, enligt Åke Malm i Aftonbladet, cirka 83 000 medlemmar, varav 49 000 i Europa

och 29 000 i USA.

När Dan Brown låter en mördare vara knuten till Opus Dei, gick organisationen i taket och ville att filmen om Da Vincikoden skulle inkludera en förtext som underströk att filmens Opus Dei var en ren fantasi-produkt.

Däremot synes det helt belagt att Opus Dei-medlemmar, liksom i Browns bok, har "botbälten" med taggar för att frivilligt plåga sig i syfte att ibland påminna sig om Jesus lidande.

Hur är det då i verkligheten med det påstådda hemlighetsmakeriet och förtryckandet av sanningen? Ingen kan eller vill svara på det. Men organisationen är stark och består av en maktbärande elit från flera länder. Avhoppare har vittnat om problem.

EN UPPDATERAD KRISTENDOM

Stig Hjarvard, dansk universitetsprofessor i mediavetenskap har i dansk TV (29 maj 2006) hävdat att Dan Browns berättelse, som ju bygger på "Heligt blod, helig gral", har fått en sådan genomslagskraft eftersom den uppdaterar kristendomen; man skalar av den "metafysiska överbyggnaden" med underverk och påståendet om "Kristi gudomlighet", och vad som blir kvar är kärleksbudskapet. Det är något som människor av idag kan ta till sig, och förstå.

Och därmed har vi alltså "hotet" manifest – inte bara mot den katolska tron, utan mot hela den organiserade religionen kristendom, då även majoriteten andra kristna konfessioner ansluter sig till tesen om Jesus Kristus som "Guds son", vilken offrades för att lösa människor från deras synder och Adam och Evas "arvssynd".

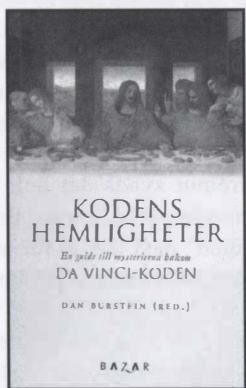
Om människor tar till sig en "männsligare" Jesus, behövs inte längre kyrkan, i alla fall inte som vi har blivit vana vid att betrakta den.

Det är en förvisso fascinerande tankegång.

Gunnar Martin Aronsson

"Jag har tagit emot glåpord i 23 år", säger Michael Baigent i en intervju i Svenska Dagbladet. "Vad vi gör i den här boken är att återinföra många av de bitar som strukits ur den officiella historieskrivningen för att de inte passat in." Ett problem är, menar Baigent, att de som sysslar med teologi själva är kristna och därmed färgade av den officiella kristna historieskrivningen, medan de själva har den mer neutrala utgångspunkten att vara agnostiska forskare.

I da Vinci-kodens spår

Kodens hemligheter. En oauktoriserad guide till mysterierna bakom Da Vinci-koden. Dan Burstein (red.). Övers. Lilian och Karl G. Fredriksson. Bazar Förlag 2005.

I DA VINCI-KODENS SPÅR

Succén med "Da Vincikoden" har inte givit förläggare någon ro. Massor av kringlitteratur, från "Knäck Da Vinci-koden" och "Sanningen om Da Vinci-koden" till "The Da Vinci Hoax" (Da Vinci-bluffen) har dykt upp hos bokhandlarna. En av dessa böcker är "Kodens hemligheter", som i sin tur är en mäktig 540-sidig antologi bestående av en mängd källmaterial som lagts in under olika temata: Maria Magdalena, de gnostiska evangelierna och urkyrkan, hemliga sällskap, Leonardo da Vinci, koder och symboltolkning.

ANTOLOGI

Redaktör Dan Burstein var tidigt ute. Han fascinerades av "Da Vincikoden" så snart den publicerats i USA 2003 och beslöt sig nästan omgående för att göra antologin. Han har tillsammans med en redaktion hämtat fram ett mångfasetterat material där sakkunniga – historiker, teologer och feministiska forskare – får uttrycka sina åsikter om kristendomens ursprung, särart och utveckling. Initiativet är välkommet och resultatet mycket lyckat.

DEN REDAKTIONELLA PRINCIPEN

Textavsnitten är förhållandevis korta, och ibland överlappar informationen i kapitlen varandra, men det är inget som är störande, snarare skapar de en känsla av att historia är något i hög grad "flytande", något som beror på vem som tittar och hur denne tolkar en händelse.

Varenda historiebok som är skriven är – det glömdes gärna bort när jag själv gick i skolan – en produkt av en tolknings-

process. Vad som stod mellan pärmarna i våra historieböcker har principiellt gått igenom samma redaktionella överväganden som den kristna Bibeln gått igenom. Det vill säga: Vad, av allt som finns att berätta, vill vi berätta? Vilket syfte har vi med att berätta det vi väljer att berätta? Hur skall vi nå vår tilltänkta målgrupp, så att de förstår vad vi menar?

URKRISTENDOM

Själv finner jag avsnittet om urkristendomen, d.v.s. perioden från Jesu bortgång fram till 300-talet e. Kr, som höggradigt intressant. I "Kodens hemligheter" hävdas, att det i urkyrkan förutom egendomsgemenskap fanns en högre grad av balans mellan det maskulina och det feminina.

Urkyrkan var i begynnelsen ett slags reformationsrörelse, en social "väckelse", med såväl män som kvinnor vilka var förenade i konfessionell gemenskap. Här fanns också intressegrupperingar som menade att gnosis – andlig insikt – nåddes genom den mystiska föreningen mellan den manliga och den kvinnliga principen, en tanke som upplevdes som hotfull för den intressegruppering som så småningom kom att få makten. Denna flank började bekämpa

"Hon är Frälsarens älskade, som är i besittning av kunskaper och lärdomar som är av ett högre slag än inom den offentliga apostoliska traditionen."

och rensa ut de läror som ansågs felaktiga, och sannolikt även förtrycka sina meningsmotståndare.

MARIAS EVANGELIUM

Den välkända forskaren Elaine Pagels intervjuas angående de år 1947 upptäckta Nag Hammadiskrifterna, som hon väljer att inte kalla gnostiska men som ändå har en annan prägel än Bibelns evangelier. Bland dokumenten finns Marias evangelium och Thomasevangeliet, där det förra skapar intrycket att Maria Magdalena likställdes i status med de manliga lärjungarna och att hon haft hemliga samtal med Jesus. Thomasevangeliet poängterar Jesus som rabbi, det vill säga vishetslärare. Här finns ingen "Guds son" i bokstavlig betydelse. Det är inte heller utan intresse att det var Jesuskretsens kvinnor som bevitnade korsfästelsen, enligt de synoptiska evangelierna (Markus, Matteus, Lukas) medan Johannesevangeliet närmast pliktskyldigt fogar in Johannes som vittne tillsammans

med Maria Magdalena. Detta kan tolkas på olika sätt, men ett av dem är att de manliga lärjungarna – till skillnad från kvinnorna – var rädda för att bli arresterade.

JESUS SOM JÄMSTÄLLDHETSFÖRKÄMPE

Den tidiga kyrkan hade kvinnliga präster och biskopar, säger forskaren Susan Haskins. Först in på 400-talet förbjöds kvinnliga präster. Under många hundra år fick vi alltså hålla till godo med en "friserad" kristendom, ständigt påmind genom Paulus ord att "kvinnan tige i församlingen". Haskins menar också att Kristus, såvitt vi kan bedöma det, var en radikal jämlikhetsförkämpe: han jämnställer utan vidare kvinnor och män. När en farisé uttalar sig föraktligt om den "fallna" kvinna som smörjer Jesus fötter, uppmärksammar Jesus "synderskans" omsorger och kärlek och kan helt lugnt säga till henne: "Dina synder äro dig förlåtna."

FLERA MARIOR

Det finns förbryllande många Marior i Nya Testamentet. Förutom Maria, Jesu moder, är det Maria (Miriam) från Magdala (Maria Magdalena), hon som av Jesus helas från "sju onda andar". Därpå Maria, Lasaros syster och Maria, Klopas hustru. Den namnlösa "synderskan" hos Lukas 7:37–50 kom genom påven Gregorius den stores kyrkopolitiska dekret år 595 att smälta samman med Maria Magdalena, så att hon, helt inkorrekt, blev en "fallen" kvinna. Genom detta redaktionella beslut kunde så Maria Magdalena jämnställas med Eva, synderskan, den som förförde Adam att äta av äpplet.

Visst är det lätt att tänka sig en manlig konspiration bakom en sådan manöver? Nag Hammadiskrifterna framställer tvärtom Maria Magdalena som en inflytelserik stödare av Jesusrörelsen. Ingenting talar där för att hon skulle vara en synderska av något som helst slag.

Det som kan framhållas som "Guds ord" i Bibeln är den kärlekslära som Jesus på flera ställen lär och exemplifierar. De texterna lyser med sanningens ljus.

JESUS GIFT MED MARIA?

Att Jesus som vuxen skulle ha varit gift med Maria Magdalena förefaller kanske väl spekulativt, men förespråkarna menar, att eftersom Jesus enligt vissa inte bara var en rabbi, en självutnämnd judisk lärare, utan var en formellt utbildad rabbin hörde det till den judiska Mishna-lagen att en sådan skulle vara gift. Det är inte heller Dan Brown som är först med denna idé, den är traderad sedan hundratals år, men kan exempelvis i modern tid beläggas 1970 ge-

nom William Phipps teologiska bestseller "Was Jesus Married?".

Judiska män kunde gifta sig tidigt, och det ålades föräldrarna att hitta en lämplig partner. Om Jesus gift sig i tjugoårsåldern finns förstås möjligheten som Dan Brown fabulerar kring, att han och Maria Magdalena även hade ett eller flera barn tillsammans. Att det inte nämns i evangelierna behöver inte betyda att Jesus inte var gift. Snarare vore det, menar vissa, uppseendeväckande om han *inte* varit gift. Några av lärjungarna var gifta, noteras i förbigående.

Det finns heller inget påbud från Jesus att de som följde honom skulle leva i celibat, såsom exempelvis de flesta esséer hävdade var rätt väg. Förvisso har även en tolkning av Jesus som homosexuell figureerat, byggd på evangeliernas ord om "Johan-

nes, den lärjunge som Jesus älskade" och liknande, men då Dan Brown uppenbarligen inte intresserat sig för den läsarten, eftersom han inte kunde bygga sin intrig på den, finns en sådan tolkning följaktligen inte heller representerad i "Kodens hemligheter".

SUMMERING

Utrymmet tillåter inte att vi fördjupar oss i bokens alla teman. För att summera diskuterar boken huruvida Leonardo da Vinci målade Johannes eller Maria Magdalena bakom Jesus på Nattvarden (det lutar åt Johannes) intervjuas en alldeles äkta "symbololog" (uttrycket upfunnet av Brown) om religiös teckentydning, och viker dessutom några kapitel åt hemliga sällskap, framförallt Tempelriddarna och Opus

Bibelns lära

"Ni kvinnor, foga er efter era män, som efter Herren. Ty en man är sin hustrus huvud liksom Kristus är kyrkans huvud /.../. Och liksom kyrkan underordnar sig Kristus, så skall också kvinnorna i allt underordna sig sina män."

Paulus brev till efesierna 5:22–24.

"En man behöver ju inte ha något på huvudet, eftersom han är en avbild och avglans av Gud. Men kvinnan är en avglans av mannen, ty mannen kommer inte från kvinnan utan kvinnan från mannen, och mannen skapades inte för kvinnan utan kvinnan för mannen."

Paulus första brev till Korinthisarna 11: 7–9.

När man läser texter som ovanstående utdrag ur Paulus brev i Nya testamentet, är det lätt att förstå att Bibeln inte i varje bokstav kan anses vara Guds ord.

Det som kan framhållas som "Guds ord" i Bibeln är den kärlekslära som Jesus på flera ställen lär och exemplifierar.

De texterna lyser med sanningens ljus.

"Du skall älska din nästa så som dig själv." (Mark. 12: 33. Luk. 10:27. Joh. 13:34.)

"Allt vad ni vill att människorna skall göra för er, det skall ni också göra för dem." (Matt. 7:12.)

"Om något slår dig på den högra kinden, så vänd också den andra mot honom." (Matt. 5:39.)

Kärleksidén är Bibelns och kristendomens höjdpunkt.

Djurens Rätt

Nr 3, 2006 av Djurens Rätt kom i maj. Det är glädjande att det finns människor som är så etiskt begåvade att de kämpar för djurens rättigheter.

Numret har bl a en intervju med läkaren Karl-Otto Aly, 76, som varit vegetarian i sextio år. Han säger att av djurs och människors anatomi framgår att vi människor är skapta till att vara växtätare.

"– Jämför man våra tänder med apors, hästars och andra växtätares tänder ser man genast att våra tänder påminner om deras. Gör man samma jämförelse med kattens och grisars tänder finns inte alls samma likhet."

Djurens Rätt har också en intervju med underhållaren m m Peter Wahlbeck, som blev vegetarian i fjortonårsåldern. "Han fick då sitt första sommarjobb på Scan i Halmstad och skulle jobba med själva slaktprocessen. Wahlbecks pappa, som själv varit vegetarian sedan 30-talet, rådde honom att tacka nej till jobbet. I stället fick han en tjänst som städare på Scan.

– Det var en nyttig inblick i sådant som man inte hade en aning om. Jag slutade att äta kött och omvände många av mina vänner till vegetarianer när jag berättade om hur det gick till där."

Peter Wahlbeck är politiskt verksam inom Miljöpartiet.

Vi läser också i Djurens Rätt att de borgerliga partierna i Sverige ogillar regeringens

Dei. Dessutom får vi en sammanfattning av Da Vincikodens innehåll, en genomgång av de i thriller uppträdande karaktärerna, en presentation av källmaterialets författare, en utmärkt ordlista och en upp-följningstext benämnd "Hur man gräver djupare i Da Vincikoden" (vilket lämpligen görs, anser boken, via Internet).

Överlag är "Kodens hemligheter" ett till innehållet ytterst läsvärt minibibliotek (tyvärr bristfälligt korrekturläst) som inte bara relaterar sig till Dan Browns bestseller, utan till centrala temata i kristendomens tidiga historia och som – har det visat sig – har betydelse även för vår bedömning av kristendomen här och nu.

Gunnar Martin Aronsson

och samarbetspariternas politik när det gäller djurskyddsfrågor.

Göran Hägglund säger att Djurskyddsmyndigheten "i ganska stor utsträckning blivit en lekstuga för djurrättsaktivister".

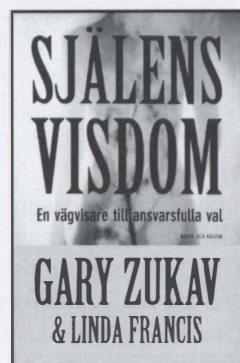
"Det borgerliga missnöjet med Djurskyddsmyndigheten bottnar i ställningstaganden som myndigheten gjort, bland annat kravet på skydd mot väder och vind för boskap som går ute året om och myndighetens lagtolkning att levande fiskar inte får användas som agn vid fiske."

TVs gudstjänster

I en debattartikel i Svenska Dagbladet 11 juni kräver fyra icke-troende svenskar att TV:s gudstjänster skall stoppas med motiveringen att de strider mot kravet på opartiskhet som gäller för program i SVT. De fyra är Maria Carlshamre, Georg Klein, Christer Sturmark och Torbjörn Tännsjö.

Kristna gudstjänster i TV kan vi nog tolerera, eftersom många svenskar är kristet troende och eftersom alla vet att kristendomen är en ifrågasatt livsåskådning.

Värre är att ateismen – tron att vi lever i en mekanisk slumpvärld – utan kritik kan framföras i åtskilliga naturvetenskapliga program i TV, som om den inte rimligen kan ifrågasättas. Men en aktuell fråga är om evolutionen kan förklaras med mekaniska processer samt mutationer och naturligt urval, eller om man kan skönja en intelligent skaparkraft bakom universum. De flesta människor avvisar slumphyptesen som orimlig, och den har också av en rad goda tänkare visats vara absurd, bl a Michael Behe, Paul Davies, Michael Denton och Amit Goswami.

Andlig utveckling

Själens visdom. En vägvisare till ansvarsfulla val. Gary Zukav och Linda Francis. Översättning Cecilia Lyckow Bäckman. 195 sidor. Natur & Kultur 2005.

Gary Zukav är ett välkänt namn inom den nyandliga litteraturen. Hans senare böcker, bland dem "Själens hjärta" (svensk översättning 2003) och den nu aktuella "Själens visdom", är skrivna tillsammans med livspartnern Linda Francis.

Författarna menar att människan blir i allt högre grad multisensorisk, vilket innebär, att hon utöver fem sinnen utvecklar ett intuitivt sinne. En sådan människa "nöjer sig inte med att kontrollera eller få mer av saker och ting. Hennes mål är andlig utveckling, och hennes bild av styrka är en annan – en samklang mellan personligheten och själen".

Verklighetsupplevelsen är enligt författarna en skapelse av vårt tänkande sinne, en idé som känns igen från bland annat den amerikanska New Thought-rörelsen och som genomsyrar de flesta new age-böcker.

De val vi gjort i livet speglas alltså tillbaka till oss genom vår upplevelse av världen. Vi bör, pläderar Zukav & Francis, i möjligaste mån uppmärksamma intentionen bakom en handling, innan vi handlar. Det kan finnas olika avsikter bakom samma handling, och denna ger därför – enligt den postulerade "lagen om orsak och verkan" – olika resultat. Exempelvis kan en amerikan skänka pengar till välgörande ändamål med avsikten att få ett egoistiskt skatteavdrag eller avsikten att altruistiskt hjälpa de sämre bemedlade.

"Själens visdom" handlar om hur vi kan börja göra våra val mer medvetna och därigenom mer avsiktliga istället för att vara ett resultat av starka omedvetna och ofta rädslobaserade mönster. Vi kommer då efterhand, menar författarna, att sluta att känna oss som offer. Vi börjar ta ansvar för

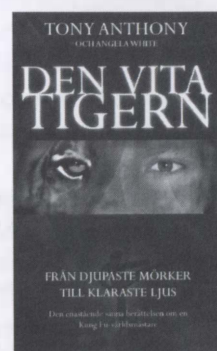
vad vi skapar.

Vi blir "samskapande" med livet, ett samarbete som "inspirerar alla, skadar ingen" och därför är "djupt tillfredsställande".

Boken väver förtjänstfullt samman resonemang och konkreta, tydliga övningsuppgifter. Texten har en vänlig, respektfull samtalston och Cecilia Lyckow Bäckmans svenska språkdräkt är som vanligt imponerande kristallklar.

Inom sin genre tillhör Zukavs böcker, tycker jag, de högkvalitativa. Oavsett om läsaren accepterar de filosofiska premisserna vittnar "Själens visdom" om att vara skriven utifrån en ärlig, ödmjuk och passionerad intention.

Gunnar Martin Aronsson

Kung Fu-mästarens omvändelse till frikyrkoevangelist

Den vita tigern. Från djupaste mörker till klaraste ljus. Tony Anthony och Angela White. Översättning Gustaf Henriksson. Förlag Rhema Center 2005.

Pojken Tony i boken blir utsatt för vad Alice Miller kallar den svarta pedagogiken. Han föds som son till en italiensk far och en kinesisk mor i England, men blir som fyraåring förd till sin kinesiske morfars Lowsi, som åtagit sig att träna honom till Kung Fu-mästare. Lowsi (egentligen Cheung Ling Soo) härstammar i sin tur från en lång rad mästare, men han har saknat någon som kan föra familjetraditionen vidare.

Tony utsätts under flera år för tortyrliknande prov – bland annat skall han närma sig en kringströvande vit tiger utan att känna rädsla; gör han det kommer tigern nämligen att döda honom, säger morfadern. Under hela träningsperioden uttrycks inte ett ord av uppmuntran, uppskattning eller kärlek.

Författaren skriver, till synes själv ovetande, om det avgörande ögonblicket

då allt bryter samman: "Jag liksom resignerade och övergav mig själv helt åt Lowsi och hans vilja. Jag blev som en häst som slutligen blivit bruten och helt lydig sin ryttare. Jag skulle bli som Lowsi."

Tony blir sedemera världsmästare i stridskonsten Kung Fu, vilket innebär pengar till morfadern och ära till familjen. Efter att under några år ha fungerat som instruktör åt det internationella Kung Fu-sällskapet "avancerar" han till att bli livvakt åt de extremt penningstarka.

Hatet mot morfadern och föräldrarna pyr först, men blir sedan en väldig explosion: han slår sönder ett flertal människor i värsta James Bond-stil, och blir till sist åtalad, dömd och inspärrad i Cyperns centralfängelse, där hans liv når sin absoluta bottenpunkt.

Här möter han dock en kristen missionerande vänlig man, Michael Wright, som ger Tony förutsättningarna för frälsning. Resultat: Tony omvänds mirakulöst, och skapar sedan en bibelstuderande grupp i fängelset.

Boken är, föga förvånande, utgiven av ett frikyrkligt förlag som triumferande berättar om tretusen sålda exemplar sedan boken kom ut för fyra månader sedan. Säkert kan "Den vita tigern" fungera som inspiration för de sökande själar som inte tycker att den kristna offertanken (Gud offerar sin Son på korset därför att Han älskar människorna) är djupt orättvis och bisarr.

En stridskonstintresserad läsare letade efter Tony Anthonys namn bland de officiella mästerskapsdeltagarna i Kina, men kunde inte hitta det. Även den inhumana Kung Fu-filosofi som beskrivs i boken, är rimligen långt bort från Kung Fu-fadern Bodhidharmas buddhistiska självdisciplinövningar.

Är historien sann? Även om boken kategoriseras som en självbiografi (med skrivhjälp av redaktören Angela Little) har den säkerligen dramatiserats på sina ställen, och det är just som underhållningsraffell som historien fungerar bäst.

Den ibland haltande översättningen kanske man kan overse med när det gäller masslitteratur av det här slaget. Men när det gäller det andligt intellektuella kärninhållet tillför "Den vita tigern" definitivt ingenting nytt.

Idag är Tony Anthony en gift tvåbarnsfar och en populär turnerande kristen predikant.

Gunnar Martin Aronsson

Ut ur kroppen-berättelser som fascinerar

Resan inåt. I kontakt med det översinnliga. Camilla Persson. Energica förlag, Orsa 2006.

Ut ur kroppen-upplevelser kan räknas till de viktigaste vetenskapliga forskningsområdena, eftersom uku:er och nära döden-upplevelser utgör indicier för att psyket överlever den fysiska döden.

Tidigare har vi svenskar kunnat ta del av Swedenborgs fascinerande berättelser om sina själsresor. I modern tid har bland andra Agneta Uppman, Ingela Cole, Göran Grip och Denis Lindbohm i böcker beskrivit sina utomkroppsliga upplevelser.

Resan inåt handlar – med undantag av några mindre givande partier om UFOs, borddans och människor som suger energi – just om uku:er, som Camilla Persson säger sig ha upplevt ett otal gånger. Boken innehåller ganska detaljerade instruktioner så att läsaren själv skall kunna optimera möjligheterna till själsfärder. Men hon lämnar redan i förordet en brasklapp:

"Övningarna görs under eget ansvar, och kan inte åläggas ansvar hos varken författaren eller förlaget. Tänk på att övningarna kan vara omtumlande: Om du har en skada eller en kronisk sjukdom, ska du alltid kontakta din läkare innan du börjar följa de andliga övningarna i denna bok."

Frågan är dock om någon vågar yppa ett ord för sin läkare att han/hon planerar att "resa ur sin kropp"!

Samtidigt betonar Camilla Persson att inte alla som har ambitionen att genomföra astralresor lyckas med detta. Vad som utmärker människor som når framgång med astrala resor är oklart. Ett kapitel innehåller återgivna brev från läsare av hennes första bok, ("Upptäck ditt andra sinne" 2003). Vittnesbörden pekar på att uku:er inte är förbehållna människor med paranormala "arvsanlag" och specialtränade yogier; även "vanliga" människor har upplevt spontana eller planerade själsresor.

Persson intervjuar i boken två mycket erfarna astralplansresenärer, undersköterskan Britt-Mari och religionshistorikern Tho-

mas. Båda har "rest" sedan de var barn, och då trots att alla gjorde det. Thomas ser uku:erna som ett fenomen som finns i alla kulturer men som oftast har undertryckts genom den etablerade religionen. "Häxor och själsflygare brukar brännas på bål", säger han i intervjun. "Uku visar tydligt att de etablerade religionerna hindrar människan att nå andlig utveckling. Detta gäller i synnerhet de tre största monoteistiska religionerna, det vill säga judendomen, kristendo-

men och islam, där kontroll över människan är det viktigaste."

Britt-Mari, som höll sina kunskaper för sig själv till dess hon fann sina fränder i andra "resenärer", berättar hur hon i astralvärlden bland annat hjälpte irrande barn och en självmördare att komma vidare till Ljusset.

Onekligen fascinerande läsning.

Gunnar Martin Aronsson

Från egoistisk enpolig kärlek till altruistisk tvåpolig kärlek.

Mennesket og den seksuelle revolution. Per Bruus-Jensen. Nordisk Impuls, Danmark, 2006. 160 sidor.

ISBN 87-88652-31-9. Svensk distribution: info@varldsbild.se

Per Bruus-Jensen var personlig elev till den danske författaren och "intuitionsbegåvningen" Martinus (1890–1981) och har skrivit flera böcker på basis av den världsbild som den senare beskrivit i det över 3000 sidor långa huvudverket "Livets Bok/Tredje Testamentet".

Huvudtesen i Bruus-Jensens bok är att människan står inför en historiemässigt helt omvälvande händelse, en sexuell revolution – som dock inte orsakas av vare sig politiska eller sociala förändringar utan av människans egen andliga struktur, som Martinus menar är en förutsättning för hela vår fysiska existens.

Bakom vår grovmateriella kropp döljer sig nämligen vad Bruus-Jensen kallar parafysiska kroppar. Dessa är i sin tur kopplade till en generalstruktur i "övermedvetandet". Här finns tillvarons högsta "motor", något som Martinus kallar den Högsta Elden, som är identisk med själva sexualitetens princip. Den Högsta Elden kanaliseras via två poler, polen för avsän-

dande av energi eller den maskulina, polen för mottagande av energi eller den feminina.

Martinus menar att det nu och framöver sker en accelererad utveckling av människans polära, parafysiska struktur – mannens sekundära, feminina pol utvecklar sig, och kvinnans sekundära maskulina pol utvecklar sig – vilket ger sig till känna på det fysiska planet i form av bland annat nytänkande vad gäller sexualitet och därmed förändrade könsrelaterade beteenden.

Eller, sagt på ett annat sätt: vi kommer enligt boken att gå från att ha en dominerande enpolig kärleksförmåga som är egoistiskt färgad, till en i allt högre grad tvåpolig kärleksförmåga, som är altruistiskt färgad.

Martinus och Per Bruus-Jensen förutsätter här att människan i sin essens är odödlig och via återfödelseprincipen befinner sig växelvis i den andliga världen och växelvis i den fysiska.

Kärleksutvecklingen baserar sig på att människans förmåga till medkänsla ökar, och denna skapas i sin tur av de lidanden som vi rent karmiskt genomgår, vilket i sin tur beror på att vi orsakat lidanden för andra. Allt hänger samman i en organisk, logiskt förklarbar helhet, menar Martinus och därmed också Bruus-Jensen.

Den moraliska utvecklingen korresponderar i sin tur med utvecklingen av hjärnan (något som Martinus dock inte nämnvärt behandlar i sitt publicerade verk).

Hjärnans utvecklingsmässigt äldsta del, reptilhjärnan, svarar mot självbevarelsesdriftens mest basala behov: föda, flykt, försvar, fortplantning. Det limbiska systemet, som omgärdar reptilhjärnan, tillhör en senare evolutionär fas och kallas ibland däggdjurshjärnan. Härifrån regleras de första spåda omsorgstendenserna, såsom att de högre djuren skyddar sin avkomma, och den kallas ibland känslöhjärnan. Det neokortikala systemet, främst representerat av hjärnbarken, bär fram våra mest empatiska,

humana tendenser.

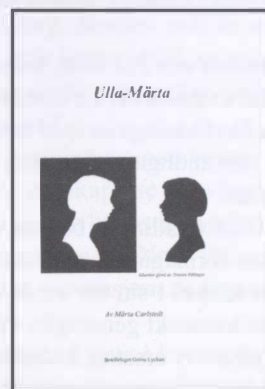
Författaren menar också, överraskande nog, att vissa centra som just nu är latent i hjärnan förr eller senare kommer att aktiveras, men förutsättningen för detta är vår utveckling av "hyperempati", eller allkärleksförmåga. Intuitionen – som här definieras som omedelbar visshet utan föregående kognitiv process, ett "facit" – rör sig då obehindrat genom människans andliga kroppar till den psykofysiska hjärnans "transformatorstation". Då, men först då, inträder – menar Martinus – det av Bibeln omtalade "himmelriket" på jorden.

Det handlar alltså inte alls om nedstigandet av någon högtstående andlig varelse, utan om ett träget individuellt arbete i flera liv i att utveckla humana förmågor.

Denna permanenta allkärleksförmågas "kosmiska medvetande" föregås dock av blixtnabba andliga nedslag i hjärnan, av Martinus kallade "kosmiska glimtar".

Boken innehåller också ett stycke, skrivet av svensken Sture Emby, där en sådan vidunderlig upplevelse skildras.

Gunnar Martin Aronsson

En människa och hennes samvete

Ulla-Märta av Märta Carlstedt. Bokförlaget Gröna Lyckan, Nysund 16, 150 21 Mölnbo.

Ur förordet: "Den här lilla boken har jag skrivit sporadiskt efterhand som livet gett mig stoff till den med början på 1970-talet och mer än 20 år framöver. Mycket har hänt med både världen och mej under tiden."

Boken är upplagd som en dialog mellan författaren och hennes samvete och innehåller berättelser i form av reflexioner kring stort och smått i livet.

Ulla är samvetet och Märta är den vanliga personligheten.

Många av de väl skrivna berättelserna gäller händelser i Gambia, Sydvästafrika, där makarna Bo och Märta Carlstedt har tillbringat en hel del av sin tid. Fattiga gambier ljuger ogenerat för att utnyttja hyggliga svenskar, som för dem framstår som rika och godhjärtade. Förståelse och förlåtelse blir uppmaningen från samvetet Ulla till Märta och hennes man. En förklaring till alla lögnen och stölder är att dessa gambier är utvecklade som barn. De ljuger när de tjänar på det. (Barn ljuger ofta.)

Samvetet leder Märta bland annat till en vegetarisk livsföring. (Hon har även skrivit en bok "Lär dig laga gröna mat. Liten lärobok i vegetarisk livsföring.") Som djurvän kommer hon fram till att inte döda råttor med gift eller råttfällor utan i stället genom att med ost locka in dem i en bur så att man kan döda dem snabbt utan smärta för djuren. Och insekter bekämpades inte genom giftbesprutning utan genom att "leta rätt på deras naturliga fiender". Märta bad också Gud att hjälpa myrorna, som hon ville bli av med, att hitta något bra ställa för dem att leva på. "Och det funkade. Fast inte på stubben."

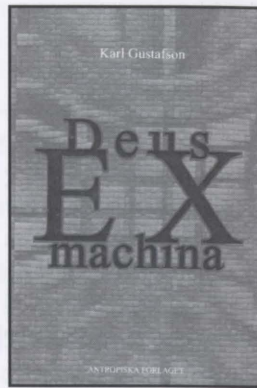
Samvetet påminner också Märta bland annat om att "alla människor har gemensamt ansvar för alla barn på jorden".

Det är roligt att läsa Märta Carlstedts sympatiska bok.

SM

Nu har vi kommit ganska långt från råttorna. Får jag bara avslutningsvis fråga dej, vad du tycker om mitt senaste arrangemang för att bli av med mössen i matkällaren under mangårdsbyggnaden? Jag sätter ut burfällor. I dom stoppar jag härlig ost, inte bara en snåliten smula, utan så mycket att musen ska kunna äta sig mätt en sista gång. Jag tror han njuter. Han vet ju inte, att han ska dö. Sedan överlämnar jag buren till Bosse, som sköter arkebuseringen snabbt och effektivt.

Ur "Ulla-Märta". (Märta ställer en fråga till Ulla, samvetet.)

Tidsfaktorekonomi som global nödvändighet

Deus ex machina. Karl Gustafson. 204 sidor. Antropiska förlaget 2006. ISBN 91-630-7563-0.

Den något gåtfulla titeln på en bok som handlar om ekonomi förklaras på baksidan. "Deus ex machina" tolkas här i överförd bemärkelse: "Någon som oväntat ingriper i ett låst läge och med en förbluffande enkel åtgärd löser ett till synes olösligt problem."

Tidsfaktoridén

Karl Gustafson har sedan 1970 kämpat för att introducera sin modell för tidsfaktorekonomi (tfi). Han menar att det faktiskt är en nödvändighet för hela mänskligheten att nu hitta en "ekologiskt hållbar" ekonomi med objektiv värdebas, en som vilar på "naturlagar" och inte på ett otal instabila subjektiva faktorer.

Polemik mot socialdemokraterna

Boken innefattar en hejdundrande kritik mot den i Sverige förda (socialdemokratiska) politiken, eftersom den enligt Gustafson "enbart gynnat monopolkapitalets näringspolitik" via det "konspiratoriska" Saltsjöbadsavtalet 1938. En ohelig allians har vuxit sig allt starkare mellan Riksbanken, affärsbankerna, regeringen och facket – vilkas verksamhet utmynnar i "bedrägeri och utpressning" mot medborgare utanför dessa maktkretsar.

Kritik av den representativa demokratin

Därtill råder en i den representativa demokratin fullständig avsaknad av reell demokrati och yttrandemöjligheter, eftersom man i det nuvarande systemet lämnar en "in blanco-fullmakt" till "främmande människor" och därtill i större massmedia censu-

rerar "allt som ifrågasätter rådande förhållanden".

Direktdemokrati

Gustafson pläderar istället för införandet av direktdemokrati. Det är nämligen ett minimikrav att "väljarna känner till vad ett givet problem består av och hur man skall analysera detta utifrån objektiva grunder, så att man sedan kan bidra med sin röst till det rätta beslutet".

Om vi bortser från dessa temperamentsfulla åsikter, vad innebär då författarens ekonomimodell tfi? Här är några stolpar:

Tidlönkort

Utgångspunkten är att införa s.k. tidlönkort, som motsvarar nedlagt arbete i timmar. Detta bildar den objektiva värdebasen. Fortfarande föreställer sig dock författaren att vi får lön i pengar, "inte minst av integritetsskäl och därmed skydd mot totalitarism".

Tidsskatt

Skatt uttas relaterat till åtgången tid, så att alla betalar lika många "timlöner" i skatt. Alla arbetstimmar utanför tidsskatten är skattefria. Övertid är alltså skattefri, och utgår med samma belopp som den ordinarie timlönen. Vid pensioneringen upphör tidsskatten helt.

Varje form av skatteplanering blir omöjlig, då det inte går att manipulera tidsredovisning. Den fysiska tiden är lika för alla. Det går inte generellt att deklarerat en annan timlön än den man har, menar Gustafson. Egenföretagare lämnar in timlöndeclaration som vanliga löntagare och har kalenderåret på sig att göra sin skatteinbetalning.

Social trygghet

En grundtrygghet i samhället blir Bbt, basbehovstäckningsgarantin, som ersätter inkomst som uteblivit genom giltig frånvaro från arbetet (exempelvis vid sjukdom, graviditet, föräldraledighet och studier.) Det handlar dock inte, skriver Gustafson, om medborgarlön, som av andra grupper ses som ett reellt alternativ, eftersom ingen arbetsför medborgare skall kunna undvika att arbeta på grund av ren ovilja. Utgifterna för socialhjälp och vård minskar dessutom radikalt, när människor blir mindre stressade.

Produktionsmedlen

Vem skall äga produktionsmedlen? Gustafson menar att "endast de som aktivt arbetar i företag bör kunna äga andelar i det, eftersom det är dessa som utför arbete", alltså en närmast syndikalistisk modell.

Han talar om "multiindividuellt ägande".

Värdepappersmarknaden

Aktiemarknad, räntekonomi och spekulationer i valuta kommer på sikt att försvinna, eftersom det inte kommer att finnas något att spekulera med. Räntan kommer att "sjunka mot noll". Detta innebär följdenligt att bankväsendet kommer att ersättas av s.k. sparkassor, som håller pengarna i cirkulation genom att låna ut riskkapital mot nollränta med statlig riskgaranti mot förluster.

Arbetslöshet

Arbetslösheten kommer att upphöra och kortare arbetstid kan på sikt införas. Vi kan, skriver Gustafson entusiastiskt, genom "automatiskt ökande produktivitet (automation och robotisering) pressa världsmarknadspriserna och bli världens effektivaste industrination".

Men vid det laget har även andra länder börjat tillämpa samma system, varvid välfärden sprids. Visionen är förstås ett globalt omfattande av dessa pionjärtankar.

Systemets införande

Men hur skulle det konkret införas? Gustafsson skisserar på möjligheten att börja införa systemet två månader under ett år, sedan fyra månader, osv. Eller att man första året enbart tillämpar systemet på inkomstskatten samt fryser alla andra skatter. Det låter i mina öron tveklöst då hela det ekonomiska systemet hänger ihop organiskt, det vill säga varje enskild förändring av en komponent kommer att märkbart påverka hela det känsliga systemet.

Real demokrati

Den förda politiken blir enligt författaren varken "höger" eller "vänster", utan blir en "real demokrati" som kommer att vila på grundläggande humanistiska värderingar.

Politiskt ointresse

En enda riksdagsman har enligt Gustafson intresserat sig för modellen under de decennier den funnits. Det finns, noterar författaren, en utbredd rädsla i Sverige för att avvika från gruppens mening. Om en politi-

ker skulle vilja arbeta för idén skulle han eller hon sannolikt bli utesluten och tvingas lämna sitt uppdrag. Därför gör vi fortfarande "på stället marsch".

Historiska föregångare

Vad gäller alternativa ekonomiska modeller är Gustafson först inte först med detta. Genom historien har det funnits flera nytänkare inom ekonomins område som grubblat över hur man kan lösa de orättvisor som uttryckts genom ekonomisk makt. Socialistiska utopister och kooperativister som britten Robert Owen (1771–1858) och inte minst fransmannen Charles Fourier (1772–1837) kan nämnas.

Martinus modell

I slutet av 20-talet introducerade den danske andlige tänkaren Martinus (Thomsen) (1890–1981) en modell som i hög grad förutsåg dagens datoriserade blixtnabba globala ekonomi. Han menade att man ännu längre fram i hela världen kommer att byta ut penningekonomin mot "arbetskvittoekonomi". Mot uppvisande av det för individen unika kvittot på utfört arbete får den enskilde i samhället motsvarande värde och kan därigenom köpa vad som behövs. Pengar behövs alltså inte längre. Kvittosystemet garanterar varje medborgare en grundläggande, god levnadsstandard, och inkluderar också all sjukvård och andra typer av social omsorg.

Etik och ekonomi

Enligt en källa har Gustafson tagit del av Martinus modell, men i boken omnämns inte dennes namn som referens. Martinus har bl a redovisat starkt vägande källor för att så få människor ännu engagerar sig för tidsfaktorekonomi, nämligen den etiska aspekten. Det är möjligen ingen större brist vad gäller det förnuftiga i Gustafsons modell, men författaren har undvikit att djupare undersöka de psykologiska premisserna för att kunna sätta systemet. Hade han gjort detta, är det möjligt att även han hade kommit till slutsatsen, att människans fortfarande dominerande drivkraft är självbevarelsen och egoismen, och därmed en strävan efter att tillskansa sig värden på andras bekostnad, oavsett hur det omgivande ekonomiska systemet ser ut.

Behovet av nytänkare

En tidsfaktorekonomi kan, menar jag, därför inte fungera i det nuvarande samhället.

Först om eller när en moralisk, inre utveckling sker hos majoriteten, där altruismen blir en levande verklighet och kraft inom oss själva, kan ett naturligt införlivande av ett sådant reformerat ekonomiskt system ske. Under tiden behövs förstås alla visionärer och nytänkare, inklusive Karl Gustafson.

Gunnar Martin Aronsson

Ett essäistiskt pärlband om levnadskonsten

Att leva är en konst. Den hela människan. Bengt Jacobsson. 144 sidor. Natur och Kultur 2006.

Bengt Jacobsson har en bakgrund som etnolog och är idag främst verksam som föreläsare i ämnen som etik, livskvalitet och humanistiskt ledarskap.

Den aktuella titeln är sista delen i en trilogi (de tidigare var "Livet – inte plikt utan möjlighet" (1995) och "Livets längtan efter sig själv" (1999) som enligt författaren handlar om "människans grundläggande livsvillkor i det postmoderna informationssamhället".

Att leva är en konst kan betraktas som en längre essä om våra livsvillkor. Därremot finns inte, vad jag kan se, någon speciell avgränsning till nutid. Tvärtom låter Jacobsson via sin resonemangstråd tankarna snabbt vindla genom tiden och rummet, varvid världskända och nationellt kända nytänkare, religiösa förkunnare, idégivare, psykologer och lyriker ger sina bidrag till helheten.

Som formgrepp blir det pedagogiskt och lättläst, vilket väl varit avsikten. Dock finns en komplikation, tycker jag, i författarens tendens att ofta väl fritt jämföra betydelse av begrepp och fraser från olika källor. Det är inte alls säkert att dessa ord befinner sig inom samma betydelseplan. Termerna får ju sin mer precisa förklaring i det sammanhang i vilket de skapats och kan inte enkelt "exporteras".

När Jacobsson återberättar Kierke-

gaards etiska livshållning, är den senares uttalade etik något helt annat än exempelvis Dalai Lamas etiska begrepp, som är buddhistiskt influerat. Begreppet "jag" definieras och används på olika sätt av psykoanalytikern C. G. Jung och av den zeninfluerade jesuitprästen Anthony De Mello. Det kinesiska ordet qi (betecknande människans livskraft) motsvarar inte engelskans "gut feeling", som Jacobsson skriver. Begreppet kärlek betyder sannolikt inte det samma hos psykologen Erich Fromm som hos författaren Paulo ("Alkemisten") Coelho, när denne skriver: "Att älska är att förlora kontrollen."

Visst kan även denne anmälare sympatisera med Jacobssons vilja att i sin framställning gå bortom det mänskliga intellektets räckvidd och, som han skriver, därigenom söka "sätta ord på det ofattbara". Kruxet är att en bok faktiskt bara har orden som verktyg att laborera med, vilket skapar en olustig känsla av att författaren ibland gör de representerade humanistiska systemtänkarna en björntjänst.

Bäst fungerar det när Jacobsson samverkar med lyriker, som ju medvetet använder sig av ett vagt, öppet och associationsrikt språk, såsom citaten från Tomas Tranströmer, Walt Whitman och Khalil Gibran påvisar.

Det skall ändå avslutningsvis sägas, att Jacobssons verk i egenskap av komprimerad livskunskap torde fungera som en utmärkt nattdukslektyr att avrunda dagens aktiviteter med, och genom läsningen få med sig några inspirerande ord på väg till sömnens värld.

Gunnar Martin Aronsson

På jakt efter civilisationens vagga

Drömmen om Atlantis. Olof Rudbecks jakt på en försvunnen värld. Författare David King. 278 sidor. Översättning Fredrik Sjögren. Förlag Fahrenheit, 2005.

Den amerikanske historikern David King stötte på Olof Rudbecks fyravolymverk *Atlantica* och blev hänförd. Det var, skriver han, "som att snubbla över en förtrollad värld". King började utforska Rudbecks liv och av den anledningen bosatte han sig under långa perioder i Sverige och lärde sig även svenska.

Parallellt med King arbetade dock professor emeritus Gunnar Eriksson på sin 656-sidiga biografi "Rudbeck 1630–1702. Liv, lärdom, dröm i barockens Sverige"

(2002), ett verk som King beundrande skriver, att han gärna velat ha som referensmaterial under de första sju åren av sin egen forskning.

Behövs då verkligen ännu en Rudbeckbiografi? Det kan man med all rätt fråga sig.

Efter att ha tagit del av Kings bok vill jag hävda, att den under alla förhållanden har fördelen jämfört med Erikssons monumentala verk att vara betydligt mer lustfylld att läsa. Det märks att King, kanske skolad i den amerikanska *creative writing*-skolan, vill förmedla sin egen entusiasm inför historiaämnet i allmänhet och inför den färgstarka personligheten Olof Rudbeck i synnerhet.

Rudbeck framstår som sinnebild av en renässansmänniska, trots att han levde under barockens tidevarv. Redan som 20-åring upptäckte han lymfkärnen, 1660 blev han ordinarie medicinprofessor och året därpå rektor för Uppsala universitet. Som lidelsefull botaniker anlade han en förnämlig, stor botanisk trädgård – för dissektionsändamål – i kupolbyggnaden Anatomiska teatern. Han var ingenjör, tecknare, pyrotekniker, versmakare, arkitekt, språkforskare och snart nog historiker.

Förutom Kings roande framställningar av intrigerna vid Uppsala universitet – sannolikt inte speciellt annorlunda i sin karaktär och intensitet än vad gäller dagens tråtar inom akademierna – finns här sålunda huvudtemat Atlantis. Vad Rudbeck tyckte sig förstå, var att civilisationens vagga fanns precis under fötterna, i Uppsala (närmaste bestämt Gamla Uppsala, några kilometer bort från universitetet).

Grunden till denna hypotes var en närläsning 1674 av Platons skrifter *Timaios* och *Kritias*, där filosofen noggrant beskriver den forna men sjunkna kontinenten Atlantis.

Rudbeck såg genast en mängd paralleller mellan Gamla Uppsala och konti-

nentens huvudstad. Tillsammans med studenter jämförde han Platons uttalade mått på Atlantis "slätt" med Sveriges gränser – Skåne i söder och Torne i norr – och huvudstadens mått med Uppsalas mått. Dimensionerna stämde överraskande väl, inte bara "till stadier, utan ock till steg och fötter", skriver Rudbeck.

En omgärdande bergskedja hos Platon identifierades som helsvenska Skanderna, de två floderna i Atlantis var sannolikt Uppsalas Junkilsån och Tenstaån. Ett av Atlantis tempel tillägnat Poseidon och hans atlantiska älskarinna Kleito kunde återfinnas: Rudbeck hittade stöd för sitt letande i en krönika från slutet av 1000-talet skriven av munken Adam av Bremen, som vittnade om ett berömt hedniskt tempel i Gamla Uppsala, och 1500-talsbiskopen Olaus Magnus hade adderande informationer om de avskryvda offer som skett där, före kristningen.

Rudbeck konstaterade att Gamla Uppsala kyrka var byggd på ruinerna av det nedrivna offertemplet. Små bitar av Atlantis kunde återfinnas i kyrkans väggar; "samligstades (bitar av Atlantis) kunde med fingren utrifvas", skriver han. Slutligen fann man en "osägelig hop Kieftar, Tänder, och Fötter af Hästar, Swiin, Oxar och Hundar brända och obrända".

1679 publicerade Rudbeck första delen av verket *Atlantica* eller *Manhem* (latin: *Atlantica*) där forskningen redovisades. 1689 kom andra delen, 1698 tredje delen. I maj 1702 var fjärde delen under produktion, då en brand började rasa i staden och i sina härjningar förstörde åtskilliga offentliga byggnader och privata hus.

Rudbecks under drygt 30 år hopsamlade intellektuella livsverk gick bokstavligen upp i rök, dels det material som han hade hemma, dels de många tryckta exemplaren av *Atlantica* som han placerat i domkyrkans valv.

Den 72-årige professorn sades heroiskt ha lett släckningsarbetet från universitetets tak. Han konstaterar stoiskt: "Herren gav och Herren tog, välsignat vare hans namn evinnerlig."

De sammanlagda psykiska och fysiska påfrestningarna blev uppenbarligen för svåra för den annars så okuvligt optimistiske Rudbeck. Han avled av sjukdom 17 september samma år.

Gunnar Eriksson noterar i sin biografi, att Rudbecks svaghet framförallt var detta, att en väl genomförd empirisk metodik kombinerades med en brist på egentlig

källkritik, och alltför vidlyftiga slutledningar. För den store renässansmänniskan Rudbeck var emellertid nästan alla källtexter något annat än de såg ut att vara: de var gåtor, som blott den för gåtor begåvade kunde lösa.

Följaktligen kunde en text förvisso peka åt ett håll, men av Rudbeck tolkas som en text som pekade i en annan riktning. En del historiska texter var också skrivna, menade Rudbeck, för att folk skulle minnas dem bättre, för att texterna skulle göra det berättade "ljuvligare" för åhörarna, för att skydda makthavarnas rykte, och för att dölja de djupare sanningarna för gemene man.

Ingenting kan dock efter läsningen av "Drömmen om Atlantis" frånta läsaren intrycket att Rudbeck var en synnerligen originell och drivande personlighet, som med ovanlig djärvhet och uthållighet förde fram sina teorier om var civilisationens vagga funnits.

Och att King i sin bok i viss mån följer Rudbecks tolkning, och måhända gör sin egen berättande text "ljuvligare", lite mer underhållande – det förändrar inte heller slutomdömet: med beröm godkänt.

Gunnar Martin Aronsson

Sympatisk och engagerad berättare

Så tänker mitt hjärta. Per Ragnar. 255 sidor. Debutantförlaget, 2006.

Boken är inte, som titeln kan förläda en att tro, en självbiografi. Vi får dock inledningsvis vissa scener ur Per Ragnars ungdom. Hans idrottsintresse, skådespelarlängtan och sökande efter livsmening berörs, liksom den idealism som gjorde att han ofta fick – eller tilldelade sig själv – en privat roll som "jourhavande medmänniska". Ibland blev detta, skriver han, ett ok, eftersom folk kunde ringa till honom mitt i natten och be om hjälp.

Ett parti handlar om betydelsefulla möten, bland annat med regissören Ingmar

Bergman och den danske visionären Martinus. Tidigt blev Per Ragnar intresserad av filosofi och visdomstraditionen, och han beslöt av främst etiska skäl att bli vegetarian, något som han hållit fast vid upp till idag, och därigenom även blivit ett slags offentlig galjonsfigur för den vegetariska rörelsen i landet.

Tio kapitel viks åt det i Sverige ofta tabubelagda ämnet döden, som belyses såväl ur olika andliga perspektiv som handgripligt, när författaren följer den cancer-sjuke vännen professor Lars Kristianssons sista dagar.

Per Ragnar är en flitig författare och har tidigare skrivit en mycket spirituell, inlevande biografi över reformatorn Martin Luther. Den här boken avrundas med det längre läsdramat "Konklav", där utgångspunkten är kardinalernas val av ny påve. Tyvärr är stycket väl pratsamt för att övertyga och karaktärerna för lite utmejslade för att bli intressanta, även om författaren häri inflikar tankeväckande reflektioner angående kristendom, äregrishet, globala orättvisor och våld.

Några få svartvita foton från Per Ragnars omfattande konstnärskarriär och privata sfär bifogas. Fler hade varit välkomna.

Med undantag av det formmässigt avvikande dramat är boken lättillgänglig för en större publik. Tonen är mer integritetsfullt personlig än indiskret och självutlämnande, något som noteras med tacksamhet i dagens medialandskap, där "allt till salu" synes vara måttet.

Gunnar Martin Aronsson

Privatreigion

Religion utan organisation. Om religiös rörlighet bland privatreligiösa. Lena Löwendahl. Brutus Östlings Bokförlag Symposion 2005.

Bokens utgångspunkt är ett religionssociologiskt forskningsprojekt vid Centrum för Teologi och Religionsvetenskap i Lund.

Lena Löwendahl menar att det senmoderna religionsutövandet i det västerländska samhället har förskjutits allt mer från den offentliga till den privata sfären, där olika meningssystem erbjuds på en öppen marknad.

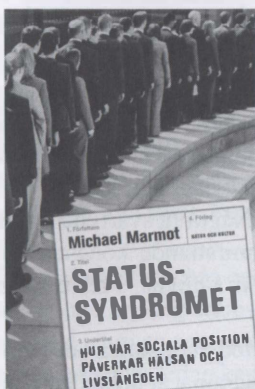
Mot bakgrund av bland annat det äldre begreppet konversion och Lewis Rambos processorienterade teoretiska modell för religionsbyten genom sex steg –

kris, aktivt sökande, kontakt, interaktion, engagemang samt konsekvenser – djupintervjuade Löwendahl femton så kallade privatreligiösa svenskar.

Undersökningens slutsats är dock att både föreställningen om plötslig omvändelse och Rambos 90-talsmodell saknar relevans. För de privatreligiösa informanterna handlar det inte om att träda in i bestämda konversionsfaser och att anpassa sig till ett organiserat trossystem, utan om att söka och att välja de mest fruktbärande elementen inom varje system.

Boken ger trots det statistiskt sett starkt begränsade underlaget en fingervisning om viktiga tendenser inom dagens religiösa rörlighet.

Gunnar Martin Aronsson

Status och hälsa

Statussyndromet. Hur vår sociala position påverkar hälsan och livslängden. Michael Marmot. 404 sidor. Övers: Göran Grip. Natur och Kultur.

Michael Marmot, brittisk professor i epidemiologi och folkhälsa vid University College, London har skrivit en bok som efter trettio års forskning kring kollektiv hälsa presenterar följande resultat: de mer väl-situerade med högre utbildning har generellt sett en bättre hälsa än de mindre bemedlade med kortare utbildning.

Hm. Det låter inte som någon direkt överraskande slutsats.

I princip är det samma slutsatser som drogs av professorn i medicinsk sociologi Anton Aronovsky (1923–1994) när han under 1960-talet pekade ut ett statistiskt samband mellan lägre socialgruppstillhörighet och högre dödlighet. Han kom, som nämnts i en anmälan i Sökaren, så småningom i boken *Health, stress and coping* (1979) att mynta begreppet GMR – Generella MotståndResurser, representerade av exempelvis pengar, jagstyrka, kulturell stabi-

litet och socialt stöd – för de faktorer som var avgörande för hälsan. Lägre socialgrupper hade färre resurser och därför sämre hälsa.

Marmot kan luta sig tillbaka mot en massiv faktainsamling, och bokens bibliografi är förkrossande lång. (Översättningen är, det skall även sägas, utmärkt.) På var och varannan sida öser författaren ur de statistiska samband han och hans forskargrupp funnit, allt levererat till läsaren med en populärvetenskaplig intention och ett underhållande tonfall. Understundom finner han även utrymme för det märkliga och bisarra, exempelvis att aktörer som vunnit Oscars i genomsnitt lever fyra år längre än de som bara nominerades till priset!

Det uppseendeväckande är själva statussyndromet, vilket innebär, att dålig hälsa inte är kopplad till låg inkomst i sig (och här avses då en inkomst som fortfarande ligger ovanför svältgränsen). Istället är det hur mycket pengar vi tjänar i förhållande till andra, och vår mer precisa position i den sociala hierarkin som betyder något för det hälsomässiga utfallet.

Marmot började under 60-talet i ett större forskningsprojekt med att kartlägga hälsan hos statstjänstemän i London och upptäckte då bland annat att livslängden följde en trappstegsmodell där högre chefer hade bättre hälsa än lägre chefer, o.s.v.

Hög status ger vanligtvis fler möjligheter att kunna kontrollera de egna levnadsomständigheterna, medan låg status innebär att yttre krafter, såsom en maktfullkomlig chef eller sociala institutioner begränsar ens rörelsefrihet, vilket skapar en markant kollektiv stress och en finansiell osäkerhet. För att öka folkhälsan för samhällets lägre socialgrupper behöver man enligt Marmot skapa förutsättningar för dessa grupper att utveckla en bättre självkänsla och en förmåelse av psykologisk kontroll över sina levnadsomständigheter.

Men detta var ju även Antonovskys slutsats! Han slog fast – tidigare än Marmot – att det centrala för människors välbefinnande är en känsla av sammanhang (KASAM). Parametrarna för KASAM är begriplighet (att förstå sammanhang, se hela bilden), hanterbarhet (förmåga att kunna påverka sin egen situation) och meningsfullhet (att uppleva sig vara djupt engagerad i något).

Marmot inkluderar även Sverige i sin bok och konstaterar att vi tillsammans med Japan och Kanada lever längst (fastän Sverige samtidigt ligger bland topp-

Hypnos & Regression
Harmoni i kropp och själ!
Mina klienter mår bättre!
Ring Charlotta Berglund,
08-58016883. Gratis råd!

nationerna när det gäller antalet sjuk-skrivna!). Marmots tes är att japanernas goda hälsa beror på ett asiatiskt kollektivt tänkande som värdesätter att varje individ tar ansvar för kollektivet.

Det låter rimligt.

Men när han också hävdar att klass-skillnaderna i Japan är mindre än i andra motsvarande i-länder, låter det suspekt: få nationer har ju en sådan detaljreglering av hur individen skall visa respekt och underkasta sig samma kollektiva och mycket komplexa hierarki som Japan har. Vilket i sin tur, förmodar denne anmälare, torde bero på det tusenåriga arvet från konfucianismen och shintoismen.

Utan att vilja förringa Marmots slutsatser – de stämmer säkert på ett mer allmänt hållet plan – vill jag ändå påstå att all statistisk metodik har en förrädisk dimension.

Vid läsningen kvarstår intrycket, att professor Marmot och hans forskarkolleger inte vill kännas vid den klassiska "lagen" inom psykologi: om vi letar efter bekräftelse på något som vi föreställer oss vara riktigt, då tenderar vi att hitta just detta och inte det som inte svarar mot våra behov.

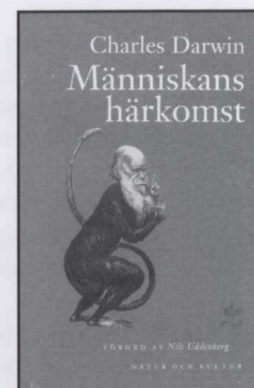
Inte minst visar det för Sökarens läsare säkert välbekanta fallet med boken Bibelkoden (1997) detta. När journalisten Michael Drosnin önskade få fram eventuella kodade budskap i Moseböckerna genom att köra den hebreiska texten via ett matematiskt program som läser av vissa på förhand inställda aritmetiska talserier, fann han en uppsjö av förutsägelser.

Sensation!

När så den israeliske matematikern Shlomo Sternberg bad en kollega vid Australian National University att söka igenom romanen *Moby Dick* (1851) efter krypterade budskap via ett annat liknande statistikprogram blev han – föga överraskande – belönad för sina ansträngningar med ett dussin tydliga förutsägelser om händelser som inträffat i modern tid.

Allt är inte vad det ser ut att vara – inte ens med den ägna hjälp av statistik.

Gunnar Martin Aronsson

Darwins värld

Charles Darwin: *Människans härkomst.* Natur och Kultur (2006).

Charles Darwins (1809–1882) arbete *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex* utkom i tryck 1871 och översattes snart till svenska (*Människans härkomst och könsurvalet*) av Rudolf Sundström. Nils Uddenbergs nyöversättning motiveras med att såväl svenska språket som den vetenskapliga forskningen inom biologin med angränsande ämnen förändrats och utvecklats en hel del under 130 år. Det sistnämnda påverkar inte direkt innehållet men belyser exempelvis att Darwin inte skiljer mellan *anlag* och *egenskap*. Han visste ingenting om kromosomer, arvs massa, DNA med mera. Att nyöversättningen görs nu, en bit in på 2000-talet, beror på ämnets aktualitet med diskussioner världen över huruvida människan är ett resultat av evolution eller av skapelse.

Nils Uddenberg har skrivit ett utmärkt förord, som underlättar läsningen av boken. Dessutom har femton sidor med korta biografier över somliga av de av Darwin återopade sakkunniga bifogats. Eftersom boken inte innehåller något index, kunde kanske varje biografi försetts med sidhänvisningar till Darwins text, men det hade nog fordrat att alla Darwins auktoriteter tagits upp.

Evolutionsteorin innebär bland annat åsikten att alla levande organismer utvecklats från lågt stående arter till livets höjdpunkt: människan. Det finns därmed ingen principiell skillnad mellan exempelvis bakterier, maskar, hundar och människor. Däremot finns det gradskillnader i fråga om allt såsom rörelseförmåga, olika sinnesfunktioner, minneskapacitet, intelligens, moraluppfattning och konstintresse. Skalorna går från noll och har ingen given slutpunkt i och med att evolutionen i hög grad hela tiden pågår och teoretiskt sett kan nå vilka

höjder som helst.

Darwin framhåller evolutionsläran som sympatisk, eftersom den ger mänsklig-heten "hopp om en ännu bättre bestämmelse i en fjärran framtid". Denna synpunkt sätts i motsats till kreationsteorin som utgår från en skapare, Gud, vilken satt människan som världssalltets krona och utlovat individuellt andligt liv efter det att det jordiska tagit slut. För somliga människor skulle det innebära en oändlig tillvaro i paradiset, för andra i helvetet, även om det sistnämnda under 1900-talet märkbart har tonats ner inom många av de stora världsreligionerna.

Aktualiteten i ämnet hänger samman med tankegången att Gud (eller någon överjordisk intelligens) kanske inte tillverkat varje djurart för sig utan nöjt sig med att sätta igång hela maskineriet, alltså en modern deism, som i anglosaxisk kultur benämns *intelligent design*. Tankegången att det finns en förnuftig styrmekanism bakom hela skapelsen bygger på ett resonemang med argumentum in absurdum. Evolutionslärans grundförutsättningar är två: mångfald och slump med tvenne inbyggda mekanismer: för det första naturligt urval innebärande att den starkare överlever kampen för tillvaron medan den svagare går under och för det andra sexuellt urval innebärande att den starkare (nu ofta i betydelser av uthållighet, skönhet, klipskhet och liknande) får möjlighet att producera rikligt med avkomma. Det absurda i resonemanget skulle därvid ligga i att det ingalunda är fastsatt att Darwins visioner om någon supermänniska skulle vara säkrad. Utvecklingen kan ta en helt annan vända och gå åt motsatt håll än det Darwin drömt om. Dessutom kan ifrågasättas om inte utvecklingen i både smått som stort ibland går bakåt. Skapelsens krona kanske förökar sig till döds, spränger bort sin boplatz Tellus med kärnvapen, kvävs i sina snabbt ökande sopberg, förorsakar nya ännu mer dödsbringande farsoter, förgiftar allt vatten med flera hot.

Den enda hållbara mekanismen som ofelbart ger hopp om skapelsens och därmed människans framtid är enligt kreationisterna teorin om intelligent design. Vi får väl därvid tillägga ett viktigt krav på den intelligens som är upphovet till vårt universum. Den måste vara god. En moraliskt ond skapare och designer skulle inte passa in i sammanhanget.

Föreställningen om intelligent design är emellertid inte ny. Det är väl strängt taget bara termen "design" som är relativt ny. I Sverige har vi diskuterat intelligent design i

snart hundra år. Jag nöjer mig med att här citera några rader från en av våra främsta astronomer någonsin: Knut Lundmark. I sin bok från 1941 *Det växande världssalltet* drar han följande slutsats: "Jag menar det vara ... viktigt att betona, att världen ... icke är tillkommen av en slump, och att den regleras av en makt, som för den genom utveckling fram mot ett mål, som ännu så länge och kanske för alltid skall bli fördolt för oss".

Darwins bok är tveklöst ett nöje att läsa. Han är oerhört lärd och stöder sina teorier med en lång rad fakta. Att han sedan är litet föräldrad vetenskapligt sett är förståeligt. Däremot är det ibland störande med en hel del upprepningar och framför allt med att han stundom motsäger sig själv. Det värsta är att hans resonemang inte sällan går i cirkel. Exempelvis tillskriver han djur känslor som vrede, stolthet, skam, indignation och moralsinne. Djur uppträder nämligen som om de hade dessa upplevelser. Hur vet man då att så verkligen är fallet? Jo, djurens uppträdande påminner om människans i liknande situationer. Det visar att människan har utvecklats inom djurriket. Följaktligen har människan arvt sina känslor från djuren. Djuren kanske inte kan bli lika vrede, stolta och så vidare som människan, men i mindre grad kan de bli det. Detta är nu ett bevis för att människan har utvecklats från lägre stående djur. Hela resonemanget förutsätter alltså evolutionsteorin. Dessutom kan man fråga sig: Vad säger dagens etologer om moraliska myror och vettskrämda örnar?

Slutligen kan man undra om Darwin inte är litet för människochauvinistisk. Det förefaller som om han anser att människan i alla bemärkelser är evolutionsskapelsens krona d.v.s. i allt har utvecklats till något bättre jämfört med de *själigena* djuren. I människosynen kommer han sålunda mycket nära kreationisterna som sätter människan som skapelsens krona i motsättning till de *osjäligena* djuren oavsett om upphöjelsen skett genom en färdig produkt eller genom en intelligent design.

Rolf Ejvegård

I debatten om hur världen och det levande blivit till ställs ofta evolution och mekaniska naturprocesser mot gudomlig skapelse. Enligt min mening är frågan istället om evolutionen skall förklaras med mekaniska slumpändelser eller så att man räknar med en intelligent faktor, en skapande kraft.

SM

Alternativ vetenskap?

Tidskriften *2000-Talets Vetenskap* har sedan 1996 utkommit med sammanlagt 41 nummer. Den grundades av två gymnasie-lärare i naturkunskap, Bengt Larsson och Ingemar Ljungqvist. Bengt har erfarenhet som forskare i Lund innan han sadlade om och blev lärare.

Ingemar var politiskt engagerad i miljö- och hälsofrågor. 1986–88 arbetade han som lärare i västafrikanska Ghana. "Det skulle bli en avgörande tidsperiod i mitt liv. Här fick jag redan under första veckan läsa i en av Ghanas dagstidningar att Aids är en sjukdom som emanerar från människans hand och att viruset är en laboratorieprodukt. Tre av varandra oberoende forskarteam från USA, England och Tyskland hade kommit till samma slutsats." Detta fick honom att studera all information han kunde finna om HIV:s uppkomsthistoria. Det var omöjligt att väcka intresse för dessa frågor i svenska medier, försök ledde till ständiga refuseringar från DN, Expressen och Aftonbladet.

1990 bildades föreningen SARA, Svenska Aidsgruppen mot Rasism. Ingemar fick boken "Aids Tabu" utgiven av Carlssons förlag. Professor Sven Britton, känd specialist i infektionssjukdomar, skrev förord. Utlovad recension i Läkartidningen kom aldrig. Ingemar fick boken godkänd som examensarbete vid Göteborgs Universitet för 10 poäng i biologisk tillämpning.

Ingemar kommenterar att "djupdykningen i litteraturforskningen om Aids har fört mig bakom de läkarvita, obefläckade fasaderna av medicinsk forskning och innandömet var helt annat än obefläckat. Ju djupare jag tryckte in grepen i den stack av oegentligheter som förekommit, desto mer dynga välldes fram."

Denna skepsis mot etablerade vetenskapliga "sanningar" har förblivit grundläggande för tidskriften. Dess tema är alterna-

tiva metoder för hälsan, och även för teknik och odling. Jag har sett flera intressanta nummer tidigare.

Det senaste numret, nr 2/2006, kom i juni. Det har temat "Häxjakten på läkare och terapeuter som arbetar med alternativa metoder". Det finns ju välkända och respekterade läkare som använder t.ex. homeopati och kosttillskott, när den officiella sjukvården inte räcker till. Ofta har de patienter som förgäves sökt hjälp inom skolmedicinen. Ulrika Åberg fick varning av hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd för att ha behandlat patienter med "elöverkänslighet", en diagnos som "faller utanför ramen för en legitimerad läkares yrkesutövning". Anders Forneus blev dömd till tre års provotid för att ha använt homeopati. Einar Berg har fått sin läkarlegitimation indragen. Henning Saupe förbjöds att utöva värmebehandling vid cancer; han har flyttat till Tyskland.

Jag förmodar att besluten är överklagade. I varje fall anges att "en samlad JO-anmälan mot socialstyrelsens agerande förbereds just nu".

Ironiskt nog kommer dessa angrepp mot alternativmedicinskt orienterade läkare samtidigt som Karolinska Institutet har tagit emot en donation på hela 43 miljoner kronor för att skapa ett forskningscenter för integrativ medicin (samarbete mellan vanlig vård och alternativ medicin). Centret invigdes under ståt och pompa i december 2005. Stygruppen, med bland annat tre professorer, uttryckte bekymmer över bristande kunskap om alternativ medicin. Det finns ju ett antal läkare med sådan kunskap, men

ingen av dem hade konsulterats.

Numret innehåller i övrigt artiklar om fler offer för socialstyrelsens "häxjakt", kontroversiella teorier om Aidsepidemiens ursprung, och en intressant rapport om en enkel och billig behandling i Afrika. Dessutom publiceras två debattinlägg i dietfrågor som har refuserats av Läkartidningen. Det finns också referat från ett seminarium om "kvantmedicin".

Jag tycker detta nummer av 2000-Talets Vetenskap är högst intressant, och med redaktörens ord informerar "om sånt du inte får läsa om". Det är ju viktigt att vi får läsa om sådant! Om den version som tidningen ger är "sann" kan jag inte veta. På tidningens hemsida finns två citat som väl kan ses som dess motto:

Bertrand Russell: "Du ska aldrig lita på en expert för det finns alltid en annan som hävdar motsatsen."

Max Planck: "En ny vetenskaplig sanning slår inte igenom genom att den övertygar motståndarna, utan istället genom att motståndarna till slut dör och en ny generation växer upp som är välbekant med de nya tankarna."

Tidskriften ges ut av den ideella föreningen SARA. Årsavgiften i föreningen är 150 kr. Då får man tidningen för ett år, dvs fyra nummer. Att enbart prenumerera på tidningen är kostar 190 kr. Anmälan kan göras via tidningens hemsida www.2000taletsvetenskap.nu

Hemsidan innehåller också mycken intressant information och diskussion.

Nils-Olof Jacobson

Kristen vegetarisk förening bildad

En ny förening har sett dagens ljus: Vild-åsnan – kristen vegetarisk förening. (Inspiration till namnet kommer från bibeltexten om den befriade vildåsnan i Jobs bok, 39:8-11.) Medlemmarna vill uppmuntra och stödja alla kristna som ser vegetarism som ett uttryck för deras tro på kärlekens och fredens Gud. Enligt föreningens stadgar vill man lyfta fram vegetarism som ett sätt att utöva kristet förvalterskap genom dess positiva effekter för djur, miljö, människors hälsa och global livsmedelsförsörjning.

– Att välja vegetarisk kost är ett enkelt sätt att praktisera barmhärtighet, säger föreningens ordförande Olof Svensson.

Hundratals djur slipper att leva eländiga liv i djurfabriker om en människa under sitt liv väljer bort kött.

– Vi tror att vegetarism är ett sätt att förkunna evangeliet, säger Anna Smidhammar, kontaktperson i den nya föreningen. I handling – vid varje måltid – vittnar vi om vår tro på en medkännande Gud.

En av initiativtagarna till "Vild-åsnan" är Annika Spalde, diakon i Svenska kyrkan och medförfattare till boken "Varje varelse ett Guds ord".

Kontakt:
Olof Svensson, ordförande, tel: 0737-602540, olof.svensson@viunga.se

Anna Smidhammar, kontaktperson, tel: 0736-319444, vildasnan@yahoo.se

Om slumpen och Big Bang

Utdrag från ... *men vad går det ut på egentligen – livet alltså* (Caduceus, 2004, sid. 48-49)

Av KARL-ERIK EDRIS

– Det som förvirrar mig är väl att jag tycker mig höra ett ironiskt tonfall. Menar du att Big Bang inte alls ägt rum eller vad menar du?

– Nej det menar jag inte, sa Johannes. Det är väl troligt att det har smällt rejält. Men min poäng handlar om något helt annat. Den kan formuleras som en fråga. Och frågan är: hur troligt är det att slumpen är den faktor som fått vår värld att utvecklas? Det är en sak att kasta tärning. Då har ju tärningskonstruktören försökt göra tärningen så att de sex möjliga utfallen har lika stor sannolikhet för att inträffa. Om det nu inte är en blufftärning för falskspelare och trollkarlar. Men hur såg det ut vid Big Bang? Vilka möjliga utfall fanns då, eller rättare sagt erbjöds av tärningskonstruktören? Och vem är tärningskonstruktören? Eller menar de som formulerar den naturvetenskapliga världsbilden att slumpen också hade bestämt vilka alternativ som skulle finnas? Något som i så fall handlar om en uttalad avsikt och inte om slumpen.

Så kan man inte tänka, invänder då ofta de naturvetenskapligt skolade. Vilka alternativ som fanns bestäms av naturlagarna. Jaha, säger då jag. Naturlagarna. Vad är då det? Finns de där bara? Och behöver inte de förklaras eller är slumpen far till dem också?

Ja så här kan man hålla på att vrida och vända på argumenten. Men enligt min mening finns det ingen väg förbi slutsatsen att idén om den stora slumpstyrda smällen, som startar en fantastisk och av slumpen och naturlagarna i fortsättningen styrd evolutionsprocess, inte är vetenskap utan till vetenskap förklädd mytologi.

Skulle jag vara lite elak så skulle jag säga att det där med slumpstyrda stora smällar kanske vore något för de stackars ingenjörer som bryr sina hjärnor med tunnelbygget under Hallandsåsen. Varför inte bara brassa på? Kan slumpen ge upphov till universum så borde väl chansen att den fixar en liten tunnel vara rätt stor.

– Låt mig gå rakt på, sa Johannes. I den moderna naturvetenskapliga världsbild som jag pratar om står slumpen i högsätet. Tankar om en högre mening är bannlysta. Och världsbilden ifråga ser i grova drag ut på följande sätt:

Vid den stora smällen – Big Bang – uppkom universum. Trots den fullständiga avsiktslösheten bakom denna dramatiska tillblivelse, innebär den att tillvaron impregnerades av de naturlagar som vi genom vetenskapen sakta men säkert blottlägger och som från begynnelsen koreograferat den oerhörda smällen så att den tyglades i en väldig evolutionsprocess som rör allt från makrokosmos galaxer, solsystem och planeter till mikrokosmos atomer, gener, molekyler och celler och dessutom allt mittemellan som människor, växter och djur.

Avsiktslösheten bakom universum innebär att slumpen är skillnaden mellan en Big Bang som inte startar en evolutionsprocess och en som leder till det magnifika universum där vi råkar befolka en liten vacker planet som kretsar kring en liten sol i utkanten av galaxen Vintergatan.

Slumpens oberäknliga trollspö utövade alltså sitt grundläggande inflytande så att startögonblicket fick den prägel som gjorde fortsättningen möjlig. Och denna start antas borga för att det inte finns någon högre mening med vår tillvaro. Den rullar bara på inom ramarna för de i begynnelseögonblicket stadfästa naturlagsstyrda villkoren för evolutionen.

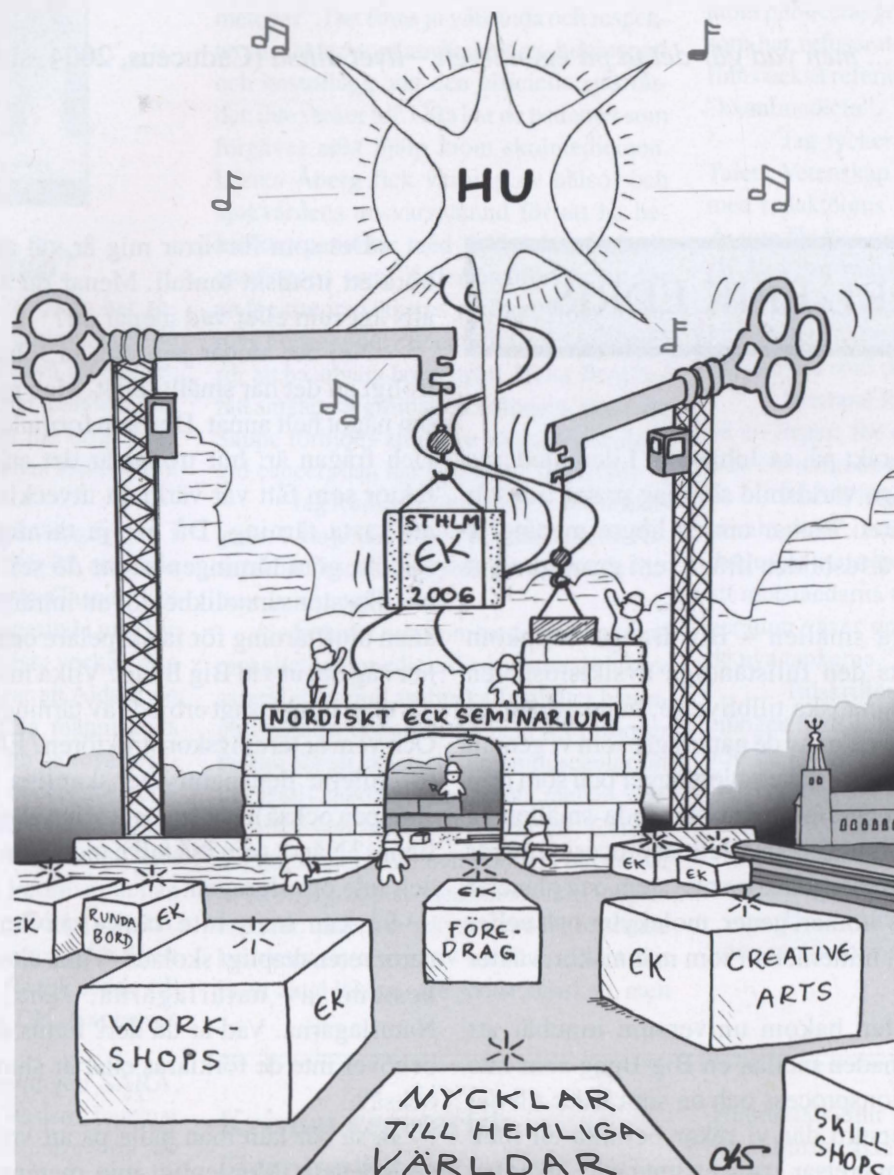
– Jag hänger inte riktigt med, sa Dan. Du uttrycker dig rätt snårigt.

– Gör jag? sa Johannes. Vad är det som är oklart?

www.edris-ide.se

ECKANKAR i Sverige laddar upp för Nordiskt ECK-seminarium i Stockholm

Tema: ECKANKAR – Nyckeln till Hemliga Världar

Teckning: C. Sund, Copyright © 2006 ECKANKAR

Tid: 8-10 september 2006, fredag 18.00 – söndag 12.00.

Plats: Långholmen Konferens <www.langholmen.com>

Deltagaravgift: 650 kronor, ungdom 15-21 år 450 kronor.

Anmälan skickas eller faxas till ECKANKAR, Box 287,

551 14 Jönköping, 036-14 41 09, eller via Internet

www.eckankar.se